

X VE Y KUŞAĞI'NIN SOSYAL REFAH ALGISI

MERVE ÇAĞLAYAN

TARAFINDAN

YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE
SUNULAN TEZ

SOSYAL POLİTİKA ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN 2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM
Enstitü Müdür V.

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

Doç. Dr. Abdülkadir DEVELİ
Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

Prof. Dr. Erdal TANAS KARAGÖL
Danışman

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Erdal Tanas Karagöl	AYBÜ, İktisat	_____
Prof. Dr. Bilal Sambur	AYBÜ, Psikoloji	_____
Prof. Dr. Murat Atan	AHBV, Ekonometri	_____

İNTİHAL

Bu tez içerisindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim; aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Adı Soyadı: Merve Çağlayan

İmza:

ÖZET

X VE Y KUŞAĞI'NIN SOSYAL REFAH ALGISI

ÇAĞLAYAN, Merve

Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Politika Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Erdal Tanas Karagöl

Haziran 2019, 131 sayfa

Yaşamın her alanında kendisini hissettiren değişim ve dönüşümlerin kuşkusuz ki insanların karakteristik özellikleri, hayata karşı beklentileri, bakış açıları, algıları ve öncelikleri üzerinde de tesiri söz konusudur. Değişimler, her bireyin bu değişimlere uyumu konusunda zorlukları da ortaya çıkarmıştır. Uyum doğal bir süreçtir. Fakat insanların hayatlarını doğrudan etkileyen bu tarz köklü değişimler önceki alışkanları devam edenler için ve direkt olarak bu hayatın içine doğanlar için uyum ayrımı göstermektedir. Bu noktada kuşaklar arasında farklılaşma kendini açığa çıkartmaktadır. İnsanların karakterleri üzerinde doğdukları dönem ve şartların, yetiştikleri aile veya ortamlardan çok daha etkili olduğu görülmektedir. Strauss ve Howe'un 1990'lı yıllarda, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kuşaklardaki değişiklikler üzerine yaptıkları çalışmalar doğrultusunda belirli on yıllarda doğan insanların çeşitli konularda farklı tutum ve düşünceleri olduğu görülmüştür. Son yıllarda teknolojinin hızla ilerlemesi, dünyada olup bitenlerin çabuk yayılması, ekonomik değişimler insanların yaşam biçimlerine ve algılarına yönelik çeşitli tutumlara bürünmelerini de beraberinde getirmiştir. Z Kuşağı'nın yaşları itibarıyla henüz tam olgunlaşmayıp, kendilerini tam anlamıyla ifade edemedikleri düşünüldüğünde, hem dünya genelinde hem de Türkiye özelinde nüfus bakımından en büyük kuşakları oluşturan iki grubu temsil eden X ve Y Kuşağı'na mensup bireylerin

sosyal refah algısını konu alan bu çalışma ile bireyin mutluluğu, rahatı olarak tanımlanabilecek refah kavramından doğan sosyal refah kavramı eğitim, sağlık, sosyal hizmetler, teknoloji erişimi, tüketim alışkanlıkları, sosyal ilişkileri gibi konularda kaynakların dağılımıyla meslek ve mülk edinmeyi kapsayan sosyal süreç kuşakların algısı üzerinden incelenmiştir. Araştırmada hem nitel hem nicel çalışma tekniklerinden faydalanılmış olup anket formu ve derinlemesine mülakat tekniği uygulanmıştır. Özellikle Y Kuşağı'na mensup bireylerin gerek eğitim gerekse de istihdamda yer almasıyla refah algısı noktasında değişimlerin yaşandığı görülmüştür. Araştırma kapsamında X ve Y Kuşağı'na mensup bireylerin özellikle yaşam memnuniyeti ve doyumu noktasında farklılaştığı tespit edilmiştir. X Kuşağı'nın daha çok mevcut hayatından ödün vermemek olarak algıladığı sosyal refah, Y Kuşağı tarafından hep bir ileriye gitme olarak ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kuşaklar, Sosyal Refah, Uyum, Farklılaşma, Yaşam Memnuniyeti

ABSTRACT

THE PERCEPTIONS OF INDIVIDUALS FROM X AND Y GENERATIONS ON SOCIAL WELFARE

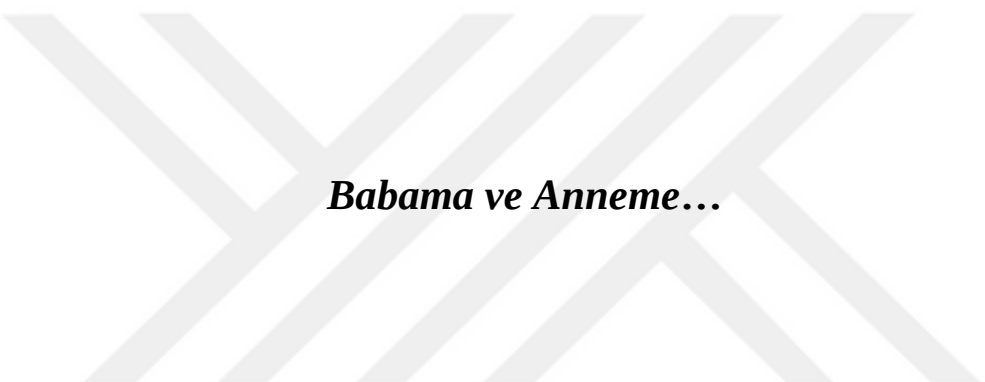
ÇAĞLAYAN, Merve
M. Sc. Thesis, Department of Social Policy
Supervisor: Prof. Dr. Erdal Tanas Karagöl

June 2019, 131 pages

There is no doubt that the changes and transformations being witnessed in every field of the life have an impact on distinctive features of people, their expectations, perspectives, perceptions, and priorities. Changes bring some difficulties for every individual in adapting to them. Despite the fact that adaptation is a natural process, it shows difference for the individuals who keeps their previous habits and for those who are born inside a new life in case of drastic changes that affect the life of people directly. That's why the term intergenerational difference emerges. It is observed that the conditions and ages into which individuals are born are more affective on their characteristics than their family and the environment in which they grow up. As showed by the studies of Strauss and Howe carried out in 1990s on the intergenerational differences in USA, the individuals born in certain decades have different attitudes and opinions about various issues. Fast technological advances, quick dissemination of news all over the world, and drastic economic changes within the recent years have caused the people to attain various new attitudes regarding their life styles and perceptions. Given the fact that the youngest Z Generation individuals are not adults yet and unable to express themselves correctly due to their ages, this

study is about the perceptions of individuals from X and Y Generations on social welfare, who are the largest groups in terms of population both in the world and Turkey. By this study, the term social welfare, emerged from the term well-being that can be defined as happiness and comfort of individual, is studied out of the perceptions of the given generations regarding education, health, social services, access to technology, consumption habits, social relations as well as social processes that include distribution of sources, job, and wealth attainment. Both qualitative and quantitative methods are used, including an in-depth interview and a sample form. The findings show differentiation in the perception of welfare by the joining of the individuals from Y Generation to education and employment processes. Similarly, it is determined that individuals from X and Y Generations differentiate from each other regarding especially life pleasure and satisfaction. While X Generation perceive welfare as not to make any concession from the present level, Y Generation perceive it as progress and improvement.

Keywords: Generations, Social Welfare, Adaptation, Difference, Life Pleasure

Babama ve Anneme...

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimime başladığım günden tez yazım aşamasını tamamladığım güne kadar beni her zaman doğruya yönlendiren, bilgi ve deneyimlerini paylaşmaktan hiçbir zaman geri durmayan, danışmanım, Sayın Hocam Prof. Dr. Erdal Tanas Karagöl'e,

Tezimin konu seçimi, planlanması ve ihtiyaç duyduğum her an çok kıymetli fikirleri ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, Sayın Hocam Prof. Dr. Abdülkadir Şenkal'a,

Tüm yardımseverliği, iyi niyeti ve anlayışıyla üstün bilgi ve tecrübelerini paylaşarak tezimin araştırma modelinin oluşturulması ve analizi konularında akademik katkılarını esirgemeyen Sayın Hocam Prof. Dr. Murat Atan'a,

Uzmanlık alanları doğrultusunda başvurduğum her an desteklerini esirgemeyen, burada ismini sayamadığım çok kıymetli Hocalarıma,

Yüksek lisans tezimi yazma sürecinde kahrımı çeken çok değerli dostlarıma,

Aldığım her kararda yanımda olan sevgili aileme,

Ve çalışmama katkı sağlayan tüm katılımcılara

Sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	ix
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
BÖLÜM II	6
SOSYOLOJİK AÇIDAN KUŞAK KAVRAMI.....	6
2.1. Kuşak Kavramı.....	6
2.2. Kuşakların Sınıflandırılması	10
2.2.1. Sessiz Kuşak (1925 – 1944).....	12
2.2.2. Bebek Patlaması Kuşağı (1945 – 1964).....	14
2.2.3. X Kuşağı (1965 – 1979).....	17
2.2.4. Y Kuşağı (1980 – 2000).....	20
2.2.5. Z Kuşağı (2000 – Sonrası)	23

2.3.	Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Türkiye’deki Kuşaklar	27
2.4.	X ve Y Kuşağı Arasındaki Farklılıklar	29
BÖLÜM III		33
REFAH, SOSYAL REFAH VE REFAH DEVLETİ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ....		33
3.1.	Refah Kavramı Kavramsal Çerçevesi	33
3.1.1.	Bireysel Refah Kavramı.....	37
3.1.2.	Toplumsal Refah Kavramı	39
3.2.	Sosyal Refah Kavramı Kavramsal Çerçevesi	41
3.3.	Sosyal Refah Devleti	46
3.4.	Refah Devletlerin Politika Aracı Olarak Sosyal Politika	51
3.5.	Türkiye’de Sosyal Refah Devleti Fikrinin Gelişimi	55
BÖLÜM IV		59
LİTERATÜR TARAMASI		59
4.1.	Literatür Taraması	59
BÖLÜM V		77
METODOLOJİ VE BULGULAR		77
5.1.	Araştırmanın Ana Hatları	77
5.1.1.	Hedef Kitle ve Örneklem Boyutu	77
5.1.2.	Araştırmanın Sınırlılıkları	78
5.1.3.	Araştırmanın Yöntemi.....	79
5.1.4.	Anketin Süresi, Sorular ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	80
5.2.	Sonuçların Analizi	81
5.2.1.	Likert Skalası İle Ölçeklendirilmiş Anket Sorularının Temel Boyutlar Bazında Geçerlilik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları	81
5.2.2.	Frekans Dağılım Tablolarının Yorumlanması	84

5.2.3.	Değişkenler Arası Ki-Kare (X^2) İlişki Analizi	89
5.2.4.	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları Analizi.....	104
5.2.4.1.	Yaşam Memnuniyeti Kavramına Yaklaşım.....	104
5.2.4.2.	Sosyal Yardımı	106
5.2.4.3.	Sosyal Refah Harcamalarının Boyutu.....	106
5.2.4.4.	Refah Devleti ve Türkiye'nin Refah Devleti olarak Nasıl Görüldüğü	107
5.2.4.5.	Sosyal Refah Medeniyeti Anlayışı ve 2000'li Yıllardan Sonra Türkiye	108
BÖLÜM VI.....		111
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....		111
YARARLANILAN KAYNAKLAR		116
Ek – 1: Anket Formu.....		127
Ek – 2: Bilgilendirilmiş Onam Formu		130
Ek – 3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....		131

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Farklı Kaynaklarda Farklı Bilim Adamlarına Göre Kuşak Sınıflandırmaları	11
Tablo 2: Kuşak Sınıflandırmalarının Temel Özellikleri	25
Tablo 3: 2018 Yılı Türkiye Nüfusunda Kuşakların Sayısal Dağılımı	28
Tablo 4: Coomer ve DeBard Yaklaşımı ile X ve Y Kuşakları Arasındaki Farklılıklar	29
Tablo 5: Lancaster ve Stillman'ın Yaklaşımı ile X ve Y Kuşakları Arasındaki Farklılıklar.....	30
Tablo 6: X ve Y Kuşaklarının Davranış Özellikleri Arasındaki Farklılıklar	31
Tablo 7: Sosyal Refah Sağlayan Kurumlar ve Fonksiyonları	46
Tablo 8: Bazı Ülkelerde Sosyal Sigortaların Başlangıç Tarihleri	52
Tablo 9: Literatür Taraması Sonucunda Oluşturulan Özet Tablo	70
Tablo 10: Ölçekli Sorular İçin Geçerlilik / Güvenilirlik Analizi Sonuçları	82
Tablo 11: Demografik Soruların Frekans Dağılımları	84
Tablo 12: “Barınma, sağlık, eğitim, ulaşım gibi temel ihtiyaçlarımı kimseye ihtiyaç duymadan karşılayabilmek” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Sonuçları	90
Tablo 13: “Yurtdışı seyahatleri yapabilmek” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Analizi Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Sonuçları	91
Tablo 14: “Sinema, Tiyatro, Konser, Yüzme, Kayak Gibi Sosyal Ve Sportif Faaliyetlerde Bulunabilmek” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Analizi Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Sonuçları	92
Tablo 15: “Yüksek model bir arabaya binmek” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizleri Sonuçları	93
Tablo 16: “Kredi kartlarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarımı karşılayabilmek” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare ilişkisi Analizi Sonuçları	94
Tablo 17: “İstediğim mesleği seçebilmek” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Testi Sonuçları	95

Tablo 18: “Yaşınız” değişkeni ile “Kredi kartlarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarımı karşılayabilmek” ve “Cinsiyet” Değişkeni Arasındaki Üçlü İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizleri Sonuçları.....	96
Tablo 19: “Sosyal refah kişinin tatminkârlığı ile doğru orantılıdır” Değişkeni ile “Yaşınız” Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Testi Sonuçları.....	98
Tablo 20: “Boş zaman aktiviteleriyle ilgilenmek, çeşitli hobilere sahip olmak refah göstergesiyle doğru orantılıdır” Değişkeni ile “Yaşınız” Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Testi Sonuçları.....	99
Tablo 21: “Aylık gelirim ne kadar olursa olsun her türlü alışverişimi zevk için değil ihtiyaçlarım doğrultusunda yaparım” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Testi Sonuçları	100
Tablo 22: “Yaşlılarımıza sunulan evde bakım hizmeti ekonomik durum gözetmeksizin yerinde bir uygulamadır” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare ilişkisi Analizi Testi Sonuçları.....	101
Tablo 23: “Devlete bağlı kurumlar tarafından üniversite öğrencilerine sağlanan burslar öğrencilerin sosyal refahını yükselten önemli bir sosyal yardımdır” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Testi Sonuçları	102
Tablo 24: “Kadınların çalışma hayatında daha fazla istihdam edilmesi toplumun sosyal refahını yükseltmede etkili bir yöntemdir” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Testi Sonuçları.....	103

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Modeli	35
Şekil 2: Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Kuşak Dağılımı	87
Şekil 3: Katılımcıların Ekonomik Durumunun Değerlendirmesi.....	88

KISALTMALAR LİSTESİ

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Dünya hızlı bir ekonomik ve teknolojik değişim ile dönüşüm içerisinde. Sanayi devrimi ile birlikte değişen ekonomik düzen insanların üretim ve tüketim alışkanlıkları üzerinde de doğrudan etkili olmuştur. Özellikle kendini daha çok İkinci Dünya Savaşı sonrasında hissettiren aşırı tüketim anlayışı birçok farklı coğrafyada toplumsal yapının değişmesine sebebiyet vermiştir. Değişimler her bireyin bu değişimlere uyumu konusunda zorlukları da beraberinde getirmiştir. Uyum doğal bir süreçtir. Fakat insanların hayatlarını doğrudan etkileyen bu tarz köklü değişimler önceki alışkanlıkları devam edenler için ve direkt olarak bu hayatın içine doğanlar için uyum ayrımı göstermektedir. Bu noktada kuşaklar arasında farklılaşma kendini açığa çıkartmaktadır (Bektaş, 2014).

Türk Dil Kurumu'nun felsefe terimleri sözlüğünde “Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartları, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu” olarak tanımlanan kuşak kavramı; toplum bilimleri sözlüğünde “Yaklaşık yirmi beş, otuz yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği, göbek, nesil, batın, jenerasyon” olarak ifade edilmiştir. “Yeni bir anlayışta yeni bir yaşama duygusunda, yeni biçimlerde birleşen, eskiden belirgin çizgilerle ayrılan kişilerin topluluğu” şeklindeki tanımlamaya ise Türk Dil Kurumu Tarih Felsefesi ve Kültür Tarihi bölümünde yer verilmiştir (Türk Dil Kurumu).

Görüldüğü üzere farklı ifadeleri olsa da kuşak kavramı belirli iki grup arasındaki farklılıklara dikkat çekmektedir. Kısacası dünyadaki değişikliklerin ve gelişmelerin etkisinde meydana çıkan farklı zaman dilimleri kuşakları yansıtmaktadır. Bu durum ise herhangi bir kuşağın içinde bulunduğu dönemin getirdiği farklı yetiştirme koşulları ve çeşitli imkânlar doğrultusunda büyümesine vesile olmaktadır. Bu sebep ile kuşaklar arasında algı, yargı, tutum, davranış, yaşayış ve iletişim gibi durumlar birbirinden farklılık göstermektedir (Mücevher, 2015). Bu çalışma iki farklı kuşak olarak tanımlanan X ve Y Kuşağı'nın toplumların yapısını büyük ölçüde etkileyen sosyal refah algısı üzerine yoğunlaşmaktadır.

X Kuşağı 1965 ile 1979 yılları arasında hayata gelen bireylerden oluşmaktadır. Bebek patlaması olarak adlandırılan kuşaktan sonra gelen, günümüzde 40 - 54 yaş aralığında olan bireyler bu gruba dâhildir. X Kuşağı Strauss-Howe kuşak sistematğine göre “Göçebe” (*Nomad*) olarak adlandırılan bir döneme aittir. Sosyal gelişmelerin, özgürlük hareketlerinin artmasına rağmen kontrolcü aile yapılarının yoğunlukta olduğu bir dönemdir. Türkiye’de bu dönemde doğanlar için “Geçiş Dönemi Kuşağı” ya da “Kayıp Kuşak” olarak sınıflamalar da yapılmaktadır (Şalap, 2016).

1980 ve 2000 yılları arasında doğan bireyler Y Kuşağı'nı oluşturmaktadır. Günümüzde nüfus bakımından en yoğun kuşak Y Kuşağı'dır. Dünyada terörizm, kahramanlık (*heroism*), vatanseverlik (*patriotism*) ve global bağlantılar bu kuşağın belirleyicileri olarak ifade edilmektedir. Türkiye’de ise siyasal gelişmeler, artan terör olayları, Körfez Savaşı, Irak Savaşı, internet, küreselleşen dünya ve cep telefonu Y Kuşağı'nın temel dinamiklerini hayata geçirmiştir (Toruntay, 2011).

Birbirinden bu denli farklılık gösteren iki kuşağın, toplumların yapısını, gelişmişlik düzeyini yansıtan sosyal refah algısı da farklılık göstermektedir. Bir insanın mutluluğu, rahatı olarak tanımlanabilecek refah kavramından doğan sosyal refah kavramı eğitim, sağlık hizmetlerinin dağılımı, sosyal hizmetler ve cinsiyet gibi konularda kaynakların dağılımıyla meslek ve mülk edinmeyi kapsayan sosyal bir

süreci de içine almaktadır. Bir diğer ifadeyle daha soyut bir bakış açısında sosyal yaşamın bir sonucu olarak doğru kabul edilen esaslar üzerine bir arada yaşamak anlamına da gelmektedir. Değer yargıları üzerinde tanımlanan sosyal refahı bu sebeple net bir kalıba sığdırmak pek de mümkün görülmemektedir (Aldoğan, 2009).

Strauss ve Howe'un 1990'lı yıllarda, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kuşaklardaki değişiklikler üzerine yaptıkları çalışmalar doğrultusunda belirli on yıllarda doğan insanların çeşitli konularda farklı tutum ve düşünceleri olduğunu görmüştür. Bu bağlamda kuşağı, benzer özelliklere sahip belirli yıllarda doğmuş bir grup insan olarak tanımlamışlardır (Holmes, 2012). Bu araştırmanın amacı, bir kuşağın sosyal refah ile ilgili tanımları ve algıları etkileyip etkilemediğini görmektir. Daha spesifik olarak, yaş ve nesil statüsü gibi faktörlerin, insanların sosyal refahı nasıl algıladıkları üzerinde etkili olup olmadığı cevabı araştırma kapsamında aranmıştır.

Bu tez çalışmanın ilk bölümünde genel bir bilgi verilerek çalışmanın konusuna, amacına ve önemine değinilmiştir. İkinci bölümde sosyolojik açıdan kuşak kavramı ele alınmış ve sınıflandırmalarıyla birlikte detaylı şekilde konu edinmiştir. Üçüncü bölümde refah, sosyal refah ve refah devleti kavramlarının kavramsal çerçevesi literatür baz alınarak konuyla ilişkilendirilecek şekilde sunulmuştur. Dördüncü bölümde literatür taramasına detaylı bir şekilde yer verilmiş ve tablo halinde özetlenerek anlatılmıştır. Beşinci bölümde metodolojinin anlatılmasının ardından bulgular analizleriyle birlikte tartışılmıştır. Altıncı ve son bölümde ise sonuç ve değerlendirmeler ele alınmış, çalışma nihayetlendirilmiştir.

1.1. Araştırmanın Konusu

Bu araştırmanın konusunu, X ve Y Kuşağı olarak farklılık gösteren iki ayrı kuşaktaki bireylerin sosyal refah algısını incelemek oluşturmaktadır. Bu kapsamda sosyal refah ve sosyal refah devleti kavramı, kuşak kavramı ve farklılıkları gibi temel kavramsal çerçeve çizilecek ve uygulanacak anket yöntemi ve derinlemesine yüz yüze mülakat

ile muhatapların görüşleri alınıp analize tabi tutulacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

X ve Y Kuşağı'nın hayata karşı bakış açıları, anlamlandırmaları, çıkarımsamaları oldukça farklılık göstermektedir. Özellikle fazlaca araştırılan bir konu olan Y Kuşağı'nda bulunan bireylerin hem eğitim hem de istihdamda yer alması refah algısı noktasında değişimlere sebep olabilmektedir.

Bu araştırma, X ve Y Kuşağı arasındaki farklılıkları baz alarak bireylerin söz konusu konumlarının sosyal refah hakkındaki tutum ve algılamalarında bir etkisi olup olmadığını görmeyi amaç edinmektedir. Böylece iki farklı neslin refahla ilgili tutum, tanım ve algılarını etkileyip etkilemediği gözler önüne serilecektir.

Araştırmanın diğer bir amacı ise “Gelecek algısı açısından, yaşam doyumuna göre kuşaklar arasında anlamlı fark vardır. Devletin görev ve yetki alanına giren konular açısından, yaşam doyumuna göre kuşaklar arasında anlamlı fark vardır. Elde edilen imkânlar açısından, yaşam doyumuna göre kuşaklar arasında anlamlı fark vardır. Aylık gelir düzeyi açısından, yaşam doyumuna göre kuşaklar arasında anlamlı fark vardır. Eğitim durumu açısından, yaşam doyumuna göre kuşaklar arasında anlamlı fark vardır. Cinsiyet açısından, yaşam doyumuna göre kuşaklar arasında anlamlı fark vardır.” hipotezleri temel alınarak katılımcılar ile yapılan anket ve görüşmelerin sonucunda elde edilen verileri analizyle var olan durumu ortaya koymaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kuşak kavramı antropoloji, sosyoloji, psikoloji, felsefe gibi farklı bilim dallarında uzun yıllardır tartışıl原因en bir kavramdır. Yaklaşık 20 – 25 yıllık süreçlere tekabül eden ve dönemin siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel olaylarının da etkisiyle bireylerin karakteristik özelliklerinin şekillenmesine vesile olan dönemleri anlatmaktadır.

Uluslararası çalışmaların yanında Türkiye’de de kuşaklar üzerine çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Kuşakların hayattan beklentileri, yaşam doyumları, tüketim alışkanlıkları, karakteristik özellikleri, iletişim yönleri, aileye ve topluma karşı tutumları, eēitim düzeyleri, kariyer hedeflerindeki farklılıklar, çalışma deēerlerine yönelik tutumları gibi çeşitli konularda çalışmalar mevcuttur. Fakat geçmişten bugüne toplumlar üzerinden çokça tartışmalara konu edinilen sosyal refah konusu ve kuşakların sosyal refah kavramına yönelik yaklaşımlarında herhangi bir farklılık olup olmadığına dair bir çalışma ortaya konmamıştır. Literatürdeki bu eksikliēi tamamlayacak olması açısından bu çalışma önem taşımaktadır. Böylece farklı yaş gruplarının sosyal refah üzerinde nasıl bir anlayışa sahip oldukları tespit edilmiş olacaktır. Bu alışma, sosyal refah seviyesini yükseltme adına farklı yaş gruplarına yönelik atılacak adımlarda ve Türkiye özelinde geliştirilecek sosyal refah arttırıcı politikalarda öneriler sunması açısında kaydadeēer bir yere sahiptir.

Çalışmanın bu bölümünde araştırma tezin girizēahı yapılmıştır. Bu girizēahın ardından çalışmanın konusu, amacı ve önemine yer verilerek sonraki bölümler için temel oluşturulmuştur.

BÖLÜM II

SOSYOLOJİK AÇIDAN KUŞAK KAVRAMI

Bu bölüm, kuşak kavramının tarihsel köklerinden günümüze kadar gelinen süreçte sınıflandırılmasını ve belirgin özelliklerinin anlatılmasını içermektedir. Kuşakların sınıflandırılmasında farklı yaklaşımlar, isimler ve tarihler söz konusu olsa da çalışma kapsamında literatürde en sık rastlanan Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers), X Kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağı sınıflandırması temel alınmaktadır. Çalışma kapsamında kuşakların kronolojik olarak sınıflandırılması, içinde bulundukları dönemi yansıtan önemli olaylar, karakteristik özelliklerinin yanı sıra bahse konu olan kuşaklar döneminde Türkiye özelinde yaşanan olaylar da anlatılmaktadır.

2.1. Kuşak Kavramı

Kuşak kavramı uzun yıllar sosyal bilimlerin çeşitli alanlarında tartışılan bir kavram olmuştur. Yıllar boyunca, kuşak kelimesinin çok sayıda tanımı, yayınlanan bilimsel çalışmaların çeşitliliği ile ortaya çıkmıştır. Özellikle felsefe, antropoloji, biyoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji literatüründe kullanılan kuşak kavramı kendisi ile aynı anlamı veren nesil veya jenerasyon kelimeleriyle de ifade edilmektedir. Kuşaklar arasındaki farklılıkları, sınıflandırmaları anlatan terminoloji standardize edilmemiştir. Ortalama 20 - 25 yıllık bir dönemi anlatan bu kavram kullanıldıkları alana göre farklı anlamlara vurgu yapmaktadır. Herhangi bir kuşağın hangi yılları kapsadığı konusunda dahi araştırmacılar arasında görüş ayrılıkları vardır.

Kuşak kavramı köken olarak yunanca bir kelime olan “*genos*”a dayanmaktadır. “En iyi varoluş alanına çıkmak” anlamına gelmektedir. Bu anlamıyla biyolojik doğumdan

ve doğumların ardı ardına gelmesinden ziyade zaman içinde yaşanan devamlı değişim, başka bir ifadeyle toplumsal ya da evrensel olarak yeni bir olay veya olgunun meydana gelmesini anlatmaktadır (Peter, 2012).

Antropoloji ve biyoloji perspektifinden incelendiğinde, kuşak kavramının daha çok aileler ve çocuklarının doğumları arasında geçen zaman olarak tanımlandığı görülmektedir. Bu zaman dilimi yaklaşık 20 – 25 yıllık bir sürece karşılık gelmektedir. Ancak çocuk sahibi olma yaşının değişmesiyle birlikte bu yaklaşım geçerliliğini yitirmiştir. Günümüzde çocuk sahibi olma yaşı bir hayli ilerlediğinden dolayı bu süreç uzun bir zaman aralığına denk gelmekte ve buna göre yapılan sınıflandırma kuşak kavramını doğru anlatmamaktadır (Süral Özer vd., 2013).

Kuşak kavramı sosyoloji ve sosyal psikoloji bilimleri perspektifiyle incelendiğinde, benzer dönemlerde hayata gelmiş bireylerin tanıklık ettikleri sosyal, kültürel, siyasi, ekonomik olayların da etkisiyle bireylerin davranış ve tutumlarına yansıyan etkileri ve bu etkiler sonucunda sınıflandırmayı ifade ettiği görülmektedir (Baydar, 2016).

Her kuşak yaşadığı dönem içerisinde kendine özgü sosyal, siyasi ve kültürel anlamda bir kimlik oluşturmakta ve bulunduğu dönemin koşullarını yansıtmaktadır. Bir önceki kuşak, bir sonraki kuşağın devamı ya da yansımasını oluşturur. Aslında bir önceki kuşak, kendinden sonra gelen kuşağın annesi ya da babasıdır.

Gordon Marshall, bir toplumun yaklaşık olarak aynı zamanlarda doğan üyelerinden oluşan yaş gruplarının bir biçimi olarak tanımladığı kuşak kavramını aynı zamanda bir nesil ile öteki arasında geçen dönem için de kullanmaktadır. Marshall cinsiyet, etnik köken ve toplumsal sınıf gibi farklı özelliklerin de kuşaklar arası farklılaşmaya ve yer yer çatışmaya sebep olabileceğine değinmektedir (Marshall, 1999).

Kuşak kavramına bazı kaynaklara göre Antik Yunan ve hatta Eski mısır Uygarlığına rastladığı ifade edilse de, ilk filozoflardan olan Hesiod'un;

“Geleceğimiz olan gençler eğer bugünkü umursamaz tavırları ile yaşamaya devam ederlerse onlar için hiç umudum yok, hepsinin ne kadar sorumsuz olduğu ortada. Gençken, bize ağırbaşlı olmamız ve büyüklerimize karşı saygılı davranmamız öğretildi ama bugünün gençleri (saygısızca) çok zeki ve çok saygısızlar” (Hesiod).

ifadesiyle M.Ö. 800'lü yıllarda kullanılması tescil edilmiştir. Homeros, Herodot, Platon ve Aristoteles'in de düşüncelerini ifade ederken ilkçağda kuşak kavramını kullandığı görülmektedir.

“Gençlerin, coşkulu fikirleri var çünkü henüz hayat boyunlarını bükmedi ve hayatın kısıtlarını görmediler. Dahası, bu umutlu yaratılışları kendilerini önemli şeyler ile eşit görmelerine neden oldu- bu da coşkulu fikirlerini oluşturdu- işe yarar işler yerine soylu işler yapmayı tercih ettiler. Yaşamlarını muhakeme ederek düzenlemek yerine, ahlaklı işler yaparak düzenlediler. Tüm hataları bu işleri abartılı bir şekilde ve şiddetli yapmalarından kaynaklanıyor. Her şeyin aşırısını yaptılar- çok fazla sevdiler, çok fazla nefret ettiler ve her şeyi çok fazla yaptılar.” (Aristotle).

“Bugünkü çocuklar lükse düşkünler, büyüklerine karşı saygısızlar ve çok fazla konuşuyorlar. Çocuklar evlerinin hizmetkârları değil adeta zorbalarıdır. Büyükleri odaya girdiğinde ayağa kalkmıyorlar. Ebeveynleri ile çatışıyorlar; toplum içinde herkesten önce konuşuyorlar; bacak bacak üstüne atıyorlar, öğretmenlerine kötü davranıyorlar.” (Plato).

“Dünya zor zamanlar geçiriyor. Bugünün gençleri kendilerinden başka kimseyi düşünmüyorlar. Anne babalarına ya da yaşlılara karşı hiç saygıları

yok. Sabırsızlar. Her şeyi biliyormuş gibi konuşuyorlar...” (Peter the Hermit).

Kuşaklar arasındaki farklılık yüzyıllar önce ünlü filozofların tartışmalarına konu olmuştur. Düşünürler daha çok yaş gruplarına göre belirli zaman diliminde yaşayan bireyler üzerinden kuşakları değerlendirmiş ve bu sınıflandırmaya göre yorumlarda bulunmuşlardır.

Kuşak kavramı, sınıflandırmaları ve özellikle sosyal etkilerini araştırmak için yapılan ilk bilimsel araştırmalar Auguste Comte tarafından yapılmıştır. Comte, “*Cours de Philosophie Positive*” adlı çalışmasında kuşak kavramının tarihsel önemine vurgu yapmıştır. Çeşitli araştırmaları sonucu Comte, kuşaklar arasındaki tarihsel akışın bir akım olduğunu belirtmiş ve sosyal açıdan ilerlemenin ancak kuşaklar arası bilgi ve deneyim aktarımı ile mümkün olabileceğini öne sürmüştür (Toruntay, 2011).

Kuşak kavramı, kuşak teorisi adıyla da kullanılmaktadır. Sosyal kimliğin bir alt kümesi olarak kullanılan bu ifadeyi John Turner bireylerin kendilerini ve diğer bireyleri sosyal sınıflar dâhilinde kategorize etmesiyle anlatmaktadır (Patalano, 2008).

Modern kuşak teorisine önemli katkılar sunan Karl Mannheim tarafından 1928 yılında yazılan bir kitapta kuşak kavramı literatüre kazandırılmıştır. Mannheim’e göre kuşaklar ortak kültür ve ortak alışkanlıkları paylaşan bireyler topluluğudur. Mannheim burada aynı kuşağa mensup bireylerin kendilerinden önceki kuşaklara kıyasla dünyayı farklı algılama biçimlerine de vurgu yapmaktadır. Her kuşağa özgü olan bu deneyimlerin toplumsal değişime yol açtığına da değinmektedir. Mannheim ve Comte’un hemen hemen aynı anlamlara vurgu yaptığı çocukluk, orta yaşlılık ve yaşlılık olarak ayrılan yaşam evrelerini birlikte yaşayan insanlar topluluğu olduğudur. (Mannheim, 1952).

William Strauss ve Neil Howe tarafından yazılan kitapta kuşak kavramı, hayatın hemen hemen benzer bir dönemini birlikte geçirmiş ve benzer karakter özelliklerini

taşıyan insanlar topluluğu olarak tanımlamaktadırlar (Strauss & Howe, 1991).

2.2. Kuşakların Sınıflandırılması

Kuşak sınıflandırmaları yapılırken bazen zaman vurgusu öne çıkarılmış, bazen ise toplumu oluşturan bireylerin değer yargıları, deneyimleri, yaşadıkları coğrafya, kültürleri, tarihleri ekonomik şartlar gibi sosyal, siyasal ve ekonomik olgular vurgulanmıştır. Esasından yapılan sınıflandırmalar incelendiğinde bunların birbirinden ayrılmadığı aksine birbirini destekler nitelikte özellikler gösterdiği görülmektedir. Özetle, kuşak sınıflandırmaları yapılırken başlangıç ve bitiş yılı kesin olarak birbirinden ayrılmamasına karşın ortalama 20 - 25 yıllık bir zaman diliminde birbirine yakın yıllarda doğmuş insanların benzer yaş gruplarında olmasıyla paylaştığı ortak kültür, değerler, ekonomik şartlar, sosyal ve siyasi tarih temel alınmıştır (Weingarten, 2009).

Kuşak sınıflandırmaları incelenirken dikkat çeken bir nokta ise kuşaklar konusundaki çalışmaların daha çok Amerikan bilim insanları tarafından yapılmasıyla sınıflandırmaların da Amerikan toplumunda yaşanan olaylar üzerinden yapıldığıdır. Ancak toplumların içinde bulundukları koşullar farklılık göstermektedir. Dolayısıyla bir toplumda yaşanan olayların etkisini diğer toplumlara mal etmek ve sınıflandırmaları sadece bu gözle ele almak yanlış sonuçlara götürmektedir. Her toplumun değer yargıları, yaşadığı siyasi ve ekonomik olaylar, teknolojik gelişmişlik düzeyi gibi belirgin ayırt edici özellikler birbirinden farklılık göstermektedir. Bu nedenle kuşak sınıflandırmaları yapılırken genel geçer ve keskin sınırlardan kaçınılarak esnek bir yaklaşım temel alınmıştır (Bektaş, 2014).

Literatürde rastlanan kuşak sınıflandırmaları araştırmalarında “kuşak etkisi” ve “dönem etkisi” olarak günlük hayatta etkilerini gösteren iki durumun olduğu görülmektedir. Hemen hemen aynı yıllarda doğmuş olan bireylerin yaşamları süresince genel itibarıyla; çocukluk, ergenlik, yetişkinlik, mezuniyet, iş hayatına

girme, evlilik, ebeveyn olma, yaşamını yitirme gibi bireysel ve toplumsal olayları benzer yıllarda yaşaması sosyologlar tarafından “kuşak etkisi” olarak ifade edilmektedir. Öte yandan aynı dönem içerisinde gerçekleşen siyasi olaylar, savaşlar, ekonomik krizler, doğal afetler, kültürel olgular, salgın hastalıklar gibi olaylara birlikte tanıklık eden bireyler ortak bir tarihi paylaşmaktadırlar. Bu ortak tarihin onların şekillenmesine katkısı ise “dönem etkisi” olarak tanımlanmaktadır (Newman, 2013).

Araştırmacılar tarafından kuşak sınıflandırmalarına dair görüş ayrılıkları olsa da özellikle Sanayi Devrimi’nden sonra yaşanan gelişmeler, teknoloji alanındaki hızlı ilerlemelerle birlikte bilgi çağına geçilmesi kuşaklar arasında farklılaşan belirgin özellikleri ortaya çıkarmıştır. Kuşak sınıflandırması konusunda literatürde görüş birliğiyle genel olarak kabul edilen beş sınıflandırma bulunmaktadır. Bu kuşaklar; Sessiz Kuşak (1925 - 1944), Bebek Patlaması (*Baby Boomers*) Kuşağı (1945 - 1964), X Kuşağı (1965 - 1979), Y Kuşağı (1980 - 2000) ve Z Kuşağı (2000 ve sonrası)’dır.

Tablo 1: Farklı Kaynaklarda Farklı Bilim Adamlarına Göre Kuşak Sınıflandırmaları

KAYNAK	SINIFLANDIRMA				
Howe& Strauss (2000)	Sessiz Kuşak (1925-1943)	Patlama Kuşağı (1944-1960)	13. Kuşak (1961-1981)	Milenyum Kuşağı (1982-2000)	-
Lancaster& Stillman (2002)	Gelenekçiler (1900-1945)	Bebek Patlaması (1946-1964)	X Kuşağı (1965-1980)	Y Kuşağı Gelecek Kuşak (1981-1999)	-
Martin& Tulgan (2002)	Sessiz Kuşak (1925-1942)	Bebek Patlaması (1946-1960)	X Kuşağı (1965-1977)	Milenyumlar (1978-2000)	-
Oblinger& Oblinger (2005)	Yetişkinler (<1946)	Bebek Patlaması (1947-1964)	X Kuşağı (1965-1980)	Y Kuşağı, Net Kuşağı Milenyumlar (1981-1995)	Milenyum Sonrası (1995-Şimdi)
Tapscott (1998)	Bebek Patlaması (1946-1964)	X Kuşağı (1965-1975)	Dijital Kuşak (1976-	-	-

			2000)		
Zemke vd. (2000)	Eski Askerler (1922-1943)	Bebek Patlaması (1943-1960)	X Kuşağı (1960-1980)	Gelecektekiler (1980-1999)	-
Crumpacker& Crumpacker (2007)	Sessiz Kuşak (1929-1945)	Bebek Patlaması (1946-1964)	X Kuşağı (1965-1979)	X Kuşağı (1965-1979)	
Kyles (2005)	Sessiz Kuşak (1900-1945)	Bebek Patlaması (1946-1964)	X Kuşağı (1965-1979)	Y Kuşağı (1980-1999)	
Washburn (2000)	Sessiz Kuşak (1926-1945)	Bebek Patlaması (1945-1964)	X Kuşağı (1965-1981)	Y Kuşağı (1982-2003)	
Seçkin (2005)	Sessiz Kuşak (...-1945)	Bebek Patlaması (1946-1964)	X Kuşağı (1965-1980)	Y Kuşağı (1980-1995)	Z Kuşağı (1995-..)

Kaynak: Reeves, T.C., Oh, E., 2008; Crumpacker, 2007; Kyles, 2005; Washburn, 2000; Seçkin, 2005

2.2.1. Sessiz Kuşak (1925 – 1944)

1925 – 1944 yılları arasında dünyaya gelen bireyler sessiz kuşak olarak sınıflandırılmaktadır. Literatürde “gelenekçiler”, “gaziler”, “en büyük kuşak”, “emektar kuşak”, “uyumlu kuşak”, “bebek patlaması öncesi kuşak”, “olgun kuşak”, “gelenekselci kuşak” gibi kavramlarla ifade edilen Sessiz Kuşak dünya geneli ve Türkiye özelinde birçok önemli olaya şahitlik etmiştir. İki dünya savaşı, Büyük Buhran, Kore Savaşı, televizyonun icadı, ırkçılık ve Türkiye’de cumhuriyet döneminin başlangıcı bu döneme denk gelmektedir. Karşılaştıkları bu tür zorluklara verdikleri tepkiler ve baskıcı yönetimler sonucu bu kuşağa Sessiz Kuşak denmiştir (Solmaz, 2017). Bu kuşağı günümüzün büyük anneanneleri, babaanneleri ve dedeleri olarak da tanımlamak mümkündür. Sessiz Kuşak bireyleri gerek dünya genelinde gerekse de Türkiye özelinde ekonomik ve sosyal zorluklara karşı hayat mücadelesi vermiştir. Gösterilen mücadele doğrudan veya dolaylı olarak hayata karşı bakış açılarını,

değerlerini, aile yapılarını, görüşlerini, dini yaşamlarını ve iş hayatlarını ve devlet idarelerini etkilemiştir. Aile ve vatan kavramlarına değer veren, devletçi geleneği destekleyen, dini önemseyen bir yapıdadırlar (Buahene & Kovary, 2003). Otorite Sessiz Kuşak için önemli bir konumdadır.

Geleneksel aile yapısı bu kuşak tarafından korunmuştur. Gelenekselci bir yapıda olan Sessiz Kuşak'ta, ataerkil anlayış hâkimdir. Otoriteye karşı saygı, ebeveynleri tarafından bu bireylere öğretilmiştir. Ahlaklı, tutarlı olma, güven, saygı, iletişim kavramları bu açıdan değerlidir.

Özellikle İkinci Dünya Savaşı ve 1929 yılında yaşanan Büyük Buhran olarak adlandırılan ekonomik sıkıntıları yaşayan sessiz kuşak bireyleri ekonomik anlamda temkinli bireyler olarak görülmüştür. Birikim yapma ve iş hayatıyla birlikte çalışma hayatlarında önemli bir alanı kaplamaktadır. İkinci Dünya Savaşı yıllarına denk gelen doğumlarıyla savaşın içinde doğrudan yer almasalar da en çok etkilenen insanlar olmuşlardır. Bu durum karşısında savaş kuşağı olarak da bilinmektedirler.

Ebeveynleri gibi zorlu dönemlerden geçen Sessiz Kuşak bireylerinin kişisel hayatlarında ve karakterlerinde de bu yönlü şekillenmeler olmuştur. Yaşanılan zorlu dönemler ve buna rağmen sessiz kalınan bir kuşak olma özelliği taşımaktadırlar. Bu kuşak şartların da gereği doğrultusunda sade bir yaşam biçimini tercih etmiştir. Ancak gayret gösterme ve toplumsal fedakârlık son derece belirgin bir şekilde kendini göstermektedir (Carver & Candela, 2008).

Ekonomik buhrandan dolayı eğitim oranları bu dönemde düşüktür. Erken yaşta evliliğin söz konusu olduğu bu kuşak arasında yükseköğrenim gören birey sayısı oldukça azdır. Okuryazar oranı erkeklerde kadınlara göre belirgin bir şekilde daha yüksektir. Kadınların eğitime önem verilmemiştir (Delahoyde, 2009).

Yaşadıkları ekonomik güçlükler, Sessiz Kuşak bireylerini çalışma hayatına sıkı sıkıya bağlanmalarına vesile olmuştur. Çalışma bu kuşağın bireyleri için bir ayrıcalık sebebi olarak düşünülmekteydi. Bunun için yorucu mesai koşullarını bir engel olarak görmeyip ağır çalışma koşullarına karşı dayanıklı bireyler olarak yetişmişlerdir. Gelenekçi yapılarının da sonucu olarak işveren ve işçi arasında sadık bir iş ilişkisi gelişmiştir. Emir komuta zincirinde gerçekleşen iş ahlakına yatkındırlar. Bu durum iş hayatlarında uyumu beraberinde getirmiştir. İş arkadaşlarıyla olan ilişkileri gelişmiş ve birbirleriyle karıştıktan kaçınan bir anlayış söz konusudur, iyi bir partnerdirler. İş hayatından iyi bir ilişkileri olsa da yeniye olan uyumda zorlanan sessiz kuşak bireyleri gelişen teknoloji ve hukuki iş kurallarını yakalamakta zorluk çekmişlerdir.

Türkiye’de Cumhuriyet dönemiyle birlikte dünyaya gelen Sessiz Kuşak bireyleri, rejim değişikliğinin yaşandığı bir döneme tanıklık etmiştir. Cumhuriyetin ilan edilmesiyle birlikte hayata geçirilen devrimler toplumsal yapıyı doğrudan etkilemiştir. Dünyada yaşanan ekonomik buhranın da etkilerinin görüldüğü Türkiye’de, Sessiz Kuşak bireyleri zor şartlar altında hayatını idame ettirmişlerdir. Bu şartlar onları hayata hazırlamış ve yaşamlarını devam ettirebilmek için disiplinli çalışmayı bir hayat biçimi haline getirmişlerdir. Günümüzde Sessiz Kuşak bireylerinin nüfusu son derece azdır (Yıldırım, 2018).

2.2.2. Bebek Patlaması Kuşağı (1945 – 1964)

Amerika’da 1945 – 1964 yılları arasında yüksek doğum oranları yaşanmıştır. Bu yıllar arasında doğanlara yaşanan bu yüksek doğumlar neticesinde Bebek Patlaması (*Baby Boomers*) Kuşağı olarak isimlendirilmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanan nüfus patlaması bu döneme işaret etmektedir. Bu kuşağın ismi her ne kadar Bebek Patlaması olarak kabul edilse de “Woodstock Kuşağı” ya da “Vietnam Kuşağı” olarak da isimlendirenler vardır.

Nüfus artışının oldukça fazla yaşandığı bu dönem, birey sayısındaki artış sebebiyle topluma yeniden şekil kazandıran kuşak olarak da varsayılmaktadır. Bu kuşaktaki hızlı artışın nedeni ise İkinci Dünya Savaşı'yla azalan nüfusu yeniden arttırmaktır. Bu kapsamda destekler sağlanmıştır. Nüfusun artması, sonrasında ise ülke ekonomisine önemli katkılar sunmuştur.

Bebek Patlaması Kuşağı'nı daha çok refah seviyesi yüksek standartlarda yetişmiş, bireyselliği önceleyen, kişisel kazanımlarına önem veren karaktere sahip bireyler oluşturmaktadır. Bebek Patlaması Kuşağı bireylerinin aileye önem veren, aile üyelerine karşı hassas ve onlarla verimli vakit geçirmeyi önemseyen olgun bireyler olduğu görülmektedir. Bu kuşağın aynı zamanda yoğun nüfusları sebebiyle toplumun şekillenmesinde önemli bir yeri vardır.

Bebek Patlaması Kuşağı'nın üzerinde 1969 yılındaki Woodstock'a katılım, Vietnam Savaşı, ABD Başkanı John F. Kennedy Suikastı, Ay'a seyahat, ilk yer altı nükleer denemesi, insan hakları ve özelinde kadın hakları hareketi, çok sayıda otomobil, televizyonun gelişmesi, Büyük Misilleme, Sovyet Çar Bombası önemli derecede etkili olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı sonrası hayata gelen Bebek Patlaması Kuşağı bireylerinde gençlik kültürünün ortaya çıktığı görülmektedir. Blue-jean pantolonların kullanılması, rock'n'roll müziğinin dinlenmesi, sinema kültürünün yaygınlaşması bu dönem gençliğinin önceki kuşak gençlerine göre farklılığını göstermektedir. “*Rebel Without a Cause*” (Sebepsiz İsyen/ Asi Gençlik) filmi dönemin gençlik kültürünü yansıtan ve döneme imzasını atmış bir eser olarak ifade edilmektedir.

Araştırmacılar tarafından dönemin farklı özelliklerini yansıtan olaylarında etkisiyle bu kuşağın iki ayrı başlıkta anılmasına sebep olmuştur. Toplumsal farkındalıkları ve idealist gayretleri sebebiyle 1946-1954 arasında doğanlar “Wood Stock Grubu”; daha çok kendi istekleri ön plana çıkarıp kendileriyle ilgilenenler 1955-1964 yılları

arasında doğanları “Zoomer Grubu” olarak tanımlanmıştır (Buckingham & Polls, 2004).

Ekonomik kalkınmanın süregeldiği bir dönemin iradeli bireyleri olan Bebek Patlaması Kuşağı işkolik olarak dikkat çekmektedirler. Çalışma hayatını yaşamlarının ilk sırasına koymuşlardır. İş üretmedeki motivasyonları saygınlık ve gelirdir. Bunun için uzun saatler mesai yapmayı, özveriyi zül olarak saymamışlardır. Saygınlık hırsları beraberinde rekabeti de getirmiştir. İş yerlerine oldukça bağlıdırlar. İşlerine atfettikleri önem sayesinde iletişimin ve ikili ilişkilerin olumlu olduğu çalışma hayatları olmuştur. İş disiplinleri ve çalışma hayatlarına bağlılıklarıyla kendilerinden sonraki kuşaklara örnek olmayı başarmışlardır. Bu başarılarıyla çeşitli finansal fırsatlar yaratmışlardır. Hedef odaklı, zor projelere imza atan, kazanmak için mücadeleden kaçınmayan yapıdadırlar, boş zaman geçirmeyi sevmezler. Özellikle çalışma hayatındaki hiyerarşik yapının gerekliliğine inanmışlardır. Bağımsızlıklara düşkün, özgüven sahibi karakter özelliklerine sahip olmalarına karşın, onlara göre iş hayatında verilen görev sorgusuz bir şekilde yerine getirilmelidir.

Dünyadaki Bebek Patlaması Kuşağı bireylerinin şahit olduğu refahın aksine Türkiye’deki Bebek Patlaması Kuşağı bireyleri zor zamanlara şahitlik etmişlerdir. Toplumu siyasi, ekonomik ve sosyal yönden doğrudan etkileyen 27 Mayıs 1960 yılında gerçekleştirilen ilk Türkiye Cumhuriyeti Darbesine tanık olmuşlardır. Darbe sonucundan dönemin Cumhurbaşkanı ve hükümet üyelerinin tutuklanması, Başbakan Adnan Menderes’in idamı gibi olaylar bireyler üzerinde önemli izler bırakmıştır.

Çok partili döneme geçiş süreci olan bu dönemde sıkıntılı zamanlar yaşanmıştır. Dünya genelinin tersine Türkiye’deki Bebek Patlaması Kuşağı bireyleri içine kapanık bireyler olarak yetişmişlerdir. Ülkede yaşanan sancılı süreçler dünya ile iletişimlerin zayıf olmasına sebebiyet vermiştir.

Ekonomik buhranların da siyasi zorluklar neticesinde görüldüğü Türkiye’de Bebek Patlaması Kuşağı, yoksulluk ve siyasi sıkıntılarla mücadele etmiştir. Ancak kriz zamanlarında dahi fedakâr ve itaatkâr yapılarıyla serinkanlı olabilmeyi başarmış ve olumlu yaklaşımlarla süreci iyiye çevirmeye çalışmışlardır. Bu tutumları iş hayatlarında da onları daha çok çalışmaya sevk etmiştir.

2.2.3. X Kuşağı (1965 – 1979)

X Kuşağı için de diğer kuşaklarda olduğu gibi başlangıç ve bitiş tarihleri arasında farklı iddialar söz konusudur. Ancak bu çalışma kapsamında literatürün genelinde olduğu üzere 1965 ve 1979 yılları arasında doğanlar X Kuşağı olarak ele alınacaktır. X Kuşağı esasında pek çok farklı terimle literatürde yer bulsa da yaşanan sosyo-ekonomik belirsizlikler ve çeşitli değişim, dönüşümler bir bilinmeyene işaret ettiği için bu isimle anılmaları tercih edilmiştir. X Kuşağı bu isminin yanı sıra pek çok farklı isimle ifade edilmiştir. Patlama Sonrası Kuşağı, Bebek İflası Kuşağı, Gölge Kuşağı, Tembel Kuşak, *Why Me Generation (Neden Ben Kuşağı)*, *Latchkey Kids (Anahtarlı Çocuklar)*, MTV Kuşağı gibi özelliklerine göre farklı isimler almıştır.

Kuşakların şekillenmesinde içinde yaşanan siyasi ve ekonomik süreçler doğrudan bir etkiye sahiptir. X Kuşağı gerek siyasi gerekse ekonomik değişim ve dönüşümlerin sancılı bir şekilde yaşandığı dönemlere şahitlik etmiştir. Bu özelliği itibarıyla özellikle Türkiye’de “Geçiş Dönemi Kuşağı” olarak da adlandırılırken, yaşanan bu sancılı dönemlerdeki belirsizlik sebebiyle de “Kayıp Kuşak” olarak da tanımlanmıştır.

İngiliz alfabesinde yer alan X harfi, matematikte bilinmeyeni simgelemektedir. Fotoğraf sanatçısı Robert Capa, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra dünyaya gelen genç kadın ve erkekleri anlattığı yazısında bu terimi ilk olarak kullanmıştır. Bilinmeyen bir kuşağa dikkat çekmek için bu terimi kullandığını ifade eden Capa’nın bu yaklaşımından sonra Bebek Patlaması Kuşağı’nın çocukları olarak karmaşık bir dünyaya doğan kuşak için kullanılmaya başlanmıştır (Ulrich & Harris, 2003).

Özellikle Douglas Coupland'ın 1991 yılında yayınladığı “*Generation X: Tales, For An Accelerated Culture*” isimli kitabıyla bu terim yaygınlaşmaya başlamış ve popülerlik kazanmıştır. Coupland'ın kitabında muhafazakâr, eğitime önem veren, etkileyici, sosyal bireyler olarak tarif ettiği bu kuşağın, ebeveynlerinin aksine sıkı bir hayat mücadelesine genç yaşlarda girdiği ifade edilmektedir (Tulgan, 1997).

X Kuşağı bireylerinin sadakat ehli ve kanaatkâr özelliklerinin yanında mücadele eden, cesaretli, dinamik, heyecanlı bireyler olduğu görülse de tedbiri elden bırakmayan, garantici tutumları da söz konusudur. Ortaya çıkan yeni müzik akımları, farklı ilgi alanlarıyla eğlenceye düşkündürler. Formaliteye karşı duruşları bağımsızlıklara olan düşkünlüğünü destekler niteliktedir. Teknolojinin gelişmeye başlaması toplumsal hayat üzerinde de etkili olmuştur. X Kuşağı bireyleri ebeveynlerine kıyasla teknoloji ile daha fazla iç içe yetişmiş ve adaptasyonları daha hızlı gözlemlenmiştir.

Keynesyen politikaların uygulanmaya başlandığı bu dönemde İkinci Dünya Savaşı sonrası yeniden canlandırılmak istenen kapitalist sistemin etkisinin artmasıyla birlikte sosyal devlet anlayışı hâkim kılınmıştır. Sosyal devlet anlayışının hâkim kılınması toplumda refah ortamı beraberinde getirmiştir. Ancak toplumun her kesimini kapsayan refah artışının devlete olan maliyeti, devletin ekonomik gücünün üzerine çıkmıştır. Öte yandan 1970’li yıllarda yaşanan petrol krizinin özel sektöre olan etkisi ve büyük şirketleri olumsuz etkilemesi sonucunda keynesyen politikalardan vazgeçilmiş ve liberal politikalar hayata geçirilmiştir (Altuntuğ, 2012 a).

Bebek Patlaması Kuşağı bireylerinin sosyo-ekonomik rahatlığın bedelini ödeyen onların çocukları olan X Kuşağı bireyleri olmuştur. Bu durum onları geleceklere yönelik kaygılı bireyler olmasına sebebiyet vermiş ve böylece iş hayatına, kariyer planlarına, çalışmaya ve para kazanmaya daha fazla önem veren bireyler olarak yetişmişlerdir.

Cinsiyet eşitliği kavramı ilk olarak bu dönemde kullanılmaya başlanmıştır. Kadınlar toplumsal hayatta daha fazla yer edinmiştir. Kadınların iş gücüne aktif katılımı bu dönemde görülmeye başlanmıştır. Bu durum geleneksel aile yapısının değişmesinde de etkili olmuştur. Kadınlar ev idaresinde söz sahibi haline gelmiş ve kişisel istekler ön plana çıkmıştır. Bireyselciliğin belirginleşmesi ve geleneksel aile yapısı algısının değişmesiyle bu dönemde boşanmalar daha sık görülmeye başlanmıştır. Ancak diğer bir yandan aile hayatı ve iş hayatı arasındaki denge bu kuşak arasında ehemmiyet kazanmıştır. Her ne kadar iş yaşamının ve kariyer planlarının daha çok gündeme gelse de aile yaşamı X Kuşağı'nın özen gösterdiği bir alan olmuştur.

Anne ve babalarının çalışma hayatında aktif faaliyet gösteren bireylerde oluşması X Kuşağı bebeklerinin daha çok bakıcı ile büyümesine sebep olmuştur. Evde yalnız zaman harcayan çocukluklarının olması onların bireyselliklerini ön plana çıkarmıştır. Ancak aile ve toplumsal değerler onlar için ebeveynlerine göre daha değerlidir. Küçük yaşlarda yetişkin bir birey gibi davranmalarının altında bu sebep yatmaktadır. Ebeveynleri tarafından da yetişkin birey olarak tanınmaları ve görüşlerinin dikkate alınması, onlara kendi fikirlerini bağımsız bir şekilde ifade etme ve kendi kararlarını alabilme yetisi kazandırmıştır (Bezirci, 2012). Öz güvenleri de bu yetileriyle birlikte gelişen X Kuşağı bireyleri, başka bireylerin boyunduruğu altına girmekten hoşlanmazlar. Bağımsızlıklarına düşkün bireylerdir.

1970 Kadınların Özgürlük Protestosu ve Gösterisi, 1973 Petrol Krizi, Sovyetler Birliği'nin çöküşü, 1979 İran İslam Devrimi, Berlin Duvarı'nın yıkılması, AIDS hastalığının ortaya çıkması, 1979 Yıldız Savaşları, işyerlerinden toplu çıkarımlar, televizyonun yaygınlaşması dönemin tanıklık ettiği önemli olaylardır. Her birinin X Kuşağı üzerinde farklı etkileri gözlemlenmektedir.

Türkiye'de X Kuşağı daha çok politik olayların içinde büyümüştür. Bebek Patlaması Kuşağı'nda Türkiye'de yaşanan siyasi olaylar neticesinde 68 Kuşağı olarak adlandırılan kuşağın gençlik dönemine denk gelen X Kuşağı, 1980 Askeri Darbesi

gibi önemli siyasi ve ekonomik olaylara şahitlik etmiştir. Öte yandan uygulanan nüfus politikaları sonucu Bebek Patlaması Kuşağı'nın aksine nüfusun azaldığı bir dönem olarak görülmektedir.

Türkiye'de televizyonun kullanılmaya başlaması bu dönemin önemli sosyal olaylarından biri olarak sayılmaktadır. Ancak televizyonun tamamen hayatın içine girmesi Y Kuşağı döneminde yaşanmıştır (Şalap, 2016).

1961 Anayasa yine X Kuşağı dönemine denk gelmektedir. “Türkiye sosyal bir hukuk devletidir.” (Anayasa, md.2) ilkesini hayata geçtiği bu Anayasa toplumun şekillenmesi üzerinde de etkili olmuştur. Dolayısıyla X Kuşağı sosyal ve siyasal olaylara daha duyarlıdır. Bu duyarlılık aynı zamanda olaylarla mücadele edebilmeyi de beraberinde getirmiştir. Ekonomik kaygılar iş hayatına verilen önemi daha da arttırmıştır. Para kazanma gerekliliği ve kariyer bilinci bu kuşağın üzerinde durmaya başladığı konulardır.

2.2.4. Y Kuşağı (1980 – 2000)

Doğum yılları olarak literatürde birçok farklı yıl aralığından bahsedilse de Y Kuşağı için çoğunlukla kabul görülen yıllar 1980 – 2000 yılları arasındır. 20. Yüzyılın son yirmi yılında doğan bu neslin üyeleri kendinden emin ve kendilerine ait hak elde etme duygusu içinde olan bir nesil olarak görülmektedir. Teknoloji ile iç içe yetişmişlerdir.

1993 yılında ilk olarak Advertising Age dergisinde X Kuşağı'nın devamında gelen kuşak olarak kullanılan Y Kuşağı kavramı için sosyolog Neil Howe ve William Strauss, Millennials ifadesini kullanmıştır (Howe&Strauss, 2000). *Millennials* (Milenyum Kuşağı), *Generation Next* (Gelecek Kuşak), *Digital Generation* (Dijital Kuşak), *Echo Boomers* (Eko Patlaması), *www kuşağı* ve *Nexters* (Bir Sonrakiler), *Easy Life Generation* (Kolay Yaşam Kuşağı), *i-Generation* (İnternet Kuşağı), *Why Generation* (Niçin Kuşağı) gibi farklı özelliklerini yansıtan çeşitli isimler almışlardır.

Y Kuşığı kendinden önceki kuşaklara göre farklı değer yargıları ve ihtiyaçlara sahiptir. Daha çok kişiselleştirilmiş ihtiyaçların ön plana çıktığı Y Kuşığı'nda, dijitalleşme ve görsel yaşam bu ihtiyaçları şekillendiren önemli bir etkidir. Diğer kuşaklardan fark yaratma isteği hâkimdir. Saygı kavramı bu kuşakça yeniden tanımlanmıştır. Okumaya olan ilginin bu dönemde azaldığı görülmektedir.

Teknolojiyle ilk tanışan kuşak X Kuşığı'dır. Ancak teknolojinin gelişmesiyle birlikte internet kullanımının yaygınlaşması Y Kuşığı'nı ebeveynlerine göre bu alanda çok daha hâkim hale getirmiştir. Y Kuşığı, ebeveynlerine oranlara dijital hayata daha çabuk adapte olmuştur. İnternet kullanımının artması sonucunda hayatlarını bunun üzerinden yaşayan Y Kuşığı, bilgiyi teknoloji aracılığıyla daha çabuk ve daha çok insana ulaştırabilmektedir.

Karakteristik özellik olarak bakıldığında Y Kuşığı bireylerinin benlik duygusu yüksek olduğu görülmektedir. Kendi kendilerine yetebilmeyi diğer kuşaklara göre daha iyi başarmışlardır. Bu durum ise onları bencilleştirmenin yanında kendilerine karşı övgüyü hak eder düşüncesine sahip hale getirmiştir. Y Kuşığı bireylerinde özgüven duygusu son derece gelişmiştir. Özgüveni yüksek bireyler olmalarında küçük yaşta elde ettikleri bağımsız davranabilme özelliği etkilidir. Diğer bir taraftan gönüllülük, hak elde etme güdüsü, kültürel farklılıkları hoşgörü bu kuşağın öne çıkan karakteristik özellikleridir. Bebek Patlaması Kuşığı'nın çocukları durumunda olan X Kuşığı ebeveynlerinden etkilenip yaşam boyu öğrenmenin önemine inanarak eğitimin başarının anahtarı olduğuna düşünürler. Sorgulama, iletişim, örgütlenme yetenekleri yüksektir. Toplumsal normlara karşı net duruşları söz konusudur. Özgürlüklerine düşkünlüdürler.

Ebeveynlerinin çalışma hayatına ve para kazanmaya verdiği önemle varlıklı bir şekilde büyüyen ve yokluk görmeyen Y Kuşığı bireylerinde tüketim kültürü ağır bir yapıdadırlar. Alışveriş kültürü ve çeşitli zevklere sahiptirler. Tüketim odaklı keyfi harcamaları mevcuttur. Tüketici kültür, marka bağımlılığını da beraberinde getirmiştir

(Beril, 2016). Tüketim kültürünün hâkim olduğu Y Kuşağı'nda reklamların yönlendirmesinin de bu bireyler üzerinde etkisi söz konudur.

Y Kuşağı bebekleri doğdukları zamandan başlayarak özel bir ilgi içinde yetiştirilmişlerdir. Arabaların arkasına asılan “*Baby on Board*” (Arabada Bebek Var) yazıları bu kuşağın bebekleri için kullanılmaya başlanmıştır. Ailelerince özgüven duygusu aşılanarak büyütülmüşlerdir.

Diğer kuşakların bireylerine kıyasla, Y Kuşağı bireyleri kişisel yaşamı ve iş yaşamı dengesi aramışlardır. Sorgulayan bireylerden oluşan Y Kuşağı, bu özelliğini iş hayatına da yansıtmıştır. Kendilerine olan özgüvenleri sayesinde iş hayatlarında girişimci ruha sahiptirler. Kariyer gelişimine son derece önem vermişlerdir. Çalıştıkları yerlerde karar süreçlerine dâhil olmayı önemsemişlerdir. Bireyselliğin öne çıktığı Y Kuşağı'nda iş hayatında uzmanlık ve meslek unvanları daha fazla önem kazanmıştır. Her ne kadar çalışma hayatına önem verseler de yaşamın bundan ibaret olmadığı anlayışını benimsemişlerdir (Şalap, 2016). Otoriteye karşı tutum sergilemelerine rağmen, görev bilinci yüksek bireylerdir. Kadın Y Kuşağı'yla birlikte tamamen çalışma hayatının içinde aktif konuma gelmiştir.

Y Kuşağı'nın üzerinde etkisi olan farklı tarihsel olaylar söz konusudur. 11 Eylül 2001 yılında Amerika'da bulunan İkiz Kuleler'e gerçekleştirilen terör saldırısı, saldırı sonrasında ortaya çıkan savaşlar, Nelson Mandela'nın serbest bırakılması, Prenses Diana'nın ölümü, Basra Körfezi Savaşları, Soğuk Savaş'ın bitişi, Katrina Kasırgası ve Asya Okyanusu'nda yaşanan tsunami gibi çeşitli doğal afetler, Berlin Duvarı'nın yıkılması, teknolojinin gelişerek kullanım alanının artması, internetin yaygın kullanımı, cep telefonlarının hayatın vazgeçilmezi haline gelmesi Y Kuşağı'nı etkileyen önemli tarihsel olaylardır. Özellikle internet ağları ve sosyal medya kullanımı oldukça fazla ön plana çıkmaktadır. Bu durum onları bir çeşit bağımlı haline de dönüştürmüştür. Ancak hızlı ve etkili bilgi yayılımı dünyada olup bitenler hakkında sürekli bir bilgi akışını beraberinde sağlamaktadır.

Türkiye’de, Y Kuşağı’nı etkileyen en önemli olaylardan biri 1980 askeri darbesidir. Bu olay ülkenin siyasi ve sosyal yapısı üzerinde doğrudan etkili olmuştur. Darbe döneminde yaşanan baskılar, tutuklamalar ve işkenceler kişilerin karakteristik özelliklerine yansımıştır. Türkiye’nin içinde bulunduğu krizin yönetilmesi adına alınan 24 Ocak Kararları’ndan farklı ekonomik yöntemler geliştirilmiştir. Azınlık hükümetinin başında olan Süleyman Demirel’in dönemin Başbakanlık Müsteşarı Turgut Özal’ı görevlendirmesiyle birlikte Özal, ekonomi yönetiminin başına geçmiştir. İthal ikameci politikalar terk edilmiş, devletçilik politikasını yeniden değerlendirilerek ülke ekonomisinin uluslararası sermayeye entegre edilip serbest piyasa ekonomisine geçişi sağlanmıştır. Bu kararlar yalnızca ekonomik değil mali, kurumsal, toplumsal ve siyasi taraflarıyla da bireyler üzerinde etkisini göstermiştir.

Küreselleşmenin izleri ekonomik, siyasi ve sosyal açıdan bu dönemde görülmeye başlanmıştır. Kültürel entegrasyon küreselleşmenin etkisiyle birlikte gözlemlenmiştir. Bu entegrasyon Y Kuşağı bireylerinde kültürel çeşitlilik ve bu çeşitliliğe karşı hoşgörünün belirginleşmesine vesile olmuştur. Teknolojinin ve internet kullanımının yaygınlaşması sonucunda Türkiye’nin dünya ile bağlantısı hızlı ve daha etkin konuma gelmiştir.

2.2.5. Z Kuşağı (2000 – Sonrası)

2000 yılı itibarıyla dünyaya gelen bireylerden oluşan Z Kuşağı, günümüzün en geç kuşağıdır ve doğumları hala devam etmektedir. Bu kuşakla ilgili araştırmalar da süregelmektedir. En belirgin özellikleri ise teknolojinin hızla ilerlediği, internetin ve akıllı telefonların hayatın önemli bir parçası haline geldiği bir zaman diliminde yetişmiş olmalarıdır. Bu sebeple literatürde; *Generation V* (Virtual - sanal kuşak), *Generation C* (Topluluk/Kapsam Kuşağı), *The New Silent Generation* (Yeni Sessiz Kuşak), *Internet Generation* (İnternet Kuşağı), *Google Generation* (Google Kuşağı), *Gen Z* (Z Kuşağı), *Digital Natives* (Doğuştan Dijitaller), *Gen Tech* (Teknoloji Kuşağı) olarak farklı isimlerle de yer almaktadırlar.

Özellikle akıllı telefonların kullanımının yaygınlaşması, bu bireylerin sosyalleşmelerini sanal ortamda yaşamalarına sebebiyet vermektedir. İletişimi uzaktan kurabilen bu kuşağın sosyal ağları gelişmiş olsa da yalnızlığı sevdikleri ve yalnız yaşamaya eğilimli oldukları düşünülmektedir. Teknolojiyi yaşamının her anına entegre etmiş olan Z Kuşağı'nın, elektronik cihazları aktif ve verimli bir şekilde kullanabilmeleri ve bu sayede birçok işi aynı anda yapabilmelerine karşın dijital dünyaya bağımlı oldukları gözlemlenmektedir. Ekonomik, çevresel, siyasal alanlarda seyreden toplumsal olaylar hakkındaki bilgi aktarımını sosyal ağlar aracılığıyla daha hızlı yapılabilmekte ve daha çok kişiye ulaşmaktadırlar. Bu durum uluslararası iletişimi arttırmakta ve kültürler arası etkileşimi de etkilemektedir. Küreselleşmenin ve internet ile birlikte coğrafi sınırların daha kolay aşılabilir olmasının etkisiyle dünyada yaşanan hemen her olaydan haberdar olma durumu söz konusudur.

Teknolojinin, internetin ve sosyal ağların Z Kuşağı bireylerinin karakteristik özellikleri üzerinde de etkisi görülmektedir. Tüketim ve hayatlarındaki hız, iletişimlerine yansır. Birçok şeye hemen ulaşabildikleri için sabırsızdırlar. Yaratıcılıkları gelişmiştir ve bu tür aktivitelere eğilimleri yüksektir. Kendi kararlarını kendileri verebilmekte ve küçük yaşlardan başlamak üzere birilerinin yönlendirmesine tepki verebilmektedirler. Bu kuşağın her bireyinde hayat boyu öğrenmenin devam edeceği, kişisel gelişimlerini incelemeleri ve bilginin çeşitliğinden hoşlanmaları kaynaklı tahmin edilmektedir.

Eğitim seviyesi diğer kuşaklara göre oldukça yüksek olan, ancak henüz iş hayatına girmemiş Z Kuşağı bireylerinin karakteristik özellikleri düşünüldüğünde otoriteye karşı olan tutumları, bireyselliğin ön plana çıkması, sabırsız ve sıkılgan tavırlarının çeşitli olumsuzluklara neden olabileceği öngörülmektedir. Maddi ve manevi olguları hızlı tüketen bir kuşak olmaları sebebiyle çalıştıkları iş yerlerine ve işverenlerine karşı sadakatsiz olabilme, kolayca iş değiştirebilme eğiliminde olacakları tahmin edilmektedir. Öte yandan iş becerileri konusunda diğer kuşaklara oranla daha iyi olacakları beklenmektedir. Alışlagelmişin dışında bir çalışma hayatı olacağı,

bilgisayarlar ve sanal ortam üzerinden işlerini ve organizasyonlarını yürütebilecekleri beklenmektedir. Yapay zekâ ve kullanılacak olan sistemlerin iş hayatına dair birçok şeyi kolaylaştırması sebebiyle daha sorunsuz bir çalışma hayatı geçirecekleri düşünülmektedir. Yeniliklere açık olan bu kuşak için uygun ve sevecekleri çalışma ortamlarının sağlanmasıyla verimli iş hayatı geçirecekleri ileri sürülmektedir.

Tablo 2: Kuşak Sınıflandırmalarının Temel Özellikleri

	Sessiz Kuşak (1925-1944)	Bebek Patlaması Kuşağı (1944-1964)	X Kuşağı (1965-1979)	Y Kuşağı (1980-2000)	Z Kuşağı (2000 ve Sonrası)
Dönemi Etkileyen Olaylar	- İkinci Dünya Savaşı - Kore Savaşı - Büyük Bunalım - Atom Bombası - TV'nin İcadı	- Sivil Haklar, Vietnam Savaşı - Kadın Hakları Hareketi - Soğuk Savaş, Suikastlar	- Watergate Skandalı - AIDS, Petrol Krizi, Cinsiyet Eşitliği - Protestoları, Kadının çalışma hayatına girmesi, Boşanma Oranları - Artış, Toplu İşten Çıkarmalar	Dijital Medya, 11 Eylül Terör Saldırısı, Basra Körfezi Savaşları, Teknolojini Gelişmesi, Bilgisayar ve Cep Telefonlarının Yaygınlaşmaya başlaması, İnternet Ağları, Genellikle Boşanma Döneminde Büyüyen Çocuklar, Çalışan Anne-Babaları Tarafından Korunan Çocuklar	Bilgi Çağının Hızlı Yükselişi, İnternetin Yaygınlaşması, Küreselleşme

Türkiye’de	1923 T.C.’nin Kurulması 1927-1945 Dünya Savaşı Atatürk Devrimleri	• Çok Partili Dönem • 1960 Darbesi • 1961 Anayasası	• 1968 Öğrenci ve İşçi Hareketleri • Kentleşme Hareketleri • Ekonomik Sıkıntılar (Kuyruklar) • Arabesk Kültürü • Sinemanın Yükselişi • Kadın İşgücünde Artış	• 1980 Darbesi • 1982 Anayasası • Ekonomik Değişimler • Tüketim Toplumu • Teknoloji ve İnterneti Yayılması • Aile yapısının Değişmesi	• 28 Şubat Post • Modern Darbesi • 27 Nisan e-Muhtırası • 2001 Krizi • Gezi Parkı Olayları • 15 Temmuz Darbe Kalkışması • Demokrasi Nöbetleri • Teknolojik İlerleme • İnternetin Yaygınlaşması • (sosyal medyanın yayılması, i-Pod, cep telefonları)
Kişisel Özellikleri	• Uyumlu • Aile Odaklı • Fedakar • Sorumluluk sahibi • Sabırlı • Vatansever • Hiyerarşiye saygılı • Tasarruflu • Kararlı • Sadık • Detaycı • Dikkatli • Çalışkan • Değişime açık değil • Çekingen	• Savaş Karşıtı • Hak ve fırsatların eşitliğine önem verme • İyimser • Takım Odaklı çalışma • İşe Bağlı • Azimli • Girişken • İlişki ve memnuniyet Odaklı • Bencil • Süreç odaklı	• Dengeli • Girişimci • Eğlenceli • Kurallara • Uyan • Teknolojik bilgiye sahip • Pragmatik • Sabırsız • Şüpheli • Sonuç odaklı	• Doyumsuz • Tüketici • İyimser • Vatansever • Özgüveni yüksek • Sosyal • Çevreci • Gerçekçi • Çoklu Görev • Kabiliyeti • Teknoloji • Meraklısı • Deneyimsiz • Sürekli iş eğitimi • İnatçı	• Sanal dünyanın etkisinde kalmış • Kendinden emin • Çoklu Görev Kabiliyeti • Farkındalıklı • Yüksek • Esnek • Bilinçli • Sosyal ilişkilerde Zayıf • Hazırcı

Türkiye’de	· İçine Kapanık · Muhafazakâr · Milli ve Ailevi Duyguları Yüksek · Geleneksel · Sabırlı · Dürüst	· Fedakâr · İtaatkâr · Kriz Anlarında Serinkanlı · İyimser · Kuralcı · İdealist	· Şüpheli · Sonuç Odaklı	· Süreç Odaklı · Sabretme Eğilimi Zayıf · Depresyona Yatkın · İletişime Açık · Bireyselci · Öz güveni Yüksek · Aile Odaklı · Şikâyetçi	· Öz güveni Yüksek · Bağımsız · İçer Dönük · Tatminsiz · İletişimi Sosyal Medya Üzerinden · Ne İstedğini Bilen · Kendini İyi İfade Edebilen · Kontrolü Elinde Tutmak İsteyen
-------------------	---	--	---	---	---

Kaynakça: Hammill, 2005, aktaran Solmaz 2017

2.3. Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Türkiye’deki Kuşaklar

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2018 yılı verilerine göre, 31 Aralık 2018 tarihi itibarıyla Türkiye’de 82 milyon 3 bin 882 kişi yaşamaktadır. Bu kişilerin % 50,2’sini erkekler, % 49,8’ini ise kadınlar oluşturmaktadır.

Kuşaklar ve ayrıldığı tarih aralıkları uluslararası olduğu gibi Türkiye özelinde de farklılık göstermektedir. Türkiye için literatürde yaygın olarak kabul gören tarih aralıkları

- Sessiz Kuşak – (1900 – 1945)
- Bebek Patlaması Kuşağı – (1946 - 1964)
- X Kuşağı – (1965 - 1979)
- Y Kuşağı – (1980 - 2000)
- Z Kuşağı – (2000 ve sonrası)

şeklindedir.

TÜİK'in 2018 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarına göre, ortalama yaşın bir önceki yıla göre artış gösterdiği gözlemlenerek 32 olduğu tespit edilmiştir. Çocuk yaş grubu olarak kabul edilen 0 – 14 yaş aralığındaki nüfusun oranını % 23,4 olarak gerçekleştirken, 15-64 yaş grubunda bulunan ve çalışma çağı olarak tanımlanan nüfusun 2017 yılına göre % 1,4 artarak % 67,8 olduğu görülmüştür. 65 ve üstü yaştaki nüfusun oranı ise % 8,8 oranına ulaşmıştır.

Aşağıda yer alan tabloda TÜİK 2018 yılı verilerine göre kuşakların nüfus içindeki sayısal verileri gösterilmiştir.

Tablo 3: 2018 Yılı Türkiye Nüfusunda Kuşakların Sayısal Dağılımı

Kuşaklar	Doğum Yılları	Toplam Kişi Sayısı
Sessiz Kuşak	1900 - 1945	2.717.075
Bebek Patlaması Kuşağı	1946 - 1964	12.087.331
X Kuşağı	1965 - 1979	15.858.057
Y Kuşağı	1980 - 2000	25.732.823
Z Kuşağı	2000 - ...	25.608.596

Kaynak: TÜİK 2018 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanı'ndan faydalanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 3'de görüldüğü üzere, Y Kuşağı toplam nüfus içinde en yüksek rakama sahip kuşaktır. Y Kuşağı'nın 124 bin 227 kişi gerisinde olan Z Kuşağı ise Türkiye'de nüfus olarak en fazla bireyin yer aldığı ikinci kuşaktır. Y Kuşağı'nın ve kısmen Z Kuşağı'nın ebeveynleri olan X Kuşağı ise 15 milyon 858 bin 57 kişi ile üçüncü büyük kuşaktır. Bebek Patlaması Kuşağı dördüncü kuşak olurken, 2 milyon 717 bin 75 kişi ile küçük bir grubu temsil eden Sessiz Kuşak Türkiye'de sayısal büyüklük olarak en küçük kuşak olmuştur.

2.4. X ve Y Kuşağı Arasındaki Farklılıklar

Z Kuşağı'nın yaşları itibarıyla henüz tam olgunlaşmayıp, kendilerini tam anlamıyla ifade edemedikleri düşünüldüğünde, X ve Y Kuşağı'na mensup bireylerin hem dünya genelinde hem de Türkiye özelinde en büyük kuşağı oluşturan iki grubu temsil ettiği görülmektedir. Bu iki kuşak arasındaki çeşitlenen özellikleri tanımak onların bir arada yaşamasını kolaylaştıracağı gibi sonrası için üretilecek politikalar için de önem arz etmektedir.

Coomers ve DeBard (2004) tarafından kuşaklar arası ayrımlılıkları ortaya koyan bir çalışmayla X ve Y Kuşağı arasındaki farklılıklar aşağıda yer alan tabloda özetlenmektedir.

Tablo 4: Coomer ve DeBard Yaklaşımı ile X ve Y Kuşakları Arasındaki Farklılıklar

Kriter	X Kuşağı	Y Kuşağı
Güven düzeyi	Otoriteye karşı zayıf güven düzeyi	Otoriteye karşı yüksek güven düzeyi
Kurumlara Sadakat	Toy düşünen	Bağlı, adanmış
İstek	Girişimci olma	Bir lideri takip etme
Kariyer hedefi	Esnek bir kariyer	Çoklu kariyer sahibi olma
Ödül	Yapmama özgürlüğü	Anlamlı iş
Ebeveyn-çocuk ilişkisi	Mesafeli	İzinsiz, müdahaleci
Çocuk sahibi olma	Şüpheli	Şüphesiz, kesin
Aile hayatı	Çocuk olarak yabancılaşmış	Çocuk olarak korunan
Eğitim	Pragmatist, faydacı	Sorumluluk yapısı
Değerlendirme	"Pardon, nasıl iş çıkarıyorum sizce?" diye soran	"Ne zaman istersem, geribildirim alırım" diye düşünen
Politik eğilim	İlgisiz, bireysel	Topluluk, örgüt için istek duyan
Büyük soru	Bu çalışıyor mu?	Bunu nasıl kurgularız?

Kaynak: Coomers & DeBard 2004'ten aktaran İşçimen, 2012

Tablo 4’te görüldüğü üzere, Coomers ve DeBard tarafından iddia edilen X Kuşağı bireyleri şüpheli bir karaktere sahiptir. Esnek bir kariyer hedefine sahip olmalarına karşı girişimci olma isteğindedir. Ancak yapmamayı bir özgürlük olarak görmektedirler. Faydacı eğitimin gerekliliğini savunan X Kuşağı siyasi eğilimlere karşı bireysel ve ilgisizdirler. Y Kuşağı ise bunun aksine topluluk olmaya istek duyan yapıdadırlar. Çoklu kariyer hedeflerine sahip Y Kuşağı bireylerinde ebeveyn – çocuk ilişkisinin müdahaleci olduğu görülmektedir. Y Kuşağı, X Kuşağı’na göre sosyal ortamların parçası olmayı oldukça önemsemektedirler.

Lancaster ve Stillman ise bu ayırmadan farklı olarak aşağıda yer alan tabloda özetlendiği şekilde X v Y Kuşağı arasındaki farklılıkları ifade etmiştir.

Tablo 5: Lancaster ve Stillman’ın Yaklaşımı ile X ve Y Kuşakları Arasındaki Farklılıklar

Kriter	X Kuşağı	Y Kuşağı
Tutum	Şüpheli	Gerçekçi
Genel	- En yanlış anlaşılmış kuşak - Becerikli ve bağımsızdır -Yardım istemek veya etmek için de başkalarına bağlı değildir	- Farklılığa değer verir - Düzenlenmiş olma yerine işbirliğini tercih eder - Sorunların çözülmesinde pragmatist yaklaşır
Etkileyen Kişiler	Bill Clinton, Al Bundy, Madonna, Beavis and Butthead, Dennis Rodman	Prince Williams, Winky Tinky, Felicity, Marilyn Manson, Venus and Serena Williams, Britney Spears

İş Alışkanlıkları	- Çeşitliliğin farkında olan ve küresel düşünen -İş-özel hayat dengesi önemli - Kendilerine güvenen - İşte eğlence arayan - Son teknoloji ile çalışmayı seven	- Optimist bakış açısı var - Kendinden emin - Başarı odaklı - Güçlü ahlaka ve topluma hizmete inanan - Çeşitliliğin farkında olan
--------------------------	---	---

Kaynak: Lancaster & Stillman 2002’den aktaran İşçimen, 2012

Lancaster ve Stillman (2002) tarafından iddia edilen X ve Y Kuşağı bireylerinin özellikleri Tablo 5’e göre incelendiğinde ise Y Kuşağı bireylerinin X Kuşağı’nın şüpheci tavrının aksine gerçekçi bir tavır sergilediği görülmektedir. X Kuşağı bireyleri iş ve özel hayat dengesine önem verdiği öne sürülürken Y Kuşağı bireylerinin işbirliğini tercih ettiği ve topluma hizmeti önemseydiği görülmektedir. Lancaster ve Stillman’a göre kendinden emin ve başarı odaklı hareket eden Y Kuşağı sorunların çözümüne de pragmatist yaklaşmaktadır. Tablodan da görüleceği üzere X Kuşağı en çok yanlış anlaşılmış kuşak olarak ifade edilmiştir.

Kuşaklar arasındaki temel ayrımların makro düzeyde seyreden faktörlerden kaynaklı olduğu düşünüldüğünde; bu durumu davranışsal ve karakteristik özellikler üzerinde de etkisi olduğu gerçeği kaçılmazdır. Tablo 6’da X ve Y Kuşağı’nın davranışsal özellikleri arasındaki temel farklılıklar özet olarak sunulmaktadır.

Tablo 6: X ve Y Kuşaklarının Davranış Özellikleri Arasındaki Farklılıklar

X Kuşağı	Y Kuşağı
Yaşamak için çalışma	Mevcut birikimleri tüketerek yaşama
Çalışma ve sosyal yaşam arasında denge	Sosyal yaşama odaklılık
Sonuç elde edilene kadar çalışma	Kısa süreli çalışma
Çalışma ve boş zaman dengesi	Çoğunlukla boş zaman
Bürokratik kuralları değiştirme	Bürokratik kuralları kabul etmeme

Büyük işletmelere uyumlaşma çabası	Küçük işletmelerden nefret etme
Çalıştığı kadar tüketme	Az çalışıp çok tüketme
Markayı tanıma	Aşırı marka bağımlılığı
Teknolojiyle yaşama	Teknolojiden vazgeçememe
Dengeli duygusallık ve rasyonellik	Tümüyle duygusal

Kaynak: İzmirlioğlu, 2008

Yaşamak için çalışma davranışı sergileyen X Kuşağı bireylerinin bu durumla ilişkili olarak sonuç elde edilene kadar çalışma, çalıştığı kadar tüketme, büyük işletmelerle uyum içinde çalışma, dengeli duygusallık ve rasyonellik davranışları sergiledikleri ön plana çıkmaktadır. Tümüyle duygusal davranışsal özellikleri barındıran Y Kuşağı bireylerinin ise sosyal yaşama odaklı olduğu düşünüldüğünde; kısa süreli çalışma, mevcut birikimleri tüketerek yaşama, az çalışıp çok tüketme, aşırı marka bağımlılığı, bürokratik kuralları kabul etmeme özellikleri dikkat çekmektedir.

Davranışsal özelliklerin yanında karakteristik özellikleri de doğdukları dönemle şekillenen X ve Y Kuşağı bireylerinde inanç, toplumsal değerlere ve geleneklere bağlılık, özgürlüğe düşkünlük, tatmin olma seviyesi, hırs, bencillik gibi karakteristik özelliklerin farklılaştığı görülmektedir. X Kuşağı'nın genel itibarıyla daha dengeli yapısına karşın, Y Kuşağı bireyleri değişken yapı sergilemektedirler (İzmirlioğlu, 2008).

Bu bölümde kuşak kavramı sosyolojik açıdan sınıflandırmalarıyla birlikte ele alınmıştır. Kavramsal çerçevenin genel hatlarıyla çizilmesiyle birlikte çalışma kapsamında amaç edinen sosyal refah algısı üzerinden temel oluşturacak önemli noktalara değinilmiştir. Ele alınan konular değerlendirildiğinde kuşakların yaşadıkların olayların da etkisiyle karakteristik özelliklerinin ve hayata karşı tutum ve davranışlarının farklılaştığı görülmüştür.

BÖLÜM III

REFAH, SOSYAL REFAH VE REFAH DEVLETİ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu bölümde refah, bireysel refah, toplumsal refah, sosyal refah ve refah devleti kavramsal çerçevede irdelenmiştir. Kavramsal çerçevenin ortaya konulmasıyla birlikte refah devletlerinin sosyal refaha erişme aracı olarak sosyal politika kavramına değinilmiş; sosyal refah ve sosyal politika ilişkisi üzerinde durulmuştur. Bölümün son kısmında ise bu kavramlar dikkate alınarak bir sosyal refah devleti olarak Türkiye konu edinilmiştir.

3.1. Refah Kavramı Kavramsal Çerçevesi

Refah kavramının tanımı noktasında kesin bir fikir birliği olmamasına karşın en genel anlamıyla, iyilik ya da insanlar için iyi olan anlamına gelir. Spesifik olarak bakıldığında ise esas itibarıyla barınma, sağlık hizmetleri, sosyal güvenlik, eğitim gibi sosyal hizmetlerin sağlanmasıyla erişilen daha iyi olma halidir. Refahın kapsayıcı bir kavram olmasına karşın evrensel bir tanımı olmamasının altında felsefe, sosyal politika, sosyoloji, psikoloji, siyaset bilimi, iktisat, sağlık gibi farklı disiplinlerde karşılığının olması yatmaktadır. Kültürel ve coğrafi farklılıkların da etkili olduğu refah anlayışında kavramsallaştırmanın uluslararası yaklaşımlardan sebepli olması da söz konusudur. Uluslararası yaklaşımlarda refah sosyal yardım devleti, geçici emek piyasaları, hayat boyu tasarruf planları gibi farklı yaklaşımlarla “*happiness*” (mutluluk – saadet), “*well-being*” (iyilik hali/esenlik), “*quality of life*” (yaşam kalitesi) ve “*social indicators*” (sosyal göstergeler) aracılığıyla şekillenebilmektedir (Aca, 2018).

Türkçe'deki refah kelimesi köken olarak incelendiğinde ise bolluk, zenginlik manasına gelen Arapça “*rafah*” kelimesinin Türkçe'ye geçmiş hali olarak görülmektedir. Türkçe'de benzer anlamlara karşılık gelen refah kavramı “gönenç” yani bolluk, rahatlık ve varlık içinde iyi bir hayat sürdürme anlamlarında kullanılmaktadır. İngilizce'de “*welfare*” olarak kullanılan refah kelimesi bireyin ve toplumun mutlu olması ve mutluluk için önkoşulları sağlayarak “*well-being*” yani genel iyi olma hali anlamına gelmektedir.

Refah tartışmaları her dönem farklı formlarda tartışılmaya devam etmiştir. Günümüzde dahi bu tartışmaların süregeldiği görülmektedir. William Petty 17. Yüzyılda bireylerin hayat koşullarını değerlendirip iyi bir yaşamı siyasetle ilişkilendirerek ele almıştır (Aca, 2018). 18. Yüzyıl filozoflarından Adam Smith ise iyi bir yaşamın temelini zorunluluklar ve hayat koşulları perspektifiyle yorumlamıştır. Smith refahı bireyin sahip olduğu gelir ve maddi olanaklardan ziyade toplumda özgür bir şekilde kendini gerçekleştirebilme olarak görmüştür. Ayrı ayrı bireylerin refahının toplumsal refahı oluşturacağını ileri sürmüştür (Sen, 2004).

Refah kavramının temelinde ekonomik ve sosyal olarak atılan her adımda, bireyi ve bu yol ile toplumu daha iyiye ulaştırma hedefi vardır. Bu hedef yaşam memnuniyetini de beraberinde getirmektedir. Yaşam memnuniyeti sübjektif olarak bireysel bir algı oluştursa da bir arada yaşamının sonucu olarak toplumsal etkileri bütününde objektif bir özellik taşımaktadır.

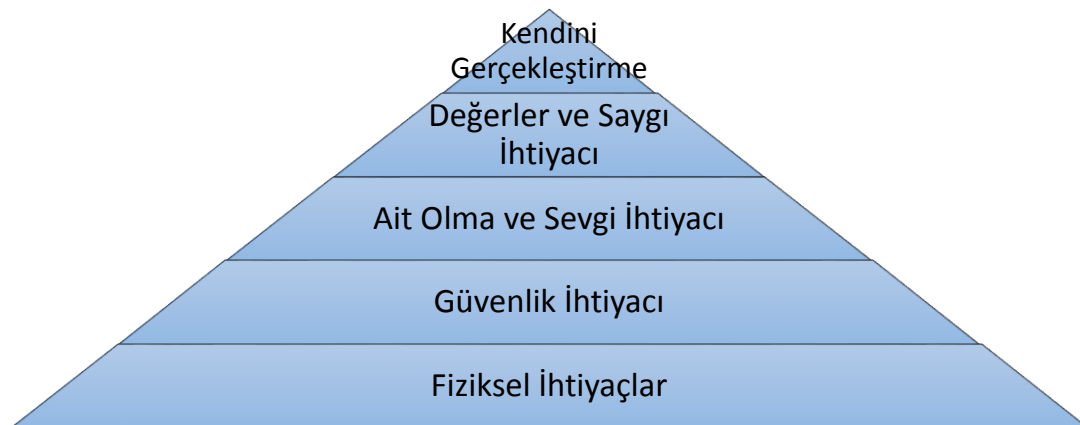
Bireyin barınması, sağlığa erişimi, eğitimi, güvenliği, çalışma hayatı, gıda temini gibi içinde bulunduğu şartlar ve hayat kalitesinin yansımaları toplumsal etkilerin şekillendirilmesiyle doğru orantılıdır. Ancak öne çıkan kimi düşünceye göre refah bireyin tatmini ile alakalıdır. Bu durumda iki farklı yaklaşımdan söz etmek mümkündür. İlki refah bireyin tercihleri karşısında elde ettiği hazdır. Bu durumda iyyinin ne olduğu ön planda değildir. Sübjektif bir algı söz konusudur. İkinci yaklaşım ise ekonomik temelli olup refahı mutluluk olarak ele alır. Ekonomik olarak iyi olma

hali belirli standartlar ölçüsünde olduğundan burada refahın nesnel olarak algılandığı görülmektedir (Özcan, 2009).

Refah kavramının karşılığında bir nevi bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması yer almaktadır. Ancak burada istek ve ihtiyaçlar konusundaki ayrım göz ardı edilmemelidir. İnsanın varlığını devam ettirebilmesi için isteklerinden bağımsız bir şekilde gerekli olan ihtiyaçlar söz konusudur. Bu ihtiyaçlar da kendi içerisinde temel ihtiyaçlar ve ara ihtiyaçlar olmak üzere ikiye ayrılır. Temel ihtiyaçlar ve ara ihtiyaçların karşılanması bireyin refah düzeyi ile doğru orantılıdır.

Temel ihtiyaçlar bireyin biyolojik varlığını devam ettirebilmesi için gerekli koşullar olarak söylenebilir. Bunun için de fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması ve sağlığının korunması önemlidir. Abraham Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi düşünüldüğünde öncelikli olarak refahın temelinde fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik ile ait olma ve sevgi ihtiyaçlarının karşılanması yatmaktadır. Maslow'un temel ihtiyaçlar olarak adlandırdığı ihtiyaçlarda beş amaç söz konusudur. Bunlar kısaca fizyolojik, güvenlik, sevgi, saygı, ait olma ve kendini gerçekleştirme. Bu temel hedefler birbirleriyle ilişkili olup, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde düzenlenmiştir. Temel ihtiyaçlar söz konusu olduğunda bu hiyerarşiye göre başka bir deyişle, fizyolojik ihtiyaçlar güvenli hissetmeden, güvenli hissetme sevgiden duyulan ihtiyaçtan daha önemlidir.

Şekil 1: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Modeli

Kaynak: Abraham Maslow, İnsan Olmanın Psikolojisi

Öte yandan temel ihtiyaçlar içinde sayılabilecek özgürlük, kişinin bağımsız karar alabilme yetisi, bireyin topluma daha etkin katılımını destekleyen eleştirel bağımsızlık gibi ihtiyaçlar da refahtan söz edebilmek için gerekmektedir. Bunların ve fizyolojik ihtiyaçların karşılanması çeşitli hizmetler, nesneler, faaliyetler ve bu amaçla kurulan ilişkiler tarafından sağlanır. Ara ihtiyaçlar da temel ihtiyaçların sağlamasıyla devreye girer (Topak, 2007).

Beslenme ihtiyacını karşılamaya yönelik su ve gıda, barınma ihtiyacını karşılayacak konut, insan onuruna yakışır çalışma ortamı, fiziki evre, güvenlik, temel sağlık hizmetleri, eğitim, temel ilişkiler bireylerin sağlıklı bir hayat sürmesini sağlamaya, onların bağımsızlıklarıyla birlikte toplumsal hayata en aktif düzeyde katılımlarına imkân sağlayama ara ihtiyaçlar olarak tanımlanmaktadır (Gough, 2000).

Sağlıklı bir hayat, bireyin toplumsal hayata katılımı, eğitim fırsatlarına erişim, konut edinimi gibi göstergeler refahın birkaç farklı yönünü göstermektedir. Ekonomik temelli refah tanımı ele alındığında bireyin belirli bir süre içerisinde tükettiği mal ve hizmetlerden sağladığı yarara bağlı olarak temin edilen fayda ile ölçüldüğü görülmektedir.

Refah algısı toplumdan topluma, hanehalkından hanehalkına ve hatta bireyden bireye göre farklılık göstermektedir. Bağımsız her bireyin refah tatmin seviyesi bir diğerinden doğal seleksiyonlarla çeşitlik sergilemektedir. Özellikle bireyin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik evre standartları, refahın farklı algılanmasında temel etkindir. Örneğin, günümüz standartlarında sahip olduğu imkânlar ile 1980’li yılları ve öncesini kıyaslayan bir kişi bugün miktar bazından çok daha fazla ürüne sahip olduğunu söyleyebilir. Ancak bunun tam tersine farklı bir kişi miktar olarak daha fazla ürüne sahip olursa da ürünlerin kalitesi ve getirdiği diğer maliyetleri hesaba katarak refahının düştüğünü iddia edebilir. Refah kavramının tam olarak karşılığının bulunmaması da bireyden bireye ve toplumdan topluma değişen algı farklılıklarından kaynaklanmaktadır.

Esping-Andersen 1990 yılında “*Three Worlds Of Welfare Capitalism*” isimli kitabında refah modellerinin sınıflandırmasını yapmıştır. Muhafazakâr model, liberal model ve sosyal demokrat model olarak sınıflandırılan bu modellerde piyasa ve devlet müdahalesi belirleyici etken olmuştur. Esping-Andersen, muhafazakâr modeli aile ve sınıflandırılmış sosyal koruma sistemi ile temellendirmiştir. Liberal modelde piyasa ilişkilerinin egemenliği öne çıkmıştır. Sosyal demokrat model ise evrensel hakların vatandaşlık temelli entegrasyonu ile ilgilidir. Esping-Andersen’in bu sınıflandırmasına göre refah sağlamasında muhafazakâr modelde aile, liberal modelde piyasa, sosyal demokrat modelde ise devlet önemli rol oynamaktadır (Esping-Andersen, 1990).

3.1.1. Bireysel Refah Kavramı

Refah kavramına yönelik bireysel ve toplumsal temeldeki yaklaşımlar refahın kapsayıcılığını desteklediği gibi bu kavramın tek bir anlamının olmamasına da hizmet etmektedir. Bahse konu olan yaklaşımlar refahın kalitesini ve boyutunu ölçmek için kullanılan “*happiness*”(mutluluk – saadet), “*well-being*” (iyilik hali/esenlik), “*quality of life*” (yaşam kalitesi) ve “*social indicators*” (sosyal göstergeler) gibi kavramları da refah kavramı yerine kullanabilmektedir.

Refah kavramındaki çeşitli yaklaşımlara karşın bireysel refah kavramı için mikro düzeyde bir kavramsallaştırma söz konusudur. Bireyin kendi yaşantısındaki psikolojik sürecin ve süreç zarfında dışsal faktörlerin de olumlu seyretmesiyle elde edilen kişisel tatmin bireysel refahın kavramsallaştırması olarak kabul edilmektedir (Massam, 2002).

Bireysel refah kavramında bireylerin çıkarlarına göre neyin iyi olduğu kastedilmektedir. Sağlıklı bir yaşama, güvenli bir hayata sahip olma, toplumsal hayata aktif katılım, çalışma hayatından elde edilen tatmin bireysel refahın temel etmenlerinden olsa da memnun edici ilişkiler kurma, keyifli bir tatil, hoş ve verimli

vakit geçirtecek boş zaman aktiviteleri gibi bireyin sosyal yönünü tatmin edecek etmenler de bireysel refah için önem arz etmektedir (Philips, 2006). Ayrıca fiziksel sağlık, fiziksel bütünlük, özgürlük, bağımsız hareket edebilme, asgari derecede entelektüel aktivite, duygusal tatmin, temelsiz kaygıların ve eleştirilerin olmaması, normal bir sosyal hayata katılım, asgari miktarda gelir ve ekonomik olarak güvende hissetme, tatmin edici bir sosyal ve fiziksel çevre bireysel refahı etkileyen ve bireyin çıkarlarına karşılık gelen unsurlardır.

Refah kavramı, içerisinde nesnel ve öznel göstergeleri barındıran bir kavramdır. Nesnel göstergeler refahın maddi yollarla ölçülebildiği refahın dışında sosyal statü ve kültürel, toplumsal beklentileri karşılamak maksadına ilişkin fiziksel refahın birleşiminden oluşan göstergeleri konu almaktadır. Öznel göstergeler ise bireylerin doğrudan kişisel yaşamlarına yönelik tatmin duyguları ve hislerini ifade eden göstergelerdir (Susniene, 2009).

Bireysel refah nesnel ve öznel göstergeler düşünüldüğünde bireylerin her türlü koşulu sağlayarak iyi olma hali ve iyi olma hali için meydana getirilen sistemler sonucu elde edilen refah olarak tanımlanabilir. Bu tanımlama sonucundan refah kavramının aynı zamanda iki farklı meseleyi de kapsadığı görülmektedir. İlk mesele bireyin iyi olma haline erişebilmesi için belirli ihtiyaçlara gereksinim duymasıdır. Bu ihtiyaçlara gereksinim toplumsal bir olgu dâhilinde oluşur. Bu sebeple bireyin ihtiyaçlarının karşılanmasında toplumun inkâr edilemez bir gerçek olduğu görülmektedir. Diğer bir mesele ise bireyin iyi olma hali tatminden daha öte bir mana taşımaktadır. Bireyin muhtaçlık hali ihtiyacının karşılanması dışında bir durumdur ve bu hal onun iyi olma hali üzerinde doğrudan olumsuz bir sonuç yaratmaktadır (Spicker, 2000). Bu perspektiften bakıldığı zaman, bireysel refahın toplumsal bir tarafı olduğu da görülmektedir. Bu durum ise bireysel refahın, bireysel sosyal refah olarak kavramsallaştırılmasını daha doğru kılmaktadır.

3.1.2. Toplumsal Refah Kavramı

Toplumsal refah kavramı kendisini oluşturan iki kelimenin anlamlarından da çıkarılabileceği üzere toplumun tümünün refahını ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu açıdan toplumsal refah kavramından bahsedilmesi toplumu oluşturan bireylerin tümünün hayat standartlarının iyi olma halinin yanı sıra, toprak, hava, su vb. çevresel koşullar bakımından hayatını sürdürdüğü çevrenin kalitesi, toplumun suç düzeyi, temel toplumsal servis ve hizmetlerden yararlanma düzeyi, toplumdaki uyuşturucu kullanımı, hayatın dini ve manevi yönlerini yaşayabilme gibi birçok farklı etmeni kapsamaktadır. Literatür incelendiğinde toplumsal refahın kavramsallaştırılmasının bu yönde yapıldığı görülmektedir. Sözlük anlamı olarak da bakıldığında zaman toplumsal refahın tıpkı bireylerin toplumu oluşturmaları gibi bireylerin refahının tümünden de toplumsal refahı oluşturduğu yönünde kavramsallaştırıldığı görülmektedir (Spicker, 2000).

Toplumu oluşturan bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanma ve hayat standartlarının seviyesine binaen toplumda yaşayan bireylerin hepsinin refah, mutluluk ve huzuru toplumsal refaha karşılık gelmektedir (Sapancalı, 2009). Bu kapsamda toplumsal refahın küresel düzeyde yer almasına yer açacak bir takım temel belirleyicileri vardır. Bu temel belirleyicilerden biri öncelikli olarak toplumda yaşayan her bireyin güvenli bir barınma, besin kaynaklarına erişebilme, gerekli ölçüde fiziksel ve ekonomik ihtiyaçları temin etmedir. Ayrıca bireylerin birlikte uyumlu bir şekilde yaşayabileceği huzurlu bir çevre, temizlik koşullarını sağlayan sürdürülebilir çevre ve bu çevrede kişilerin birbirlerine saygı karşı çerçevesinde yaşamalarına imkân verecek toplumsal kurallar, refahın küresel düzeyde kabul görmesini sağlayacak temel belirleyicilerindendir.

Toplumsal refah kavramı objektif ve sübjektif olarak bireylerin, bireylerin oluşturduğu aile ve toplumların, toplumsal hayatın refahını konu alan bir kavramdır. Buradan yola çıkarak toplum sağlığı, muhtaçlık, sosyal içerme, dışlama ve dışlanma,

toplumsal sermaye gibi kavramların toplumsal refah kavramıyla alakalı olduğu çıkarımı yapılmaktadır (Philips, 2006).

Toplumu oluşturan bireylerin çeşitli istek ve ihtiyaçlarının karşılanmasıyla toplumsal refah sağlanır. Bunun için ise bir takım toplumsal düzenlemelere gereksinim duyulmaktadır. Bu yönüyle toplumsal refahı, bahse konu olan toplumsal düzenlemeler yoluyla toplumsal sorunların çözüme kavuşturulması ve bireyler ile grupların gereksinimlerinin karşılanması noktasında kavramsallaştırmak mümkündür (Mannig, 2011).

Toplumsal refahı sağlamak adına toplumsal düzenlemelerin gerekli olduğu bir gerçektir. Ancak burada devletin yanı sıra ailenin, arkadaşların, içinde bulunduğu çevrenin, kurum ve kuruluşların, sivil toplum kuruluşlarının, gönüllü yapılanmaların da etkisi vardır (Mannig, 2011). Toplumsal refah noktasında devletin üstlenmesi gereken en önemli sorumluluk siyasi ve ekonomik açılan elde ettiği kaynakları, bireylerin ihtiyaçlarını karşılayarak refahlarını sağlamak için etkin kaynak bölüşümünü gerçekleştirmektir (Lister, 2011). Milli kaynakların bölüşümünde devletin uyguladığı farklı müdahaleler söz konusudur. Devlet eliyle doğrudan hizmet sunumu sağlama, politika üretme ve bunu yasama süreciyle hayata geçirme, toplumsal alanlara fon aktararak yer açma, kurum ve kuruluşlara toplumsal refahı sağlamak için yetki verme, yine bu amaçla kurum ve kuruluşlarla ortak işbirliği sağlama, devletin toplumsal refah noktasında kaynak bölüşümünü sağlamak için uyguladığı müdahalelerdir (Bochel, 2011). Bu müdahalelerin devlet eliyle icra edilmesi bireylerin gereksinimlerinin bütüncül bir anlayışla ele alınmasını, resmi bir yapılanmayı, denetlenebilirliği, sosyal sorumluluk odağında toplumsal refahı sağlama adına yapılanların ticari bir amaç güdülmemesini sağlar (Wilensky & Lebeaux, 1958).

3.2. Sosyal Refah Kavramı Kavramsal Çerçevesi

Sosyal refah kavramı bireyin ve toplumun refahı noktasında devletin sorumluluklarını değişkenlik gösterdiği gerçeği açısından dinamik bir kavramdır. Bu kavram bireyin ve toplumun toplumsal sorumluluk anlayışı değiştikçe farklılık gösterir. Daha önceleri sosyal refah anlayışı neredeyse sadece yoksul ve dezavantajlı insanlara yardım ve hizmet etmeyi içerirken zaman içinde bireylerin ihtiyaçlarını üzerinde etkili olan sosyal kurumlar yerine özellikle birey ihtiyaçlarının karşılandığı bir anlayışa devşirilmiştir. Bu anlayışla geliştirilen refah programları sadece birey veya aileye karşı ihtiyaç duyulan yardım ve hizmeti yapmakla kalmayıp daha genel çerçeveden uzun vadede refah arttıran böylelikle toplumsal refahı olumlu yönde etkileyen programlardır. Başka bir ifadeyle yoksul ve dezavantajlı bireyler için değil bir bütün olarak toplumda yaşayan her birey açısından sosyal refah kavramı geliştirilmektedir.

Toplumlar birbirinden farklı olarak çevresel koşullar ve kendi iç dinamiklerinin etkileriyle değişken yapılara sahiptir. Toplum yapısını anlamak ve açıklamak için yapılan araştırmalar neredeyse insanlık tarihi kadar eski geçmişe dayanır. Platon toplumun da insan gibi karakteri olduğunu; bu karakterin ise toplumu oluşturan bireyler tarafından şekillendiğini düşünür. Platon'un ideal toplum anlayışında her bireyin ayrı bir görevi vardır. Bu görev dağılımı toplumsal dayanışmanın temelini oluşturur. Toplumun çıkarları bireyin çıkarından her koşulda üstündür. İyi olanı erdeme göre ölçen Aristoteles ise toplumu insanın içinde mutluluğa ulaştığı bir yapı olarak tarif etmektedir (Senemoğlu, 2016). Platon ve Aristoteles'ten bugüne toplumu ve toplumsal ilişkileri anlamaya çalışan çalışmaların ortak hedefi topluma daha net anlam kazandırma hedefidir. Toplumsal hayat üzerinde bireyler ve gruplar arası ilişkiler etkisi büyüktür. Olumsuz çevresel faktörler, kaynaklardaki kısıtlılık, grupların farklı amaçlar etrafında birleşmesi bu etkiyi oluşturan temel etmenlerdir (Özaydın, 2007)

Sosyal refah kavramı farklı yaklaşımlarla tanımlanmaktadır. Bu kavram ele alınmak istenen konuya bağlı olarak değişkenlik gösterir. Bazen mutluluk, güven, doygunluk gibi soyut kavramlarla ifade edilirken bazen de ekonomik kaynaklara erişim gibi daha somut kavramlarla ifade edilir. Genel ifadeyle yaşam memnuniyeti olarak anlaşılandırılan sosyal refah çalışmaları, bireyin refahının temelinde ne olduğunu anlamaya çalışır. Sosyal refah kavramı bireysel refah anlayışıyla bireyler açısından düşünülebileceği gibi esas olarak adından da anlaşılacağı üzere toplumsal olarak bir bütün halinde daha kolektif refah biçimleri olarak anlaşılmaktadır.

Her bireyin yaşam kalitesi, devlet yapısına, yaşadığı topluma, ailesine, ekonomik ilişkilerine, yaşına, içinde bulunduğu toplumsal şartlara bağlıdır ve farklılıklar gösterir. Sosyal refah kavramından bahsedilirken, bahse konu olan toplumun değerler sisteminin de önemi söz konusudur. Özellikle toplumsal hafıza ve siyasi anlayış refah dağıtımında kilit rol oynayan kaynak dengesinin belirleyicilerindendir.

Sosyal refah, genel olarak, hem bireyin refahını teşvik etmek hem de ve sosyal düzenin işleyişi için ve toplumun refahı için gerekli temel sosyal ihtiyaçların sağlanmasını sağlamakla ilgilenen yasalar, programlar ve faydalar olarak adlandırılan sosyal müdahale biçimlerinin bir bütün olarak algılanması şeklinde düşünülmektedir. Toplumu meydana getiren bireylerin gelirlerinin yükselmesi, merkezi devlet eliyle aldığı hizmetten en üst düzeyde fayda sağlaması ve bu tatminkârlığın toplumsal alana yayılması sosyal refah ile anlaşılması istenen olgunun önemli bir kısmına işaret etmektedir.

Refahın bireysellikten çıkıp toplumsal olarak sağlanması konusunda çeşitli görüşler vardır. Mishan'a göre değer yargıları bireysel refahtan sosyal refaha geçiş için ön koşuldur. Bu değer yargıları ise adil ve herkes için iyi olan olarak kabul edilmektedir (Mishan, 1969). Stiglitz ise bu yargıları adalet ve etkinlik olarak ileri sürmüştür. Burada etkinlikten kaynak kullanımı sırasındaki etkinlik, adalet ise gelir dağılımındaki adalet kastedilmiştir. Stiglitz, sosyal refahı bu iki kıstas doğrultusunda

kapsamını belirlemiştir (Stiglitz, 1994).

Sosyal refah toplumdan topluma ve hatta bireyden bireye farklılıklar gösterse de temel evrensel ilkelere ve değerlere dayanır:

- her bireyin esasen benzersiz ve bir diğerinden farklı olduğunu kabulü ile ortak insan ihtiyaçları; temel bir özneliliğin, her bireyin tam potansiyelinin gerçekleştirilmesi ve toplumdaki sosyal sorumluluğunun varsayılması olduğu demokratik bir toplum;
 - ✓ toplumun sorumluluğunda kendini gerçekleştirmenin önündeki engellerin aşılabileceği yolları sağlama.

Sosyal refahın altında yatan birincil değer tabanı;

- toplumun, insanların çeşitli yaşam görevlerini yerine getirmek için kaynaklara, hizmetlere ve fırsatlara erişmelerini, sıkıntılarını hafifletmelerini ve özlemlerini ve değerlerini gerçekleştirmelerini sağlama ve toplumun kaynaklarının sağlanmasında insanların saygınlığına ve bireyliğine saygı gösterilmesi zorunluluğu vardır (Mazibuko, Taback).

Refahın bireysel veya toplumsal olması tartışmaları sosyal refah kavramı açıklanırken farklılığın temel etmenlerinden olmuştur. Bazı görüşler tarafından kabul edilen bireylerin toplumu oluşturması nedeniyle sosyal refahın da bireysel refahın toplamından oluştuğu anlayışına, muhafazakâr siyasi bir filozof olan Oakeshott tarafından karşı çıkmıştır. Oakeshott toplumdan bağımsız bir şekilde birey arası bir ilişkinin olduğunu vurgulamıştır (Oakeshott, 1991).

Refah konularında tarihsel olarak en önemli yazarlardan biri olarak görülen Jeremy Bentham ise topluluğun bireylerden oluşan, hayali bir organ olduğu ve bireylerin çıkarları ne ise topluluğun çıkarlarının da o yönde olduğunu ifade etmiştir (Spicker, 1988). Bu görüş çerçevesinde sosyal refah bireylerin refahına bağlıdır. Bireylerin refahı toplumun refahı bireylerin refahına doğrudan atfedilen bir durumdur.

Sosyal refah kavramı tartışılırken faydacı ahlak ve Rawls yaklaşımı olarak sınıflandırılan iki farklı yaklaşımından da söz etmek mümkündür. Faydacı ahlak yaklaşımını öne süren Jeremy Bentham'a göre ekonomik gayretin ve bu yol ile irtibatlandırılan toplumsal bir aradalığın ölçülmesinin aracı mutluluktur. Bentham iyiyi sağladığı fayda olarak değerlendirir ve kötü olanı bu şekilde ayırt eder. Ne kadar insan mutluysa o kadar çok istenilen amaca erişilmiş olur (Aktan, 1999). Bentham'ın birey tahayyülü ile oluşan bu yaklaşım faydacı devlet önerisiyle farklı bir tarafa taşınmıştır. Ancak burada Bentham'ın ulaştığı kanı; devlet müdahalesinin olmadığı, bireyin kendi arzu ve isteklerini kendisinin belirlediği durumlar bireye daha fazla fayda sağlamakta olduğudur.

İnsanda var olan az ve acı güdüleriyle geldiği noktada acıdan kaçan ve hazza erişme isteğinde olan birey bunu yakaladığı zaman mutluluğa erişmektedir. Bentham hayattaki amacı en fazla sayıdaki bireye en fazla mutluluğu sağlamak olarak açıklar. Bu durumda mutluluk kişisel olmaktan çıkarak toplumsal bir mutluluk haline gelmiştir. Sosyal refahı ise bireylerin faydalarından oluşan toplumsal fayda olarak tanımlar.

Rawls ise sosyal refahı farklı bireysel koşullar sahip bireylerin fayda düzeyinin karşılaştırılması anlayışıyla görüş öne sürmektedir. Kişilerin faydalarını birbirleriyle kıyaslaması olarak değerlendirmektedir. Rawls, sosyal refahı içinde bulunan toplumda en kötü şartlar altında olan bireyin refahı olarak görmekte ve en düşük refah seviyesine sahip bireyin faydasıyla ölçmektedir. Rawsl Yaklaşımı'na göre sosyal refahın temel kriteri toplumda en zor şartlar altında yaşayan bireyin faydasının yükseltilmesidir. Hâlihazırda durumu iyi olan bir bireyin refahının yükseltilmesi sosyal refahı yükseltmez (Rawsl, 1971).

Zengin bireylerin var olan sosyal refahını yükseltmenin ve toplumsal refahı bu noktada ölçmenin yanlış olduğunu vurgulayan Rawls, sosyal refah için özgürlük ve eşitlik ilkesi arasında dayanışma sağlanması gerektiğine değinmektedir. Bireysel ve

toplumsal olarak sosyal refaha getirilen bu tür yaklaşımların özetinde genel kanı olarak mutluluk ve iyilik çıkmaktadır (Rawls, 1971).

Sosyal refah kavramı dâhilinde söz konusu olan genel ifadeyle vatandaşları hayatın risklerinden ve güvensizliklerinden korumak için tasarlanan ve devletin garanti ettiği desteklerin ve hizmetlerin sunulmasıdır. Bu amaçla uygulanan politikalar ise sosyal refah uygulamaları olarak nitelendirilmektedir. Başlangıçta kent merkezlerinde sanayileşmeye tepki olarak gelişen batı tarzı sosyal refah uygulamaları, Keynesyen politikaların desteğiyle birlikte vatandaşların hayat standardını yükselten ve güvenceli istihdama kavuşturmayı öncelikli gören bir anlayışa dönüşmüştür. Bu anlayış ile refah devletlerinde hâkim olan düşünce işsizlere, yoksullara, muhtaçlara, engellilere, çocuklara ve diğer korunması gereken kesimlere sosyal yardım ve destekler sunarak ülkelerin sosyal yapısını güçlendirmek olmuştur. Bu kapsamda toplumların sosyal bünyesinin sağlamlaştırılması ve sosyal sıkıntıların ortadan kaldırılmak istenmesine ehemmiyet ve öncelik verilmesi, toplumun her alanda sağlıklı gelişmesinin temeli ve ön koşulu edilmesindendir.

Tablo 7: Sosyal Refah Sağlayan Kurumlar ve Fonksiyonları

Sosyal Politika Kurumları	Türleri	Temel Fonksiyonları	Sosyal Refah Fonksiyonları
Sivil Sektör	Aile, akraba, arkadaş, komşu	Üreme, sosyalleşme, koruma, dostluk, manevi destek	Bağımlı aile üyelerinin bakımı, aile içi mali destek
Din	Dini kurumlar	Ruhi gelişme	Bağlılarına refah, sağlık, eğitim, sosyal hizmetler sağlamak ve danışmanlık hizmetleri
Gönüllü Sektör	Gönüllü kuruluşlar, gruplar	Karşılıklı yardım, insan sevgisi, yardımseverlik	Kendi kendine yardım, gönüllülük, topluma yönelik sosyal hizmetler
Kamu Sektörü (Merkezi ve Yerel Yönetimler)	Merkezi yönetimler ve yerel yönetimler	Toplumsal amaçlarla kaynakların yönlendirilmesi ve dağıtılması	Yoksulluğun önlenmesi, ekonomik güvenlik, sağlık, eğitim ve konut hizmetleri
Özel Sektör (Piyasa) (İşyerleri)	Üreticiler (işletmeler) ve tüketiciler (aileler) İş organizasyonları	Mal ve hizmetlerin değişimi İstihdam	Mal ve hizmetlerin ticari sosyal refahı Ödenekler

Kaynak: Neil Gilbert, Paul Terrell, 1998, aktaran Özdemir, 2004

3.3. Sosyal Refah Devleti

Karmaşık ve geniş anlamları barındıran bir kavram olan refah devleti, araştırmacıların kavramı hangi bilimin perspektifinden aldıklarıyla doğrudan ilgilidir. Refah ve devlet kavramı düşünürler tarafından farklı bakış açılarıyla yorumlanmıştır. Platon “Devlet” adlı eserinde refahın kavramsallaştırmasının temelini atmıştır. Platon bu eserinde birey ve toplum için ideal bir devletin nasıl olması gerektiği sorgulamıştır. Devlete doğal bir organizma anlayışıyla yaklaşan Platon, bunu insan organizmasıyla eşdeğer olarak görmüştür. Platon’a göre bireyleri birbirleriyle uyum içinde yaşadığı bir toplum

sürekli kendi içlerinde çatışan bireylerin olduğu bir topluma göre daha idealdir. Aristoteles ise devletin varlık sebebini vatandaşlarının mutluluğunu sağlamak olduğunu varsayarak, bu amaçla devleti belirli hizmetleri vermek için kurulmuş olan kurumlar bütünü olarak ifade etmiştir. Toplumsal sözleşmecî devlet anlayışını temsil eden Hobbes, Locke ve Rousseau ise devletin insanların ilkel yapılanmadan kurtulmak amacıyla oluşturulduğunu savunmuştur. İnsanlar bir araya gelerek oluşturduğu toplum sözleşmesiyle doğal özgürlük durumunun kontrolünü sağlamanın ve iyi-kötü algılanmasına netlik kazandırmanın ancak bir hakem yani bir devlet ile olacağını düşünerek bu yapılanmayı belirlemişlerdir. Hegel ise günümüz ulus devlet anlayışını da etkileyen modern devlet anlayışının temellerini atmıştır. Hegel'in bu yaklaşımına göre devlet, kendi içerisinde belirli yetenek ve yetileri olan, ortak amaç barındıran bir kavramdır. Devleti, insanın, toplumun ve diğer olguların üstünde gören bu anlayışta devletin kendi içinde özgür istenci vardır (Uzun vd., 2003).

Sosyal refah devleti kavramının farklı ülkelerde farklı manalara karşılık gelmesi nedeniyle bu kavram tek bir tanıma sığdırılmamaktadır. Bireysel refahtan başlayıp toplumsal refaha kadar sosyal refahın herkes için her yerde sağlanabilir olması adına devletin düzenlemeler yapması, bu kavramın ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Bu açıdan düşünüldüğünde refah devleti kavramının ortaya çıkışının Bismarck dönemi sosyal güvenlik uygulamalarına kadar gittiği görülmektedir.

Fransa'da ilk kez İkinci İmparatorluk döneminde kullanılan refah devleti kavramı liberal düşünürler tarafından öne sürülmüştür. Bu düşünürler devletin görev ve yetkilerinin genişlemesine karşı çıkmalarının yanında çok uçlarda radikal bireysellik anlayışına da aynı şekilde karşı çıkmışlardır. Almanya'da ise "*Wohlfahrtsstaat*" kelimesine karşılık gelen refah devleti kavramına 1870'li yıllarda rastlanmaktadır. "*Sozialstaat*" (sosyal devlet) terimi ise Bismarck'ın 1880'li yıllarda hayata geçirdiği reformları anlatmak için kullanılmıştır. "*Welfare state*" (refah devleti) olarak İngilizce'de kullanılmaya başlanması ise çok daha yakın zamanlara, 1940'lı yıllara dayanmaktadır (Rosanvallon, 2005).

Bazı araştırmacılar tarafından refah devleti kavramının ilk olarak 1934 yılında Alfred Zimmern tarafından kullandığı ancak 1941 yılında Başpsikopos Temple'ın "*Citizen and Churchman*" isimli kitabıyla popülerlik kazandığı iddia edilse de; literatürde genel itibarıyla ilk olarak 1942 yılında İngiltere'de William Beveridge tarafından hazırlanan Beveridge Raporu'nda geçtiği kabul edilmektedir (Beveridge, 1942).

Asa Briggs'in refah devleti kavramı, devletin politika ve yönetim yoluyla piyasa gücünü üç farklı amaçla kullanması olarak yorumlanmıştır. Bu amaçlardan ilki, bireylerin ve ailelerin işlerinin veya mallarının piyasa değerinden bağımsız olarak asgari bir geliri garanti ettirmesidir. İkinci amaç, bireylerin ve ailelerin, hastalık, yaşlılık ve işsizlik gibi bireysel ve aile krizine yol açan sorunları, belirli sosyal durumlarla karşılaşmasını sağlayarak güvensizliğin boyutunu daraltmaktır. Üçüncüsü ise statü veya sınıf ayrımı yapmadan tüm vatandaşlara belirli bir sosyal hizmet yelpazesıyla ilgili olarak mevcut en iyi standartların sunulmasını sağlamaktadır (Briggs, 1961).

Genel kanı olarak bakıldığında sosyal refah devleti olabilmek vatandaşları ekonomik risklerden ve yaşam güvensizliklerinden korumak için hayata geçirdiği hizmetlerin bütününe ifade eder. Yıllar geçtikçe, devletlerin hangi sebeplerle olursa olsun kendi ihtiyacını karşılayamayan vatandaşları korumaktan sorumlu oldukları konusunda genel bir fikir birliğine varıldı. Bu fikir birliği ise bir ihtiyaçtan ziyade hak meselesi olarak kabul edilen sosyal refahı daha belirgin hale getirdi. Temel olarak kamu gelirleriyle finanse edilmeye başlanan sosyal refah uygulamaları fakir ve zengin arasındaki boşluğu kapatmak, gelir dağılımında eşitliği sağlamak, toplumun her kesiminden bireyin daha iyiye ulaşması için yapılmaya başlandı (Kwok, 2004).

Refah devleti anlayışının ilk olarak Almanya'da 19. Yüzyılda geliştiğini buradan Batı Avrupa ülkelerine, Avustralya'ya ve Kuzey Amerika'ya iletildiği görülmektedir. Bu ülkelerin ortak özelliği sanayileşmenin ilerlemiş, demokrasi kültürünün yerleşmiş, piyasa ekonomilerinin oluşturulmuş olmasıdır. Daha sonraları ise Güney Kore, Hong

Kong, Tayvan, Singapur gibi Pasifik ülkeleri de refah devleti özelliği göstermeye başlamışlardır (Özdemir, 2004).

Sosyal refah uygulamalarının formatı ve niteliği daha geniş bir alana yayıldıkça, bu uygulamalar toplumun gittikçe daha fazla kesimini kapsayarak daha belirgin ihtiyaçları karşılayan bir hale ulaşmıştır. Modern çağda sosyal refah, genellikle bireylerin eğitim, sağlık, barınma ve vatandaş yardımı hükümlerini içeren geniş bir anlam ile yorumlanmaktadır. Bu anlamı bakımında refah devleti anlayışı ile doğrudan ilişkilidir. İdeal bir refah devletinde, makul bir yaşam standardı oluşturmak için hükümet fırsat eşitliği, refahın eşit dağıtımı ve kamu sorumluluğunun ilkelerine dayanarak vatandaşlarının ekonomik ve sosyal refahının korunmasında ve tanıtımında kilit bir rol oynamaktadır. Ancak sosyal refah kavramı ile sosyal hizmet kavramını birbirine karıştırmamak gerekir. Sosyal refahın bir lütuf değil, hak olduğu anlayışıyla hareket eden sosyal hizmet uygulamaları temel olarak bireylerin ve toplumun güçlendirilmesini ve esenliğini sağlama amacıyla yapılırsa da sosyal refahın eş anlamlısı olduğu yanlış bir algıdır (Kwok, 2004).

Uluslararası Sosyal Refah Konseyi (2003), tüm dünyada, özellikle dezavantajlı insanlar arasında yoksulluk, sıkıntı ve kırılganlığı azaltmayı amaçlayan sosyal ve ekonomik kalkınma biçimlerini teşvik etmeyi amaçlayan bir misyon beyanı benimsemiştir. Gıda, barınma, eğitim, sağlık ve güvenlik konularında temel hakların tanınması ve korunması için çaba göstermektedir. Bu hakların özgürlük, adalet ve barış için bir temel olduğuna inanmaktadır. Aynı zamanda fırsat eşitliği, kendini ifade etme özgürlüğü ve insan hizmetlerine erişimin ilerletilmesi de bu konsey tarafından istenmektedir. Sosyal refah teriminin, misyon beyanında görünmediğini, daha çok sosyal ve ekonomik gelişmeyi gösterdiğine dikkat etmek önemlidir (Kwok, 2004).

Sosyal refah, ihtiyaç sahiplerinin korunması ve desteklenmesiyle doğrudan ilgili bir meseledir. Herhangi bir sebepten dolayı bireylerin kendisi için yeterli ve/veya hiç bakım yapamamaları ve geçimini sağlayamamaları durumunda; bireyin korunması ve

desteklenmesi hususunda devletin sorumluluk sahibi olduğu konusunda genel fikir birliği uzun yıllar geçerliliği korumuştur. Ancak 1970’li yılların ortalarından itibaren refah devletinin dönüşümünü ve yeniden yapılanmasını gerektiren şartlar ortaya çıkmıştır. Bu şartlar altında dikkat ve öncelik, pasif koruma ve destek sağlamadan ziyade bireyi aktif hale getirecek ve kendi gücüyle geçimini sağlayacak şekilde desteklenmesine ve korunmasına verilmiştir. Bu doğrultuda hayata geçirilen uygulamalar ve oluşan durumlar, pasif sosyal politikadan aktif sosyal politikaya ve cömert refah devletinden sosyal yatırım devletine geçişin işaretleri olmuştur. Sosyal politikalar bir ülkenin refah düzeyini gösterir. Bu anlamda her yapılan hamle, her kanun, her politika en az bir neslin kazanılması veya kaybedilmesi anlamını taşımaktadır.

Sosyal refah devletinden bahsedebilmek için sağlık, barınma, eğitim, hayatını idame ettirebilme gibi temel ihtiyaçların yanında sosyal güvenliğin de devlet eliyle karşılandığını görmek gerekir. Bunun yanı sıra ekonomik, sosyal ve kültürel haklar konusunda da bireyi özgürleştirebilen; ona asgari yaşam standartlarını sağlayabilen devlet ancak sosyal refah devletidir. Sosyal refah devleti için vatandaşına sağlamakla yükümlü olduğu haklar iktisadi bir doktrinin değil adalet ve hümanizmin bir çıktısıdır. Toplumdaki sınıf farklılıklarını da düşünerek toplumsal refahı arttırmayı hedefleyen sosyal refah devleti ekonomik ve sosyal hayatı, toplum ile birlikte yönetir. Bu açıdan bireye yalnızca yasalar önünde değil sosyal ve ekonomik etmenlerin oluşturduğu eşitsizlikleri ortadan kaldırmak amacıyla imkânlar olarak da eşit olmasının fırsatını tanımaktadır (Özcan, 2009).

Refah devleti politikaları günümüzde de varlığı korumaktadır. Sosyal refah kurumları ve bu kurumlar tarafından sağlanan hizmetler her dönem hemen hemen bütün politikacıların söylemlerinde yer almıştır. Daha çok sosyal demokratların bir amaç olarak benimsediği refah devleti anlayışı, zaman içinde dünyada yaşanan değişim ile beraber sağ politikacıların hedefinde yer edinmeye başlamıştır. Mevcut durumdaki uygulamaların yeniden yapılandırılması değişen ve gelişen dünya koşullarında tekrar

gündeme gelmiştir (Özdemir, 2004).

3.4. Refah Devletlerin Politika Aracı Olarak Sosyal Politika

Sosyal refah kavramı refah devleti kavramı ile doğrudan ilişkili bir kavramdır. Bryson'a göre sosyal ve refah sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşan sosyal refahtan kasıt toplumun daha iyi olması için oluşturulan kamu politikası araçlarıdır (Bryson, 1992). Bu yaklaşım ise sosyal refahın oluşması için gereklilik gösteren sosyal politika kavramını doğurmaktadır.

Sosyal politika kavramı tanımlanırken daha iyiye ulaşma algısı herkes için farklılık gösterdiğinden dolayı tek bir tanımla anlatmak mümkün olmamaktadır. Bireyler ve toplumsal gruplar arasındaki değer yargılarının farklılık göstermesi bu durum nedeni olarak görülmektedir. Öte yandan uygulandığı dönemin şartlarıyla da ilgili olarak farklı konulara dikkat çekebilen sosyal politika kavramı tek bir alana sığdırılamamaktadır.

İlk olarak Alman bilim insanı Prof. Dr. Wilhelm Heinrich Riehl'in kullandığı sosyal politika kavramının akademik bir disiplin olarak kabul edilmesi İngiltere'de Richard Titmuss, Amerika Birleşik Devletleri'nde ise T. H. Marshall'ın çalışmalarıyla gerçekleşmiştir (Lavalette vd, 1997).

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte piyasa ekonomisinde devlete duyulan ihtiyaç, vatandaşların büyük bir çoğunluğu tarafından kabul edilmiştir. Bu durumun da etkisiyle devletin ekonomi üzerindeki rolü artmıştır. Refah devletinin işlevleri müdahaleci devlet anlayışıyla da birlikte daha farklı bir misyon kazanmıştır. Öte yandan sanayileşmenin doğurduğu sosyal problemlerin çözümünde üretilecek insana yaraşır yaşam ve çalışma şartlarının geliştirilmesinin süregelmesiyle modern refah devletleri seviyesine çıkmıştır. İlk zamanlarda dezavantajlı grupları korumaya yönelik atılan bu adımlar zaman içerisinde tüm bireyleri kuşatan bir hal almıştır.

Sosyal hak kavramının nitelik kazanmasıyla birlikte ulusal çapta başlayan bu muhafaza evrensel bir nitelik kazanarak bir devlet anlayışı şekline gelmiştir. İşçinin kendisinin ve ailesinin sosyal güvence altına alınmasıyla başlayıp tüm toplumu kapsar hale gelen çok boyutlu hizmetlerle geliştirilen sosyal politika uygulamaları sosyal refah artışını da beraberinde sağlamıştır.

Almanya ve İngiltere’de ilk örnekleri görülmeye başlanan refah devleti uygulamaları zaman içerisinde bu ülkelerdeki kadar kapsamlı olmasa birçok ülkede uygulanmaya başlanmıştır. Dönemin ve ülkenin ekonomik yapısı, talep ve ihtiyaçlarına göre farklı uygulamaların farklı ülkelerde öne çıktığı görülmektedir.

Tablo 8: Bazı Ülkelerde Sosyal Sigortaların Başlangıç Tarihleri

	İş Kazaları	Sağlık Sigortası	Emeklilik	İşsizlik Sigortası	Aile Yardımları	Hastalık Sigortası
Belçika	1903	1894	1900	1920	1930	-
Hollanda	1091	1929	1913	1916	1940	-
Fransa	1898	1898	1895	1905	1932	1939
İtalya	1898	1886	1898	1919	1936	1943
Almanya	1871	1883	1889	1927	1954	1883
İrlanda	1897	1911	1908	1911	1945	-
İngiltere	1897	1911	1908	1911	1945	1911
Danimarka	1898	1892	1891	1907	1952	--
Norveç	1894	1909	1936	1906	1946	-
İsveç	1901	1891	1913	1934	1947	1910
Finlandiya	1895	1963	1937	1917	1948	-
Avusturya	1887	1888	1927	1920	1921	-
İsviçre	1881	1911	1946	1924	1952	-
Avustralya	1902	1945	1909	1945	1941	-
Yeni Zelanda	1900	1938	1898	1938	1926	-
Kanada	1930	1971	1927	1940	1944	1971
ABD	1930		1935	1935		-

Kaynaklar: Flora (1987); Gough, 1989; Pierson, 1995 aktaran Topak, 2007

Tablo 8’de görüldüğü üzere aile yardımı, işsizlik sigortası, emeklilik, sağlık sigortası, hastalık sigortası, iş kazası sigortası gibi sosyal politika uygulamalarının ülkelerdeki başlama tarihleri birbirinden farklılık göstermektedir. Örneğin Yeni Zelanda’da 1898 yılında hayata geçirilen emeklilik sistemi uygulaması İngiltere’de 1908 yılında uygulanmaya başlamıştır.

Sosyal sigorta sistemi sosyal güvenlik ve refah devleti uygulamalarında en önemli rolü oynayan sistemdir. İlk olarak Almanya’da uygulamaya konulan bu sistem 1942 Beveridge Raporu ile birlikte tüm dünyada belirli bir standart sağlanarak sistemleştirilmiştir. İkinci Dünya Savaşı’nın sonrasında hayata geçirilen refah devleti rejimleri toplumun farklı ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte hazırlanmış, evrensel bir niteliğe sahip olan bu rapor temelinde şekillendirilmiştir.

Yoksullukla mücadele, adil gelir dağılımına ulaşma, fırsat eşitliğini sağlama, sosyal güvenlik uygulamalarını herkes için erişebilir kılma amacıyla sosyal refah devletini işlevsel hale getirmek için çeşitli kabuller olmasına karşın geniş ve dar anlamda farklı sosyal politika araçları söz konusudur. Geniş anlamda sosyal politika araçları olarak kamu harcamaları, vergi sistemi, kamu iktisadi teşebbüsleri, regülasyon ve kontroller kabul edilmektedir. Dar anlamda sosyal politika araçları ise doğrudan birey tarafından karşılık gören çağdaş araçlar olarak sayılmaktadır. Sosyal sigortalar, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar, dar anlamda sosyal politika araçlarıdır. Kamunun yoğun müdahalesinin sosyal ve ekonomik hayatta kendisini hissettirdiği refah devletinde bu müdahalede yalnızca para ve maliye politikasını araçlarının kullanılmadığı devletin kendisinin de üretici olarak ekonomik hayata girmesinin söz konusu olduğu bir yaklaşımı içermektedir (Şaylan, 2003).

Bireylerin toplumsal hayat içinde bir arada yaşamalarının çözümünü ortaya koyan en önemli bileşenlerden biri sosyal politikadır. Adil bölüşümü sağlayan, bireyi maddi-manevi karşılaştığı riskler konusunda koruyan, toplumda dışlanmışlığı, ötelenmişliği yok etmeye çalışan, toplumsal dengeyi korumayı hedefleyen sosyal politikalar,

yoksulluk adına atılacak en önemli adımlardan biridir. Zengin ile yoksul arasındaki uçurumu kapatacak, her bireye hizmet götürme hedefli sosyal politikalar yoksulluk için önem arz etmektedir.

Temel hedef kitlelerinin başında dezavantajlı gruplar gelen sosyal politika sosyal yardımlar, sosyal hizmetler, sosyal güvenlik, sosyal sigortalar, sağlık hizmetleri ve eğitim gibi temel hizmet alanlarında uygulanan politikalarla bireylerin yoksunluğu azaltmayı amaç edinir. Benimsenen sosyal devlet anlayışı, uygulanabilir sosyal politikalar üretme açısından oldukça önemlidir. Sosyal politikalar hak temelli bir anlayışla uygulanması toplumları sosyal refahını eşit şartlar altında yükseltmeye vesile olacaktır.

Sosyal politikaları sürdürülebilir bir zemine oturtmak güçlü ekonomiye bağlıdır. Ancak uygulanacak dengeli sosyal politikalar ile ekonomide de denge sağlamak mümkündür. Güçlü ekonomi beraberinde güçlü sosyal politikaları getirir, uygulanan hak temelli, adil bölüşüm üzerine kurulan bir sosyal politika anlayışı yoksulluğu azaltmada başat aktörlerdendir.

Bireylerin ve toplumların amacı her zaman refah düzeyini artırmak, daha iyi standartlar altında yaşamak olmuştur. Yirminci yüzyılın ortalarından itibaren yaygınlaşan küreselleşme söylemi içerisinde büyük refah artışıyla birlikte etkin kaynak yönetimi büyük önem arz etmektedir. Küreselleşmeye birlikte girilen zaman diliminde teknolojik ve ekonomik faaliyetler hızlı bir şekilde ilerlemekte ve ortaya çıkan ürünler her geçen gün artmaktadır. Ancak üretimin bu kadar artmasının yanında tüketim de artmaktadır. Kaynak bölüşümünün temel çözüm noktasında ise sosyal devlet olabilme anlayışı yatmaktadır. Bu anlayış ile geliştirilen mücadele yöntemleri sosyal politika adı altında birleşmiş ve önemli bir politika aracı haline gelmiştir.

Çözüm odağında geliştirilen sosyal politika uygulamaları ve sosyal yardımlar bireylerin refahını artırmada başat aktörlerdendir. Sosyal refahının sağlanmasında

kaynak ve insan gücünün kullanımında verimli ve etkin sosyal politika uygulamaları önemli bir tamamlayıcıdır. Sürdürülebilir bir sosyal refah anlayışı, sosyal ve ekonomik kalkınmadan, bu ise toplumun tüm kesimlerinin yararına geliştirilen uygulamalardan geçmektedir.

Sosyal refahın maksimum seviyelere ulaştırılması yalnızca iktisadi politikalarla değil aynı zamanda sosyal dengeler de göz önünde bulundurularak sağlanabilecek bir durumdur. Sosyal politika uygulamalarında bireylerin refahını bununla birlikte toplumsal refahı artırmanın amaç olduğu düşünüldüğünde farklı özelliklere sahip bireyler için ayrı ayrı uygulanabilecek olan bu sosyal politikaların refah üzerinde daha olumlu etkilerinin olabileceği işten bile değildir. Bu noktada kuşaklar arası görülen farklılıkların refah algısı üzerinde de tesiri olacağı düşünülmektedir. Bunun için belirlenecek sosyal politika uygulamalarında kuşakların ayırt edici özelliklerinin de dikkate alınması önem taşımaktadır.

3.5. Türkiye’de Sosyal Refah Devleti Fikrinin Gelişimi

Sosyal refah devleti anlayışı eski Türk devletlerinden bugüne tarih boyunca muhafaza edilen bir anlayış olmuştur. Devlet, vatandaşın sosyal refahını sağlamak için politikalar üretmiş, sosyal yardımlaşma ve dayanışma uygulamaları destek görmüştür. Esasında batılı ülkelere göre çok daha eskiye dayandığı, adalet, eşitlik, özgürlük, yardımlaşma, dayanışma merkezine kurulmuş İslam Medeniyeti’nin de bir getirisi olan sosyal devlet anlayışı kökünü medeniyetin bu temellerinden almaktadır. Her ne kadar modern anlamda sosyal refah devleti anlayışı batılı ülkelerin bir ürünü olarak düşünülse de temelinde İslam Medeniyeti anlayışındaki uygulamalara benzer anlayışı barındırmaktadır (Aktan, 2003).

Osmanlı Devleti’nde sosyal refah rejimi anlayışı daha çok vakıf kültürü üzerinden benimsenmiştir. Daha sonraları sermaye birikimi konusunda yaşanan gelişmeler İmparatorluğun kapitalistleşme sürecinin göstergelerinden biri olarak kabul

edilmektedir. Üretim ve emek süreçlerindeki dönüşümün en önemli iki uğrak olduğu savunulmaktadır (Topak, 2007).

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte rejim değişikliği yaşanan Türkiye’de ise sosyal refah devleti anlayışı anayasayla teminat altına alınmıştır. 1924 tarihinde yürürlüğe konulan ilk Anayasada doğrudan bir hüküm bulunmamasına karşın eğitim ve öğretimin parasız sağlanması konusunda kanuni düzenlemeler 80. ve 87. Maddede ifade edilmiştir. Bu maddelerin yanı sıra çalışanların haklarını korumaya ve iş kazalarına yönelik bazı maddeler de yine sosyal devlet anlayışıyla Anayasada yerini bulmuştur (Kantarıcı, 2003). Ancak bu anlayış

“Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve ‘Başlangıç’ta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.”

ifadesiyle 1961 Anayasasının 2. Maddesinde tam olarak anayasal güvence sağlanmıştır. 1982 Anayasasının 5. maddesinde ise sosyal refah devleti daha açık ve net bir şekilde detaylı olarak vurgulanmıştır.

“Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

1982 Anayasasında yer alan 5. Maddenin yanı sıra ailenin önemi, eğitim ve öğretim hakları, çalışma hakkı, sağlık hakkı, barınma hakkı gibi sosyal devletin sorumluluğu altına giren hak ve ödevler farklı maddelerde ifade edilmiştir.

Anayasada yer alan sosyal devlet anlayışına karşın geleneksel bir sosyal refah devleti anlayışı uzun yıllar Türkiye’de geliştirilememiştir. Bu sebeple devletin siyasi bir otorite olarak yoksulluk ve işsizlikle mücadele, barınma, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik gibi temel sosyal haklara erişim konularında çözüm üretmesi politik bir yaklaşımla gerçekleştirilememiştir.

Gönüllülük ve hayırseverliğe dayalı bir politik yaklaşımın egemen olduğu bu süreçte geleneksel olarak devletin geri planda kaldığı görülmektedir. Özellikle sosyal politika uygulamaları yerine aile, akrabalık, hemşerilik bağları gibi dayanışmaya dayalı kurumsal olmayan ağların, sosyal politika mekanizmaları olarak kendisini göstermiş olduğu bilinmektedir. Gelir, sosyal hizmet ve yardımları karşılama açısından devlet uzun yıllar boyunca bu mekanizmaların ikamesi olabilecek bir genişleme ve kurumsallaşma sağlayamamıştır. Yoksulluk, hastalık, engellilik, çocuk ve yaşlı bakımı gibi problemlere mekanik dayanışma ağlarıyla çözümler üretilmiştir. Öte yandan işsizlik ve barınma gibi daha kapsamlı problemler ise kayıt dışı olabilecek marjinal özellikteki işler ve gecekondü oluşumları gibi devletin kayıtsız kaldığı enformel metotlarla üstesinden gelinmeye çalışılmıştır.

Sosyal refah anlayışı son yıllarda Türkiye’de önemli bir değişim göstermiştir. 2002 yılı itibarıyla sağlanan siyasi istikrar ekonomik ve sosyal gelişimi hızlandırmış; sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal güvenliği kapsayan yenilikçi politikaları beraberinde getirmiştir. Türkiye’yi sosyal refah devleti olarak kabul ettirebilecek temel dinamikler arasında, ekonomik refahın ve üretilen milli gelirin adil paylaşımı önemli rol oynamaktadır.

2000’li yıllardan sonra ekonomik kaynakların gelişimi ve kurumlar arası etkin işbirliği sağlamaya yönelik uygulamalarla sosyal politika anlayışı belirgin hale gelmeye başlamıştır. Fakat kapsayıcı, bütünlük, daha kapsamlı bir sosyal politika çerçevesi oluşturmak zaman almaktadır. Sosyal refah devletinden bahsedebilmek için sosyal politika uygulamaları alanında önemli bir işlevi üstlenmiş olan sosyal ağlar ve

kurumlar arasında organizasyonel bütünlük dikkat çeken temel etmenlerdendir. Sosyal politika uygulamalarında hizmet sağlayıcı mevcut yapı ve kurumların dağınık yapıdan kurtarılıp bütünleşik bir yapı oluşturarak koordinasyonun sağlanması Türkiye'nin gerçek bir refah devleti olabilmesinin önündeki engelleri de kolaylıkla aşabilmesine yardımcı olacaktır.

Bu bölümde refah kavramının kavramsal çerçevesinin çizilmesiyle birlikte sosyal refah, bireysel refah, toplumsal refah kavramları tartışılmıştır. Bu tartışmalarından ardından sosyal refah sağlamaya yönelik uygulamaların temel ayağını oluşturan sosyal politika uygulamalarına yer verilmiştir. Genel kavramsal çerçevenin verilmesinin sonrasında Türkiye'de sosyal refah devletinin fikrinin gelişimi ele alınmış; geçmiş bugüne özet bir bilgi sunulmuştur. Refah algısının değişken olabileceği sonucuna varılmış ve bu değişkenliğin kuşaklar arasında nasıl farklılıklar gösterebileceğini anlama gerekliliği bir kez daha ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM IV

LİTERATÜR TARAMASI

Kuşak kavramı ve kuşaklar birçok araştırmacı tarafından farklı perspektiflerle ele alınmış, çeşitli çalışmalara konu olmuştur. Dönemsel yaşanan olaylarla şekillenen kuşaklar üzerinde bu olayların etkisi, günlük hayata ve onların karakteristik özelliklerine yansımıştır. Bu araştırma kapsamında incelenen çalışmalarda kuşakların karakteristik özellikleri, yaşam beklentileri ve doyumları, iletişim yönleri, aileye ve topluma karşı tutumları, eğitim seviyeleri, kariyer hedeflerindeki farklılıklar, çalışma değerleri, tüketim özellikleri gibi çeşitli boyutların ele alındığı görülmüştür. Ancak günümüzde çokça tartışılan bir konu olan sosyal refah konusu ve kuşakların sosyal refah algılarının ölçüldüğü bir çalışmaya rastlanmamıştır.

4.1. Literatür Taraması

Mücevher (2015), çalışmasında kuşakların birbirlerine karşı algılarının ve bakış açılarının ortaya çıkarılmasını konu edinmiştir. Kuşakların birbirleriyle olan ilişkilerinde daha doğru anlaşılmaları ve sağlıklı iletişim kurmalarına yönelik bulgulara ulaşma amacıyla yapılan bu araştırma evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi akademisyen ve öğrencileri, örneklemini ise iktisadi ve idari bilimler fakültesi akademisyen ve öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın yöntemi olarak anket yöntemi seçilmiştir. Elde edilen verilerin analiz edilmesiyle X Kuşağı akademisyenlerine yönelik uygulanan anket sonucunda akademisyenlerin Y Kuşağı öğrencilerine karşı olumsuz algılara sahip oldukları ve onları eğitim, çalışma hayatı ve iletişim yönünden zayıf gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Y Kuşağı öğrencilerinin verdiği cevaplar incelendiğinde ise X Kuşağı akademisyenlerine yönelik algılarının

olumlu yönde seyrettiği ve birbirleriyle olan etkileşimlerini yeterli seviyede gördükleri tespit edilmiştir.

İletişim ve etkili iletişimin önemli bir adımı olan empati kavramı arasında çeşitli çalışmalar olmasına karşın X ve Y Kuşağı bireyleri arasındaki iletişim becerileri ve empatik eğilim seviyelerini ölçme adına Özer Baltacı (2016) tarafından araştırma yapılmıştır. Araştırmanın amacı olarak demografik değişkenlere göre X ve Y Kuşağı çalışanların iletişim becerileri ve empatik eğilim düzeylerinin ne denli değişim gösterdiğini ölçmek belirlenmiştir. Bu kapsamda İstanbul İli'nden seçilen iki kamu belediyesinin X ve Y Kuşağı'na mensup çalışanlardan 390 katılımcıya anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda X ve Y Kuşağı bireylerinin iletişim becerileri puanları ortalamasında ve empatik eğilim puan ortalamasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak cinsiyet, medeni durum gibi değişkenler baz alındığında farklı yönlerde ve seviyede anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların empatik eğilimleri arttıkça iletişim becerilerinin de arttığı saptanmıştır. Bu çalışmayla birlikte empatik eğilim ile iletişim becerileri arasındaki ilişki bir kez daha doğrulanmıştır.

X ve Y Kuşakları'nın kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine yönelik tutumlarını çalışan Ayhan ve Güneş (2018), yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanarak araştırmış ve elde ettikleri verileri betimsel analiz yöntemiyle çözümleyerek bulguya dökmüşlerdir. Bu çalışma sonucunda, X ve Y Kuşağı bireylerinin kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine karşı kuşakların doğrudan bir etkisine rastlanmazken; eğitim düzeyi, gelir seviyesi, cinsiyet ve iletişim teknolojilerinin kullanımının farklı olmasının bu faaliyetlere yönelik etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hatipoğlu (2014) tarafından yapılan araştırmada X ve Y Kuşağı arasındaki farklılıklar temel alınarak örgütsel bağlılık, alt boyutları; duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılıkla beraber iş tatmini arasındaki ilişki incelenmiştir. Özel sektör ve kamu kurumlarında farklı görevlerde çalışan 569 kişinin katılımcı olduğu çalışmadan

elde edilen veriler ışığında demografik değişkenler, bağımlı ve bağımsız değişkenler ile bu değişkenlerin alt boyutları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu ilişkileri de baz alarak sonuca ulaşıldığında X ve Y Kuşağı bireylerinin devam bağlılığı konusunda X Kuşağı bireylerinde iş tatmini bazında pozitif fakat anlamsız etkisi görülürken, Y Kuşağı bireylerinde negatif ancak anlamlı bir etkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

İstanbul İli vergi dairelerinde çalışan X ve Y Kuşağı'na mensup personellerinin jenerasyon teorisine göre örgütsel bağlılık, iş tatmini ve işten ayrılma sebeplerinin farklı olabileceği öngörüsüyle ölçüm yapmak amacıyla Gurlaş (2016) tarafından araştırma yapılmıştır. İstanbul İli Vergi Dairesi Başkanlığı Bayrampaşa Uygulama Grup Müdürlüğü'ne bağlı beş vergi dairesi örneklem alınarak uygulanan 250 anketin 210'unun değerlendirilip analiz edilmesiyle kuşaklar arasında işten ayrılma sebepleri ilişkisinde anlamlı bir farklılık görülürken örgütsel bağlılık ve iş tatmini ilişkisinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Farklı demografik özelliklere göre X ve Y Kuşağı bireylerinin yaşam doyumlarını incelemek amacıyla Baydar (2016) tarafından yapılan araştırmada bireylerin cinsiyet, gelir düzeyi, eğitim seviyesi, geçmişte tecrübe ettikleri yaşam memnuniyetleri ve gelecek hedeflerine yönelik algılarıyla yaşam doyumu arasındaki ne tür farklılıklar olduğu incelenmiştir. Araştırmanın evreni 2015-2016 eğitim öğretim yılında Adana İli'nin dört merkez ilçesinde yer alan ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri ile onların aileleri olarak belirlenmiştir. Adana İli dört merkez ilçesi olan Seyhan, Çukurova, Yüreğir ve Sarıçam'da bulunan tüm okullardan tabakalı örneklem yöntemine göre belirlenen öğrenci ve aileleri ise araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Bu kapsamda seçkisiz olarak belirlenen 1337 katılımcıya "Kişisel Bilgi Formu" uygulanmıştır. Çalışma nihayetinde yaşam doyumu algısının kuşaklara göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre Sessiz Kuşak bireylerinin yaşam doyumu puan ortalamasının X ve Y Kuşağı'ndan daha düşük seyrettiği; Bebek Patlaması Kuşağı bireylerinin yaşam doyumu düzeyinin X Kuşağı bireylerinden yüksek olduğu; Z Kuşağı bireylerinin yaşam doyumu seviyesinin X ve Y Kuşağı'ndan

daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Altuntuğ'un (2012 b) çalışmasında kuşak kavramı ve kuşak bireyleri, kuşak döngülerini ve dünyayı da etkisi altına alan tüketim, tüketici ve pazarlama üzerindeki önemli kırılmalarla birlikte incelenmiştir. Geleceğin tüketici profillerini belirlemek adına kuşakların özellikleri, yaşam beklentileri, hayatı algılama biçimleri ve hayattan beklentilerinin önemli olduğu öngörüsüyle yapılan araştırma sonucunda geleceğin tüketici profilinin standart bir kimliğin dışında her koşula uyum sağlayan bir karakter taşıyacağı bulgusuna ulaşılmıştır. Daha çok Z Kuşağı bireylerinin özellikleriyle örtüşecek olan gelecek tüketici profilinin puzzle bir yapıya sahip olacağı ifade edilmiştir.

Kuşaklar ve çalışma değerlerini araştırma için Solmaz (2017) tarafından yapılan çalışmada X ve Y Kuşağı akademik personelinin çalışma değerlerine bakış açısı incelenmiştir. İş hayatındaki değişen şartlarla beraber farklı kuşaklara mensup bireylerin de çalışma değerlerinde çeşitlilikler olduğu görülmüştür. Çalışma kapsamında bu farklılıkların neler olduğu ve özellikle Türkiye'de X ve Y Kuşağı bireylerinin çalışma değerleri saptanmaya çalışılmıştır. Literatür taramasının ardından yapılan ampirik çalışmayla 500 katılımcıdan oluşan akademik personele anket uygulanmıştır. 20 anketin geçersiz sayıldığı bu çalışmada kalan anketlerin değerlendirilmesi sonucunda X ve Y Kuşağı bireylerinin içinde yer aldığı akademik personellerin çalışma değerlerinin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tükek (2017) tarafından hazırlanan çalışmada, işveren markasına yönelik X ve Y Kuşağı'nın algıları arasındaki var ise farklılıkların ortaya çıkarılması amacıyla yapılmıştır. Demografik açılardan da analize tabi tutulan bulgularla kuşaklar arası algı farklılıkları ölçülmüştür. İşveren markasının duygusal yetenek boyutu ve insan kaynaklarının örgüt içi iletişimine ağırlık verilerek değerlendirme yapılan bu çalışmada vaka olarak İstanbul'da tekstil ve kimya sektöründe faaliyet gösteren ve Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşundan olan bir aile şirketi seçilmiştir.

Çalışanlara uygulanan anketin analiziyle birlikte işveren markasının duygusal yetenek dinamiklerinde anlamlı bir farklılığa rastlanmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda ayrıca X ve Y Kuşağı çalışanlarının iş yapış tarzının farklı olduğu ve bu farklılıklarla birbirlerini çalışma hayatında tamamladıkları görülmüştür.

Bir alan araştırması olarak Yıldırım (2018) tarafından çalışılan araştırma, dönemin işgücü piyasaları göz önünde bulundurularak en yüksek orana sahip X ve Y Kuşağı'nın esnek çalışma modellerine karşı bakış açılarını ölçmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda bilişim sektöründe bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında kuşakların esnek çalışma modellerini tercih etmedeki etmenler de belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda X Kuşağı bireylerine kıyasla Y Kuşağı bireylerinin esnek çalışma modellerinin büyük bir kısmını verimli ve gerekli bularak daha olumlu yaklaştığı tespit edilmiştir. X Kuşağı bireyleri ise bu bakış açısının aksini savunmamış, ancak Y Kuşağı'na kıyasla daha çekimser bir tavır içine bürünmüşlerdir.

Bektaş (2014) tarafından yapılan nicel araştırmada Bebek Patlaması Kuşağı ve X Kuşağı'nın yanında Y Kuşağı'nın da iş hayatına girmesiyle birlikte farklı kuşakların çalışma hayatındaki beklentileri incelenmiştir. Özellikle Y Kuşağı düşünüldüğünde, iş hayatına yeni başlayan kuşakların çalışma hayatından beklentilerinin belirlenmesi yeni örgütsel sistemlerin tasarlanması için önem taşımaktadır. Bu çalışma kapsamında X ve Y Kuşakları'nın iş hayatına yönelik beklentileri ile mevcut durum arasındaki fark ve bu farkın örgütsel bağlılık yönünden etkisini tespit etmek amacıyla Ankara'da bankacılık sektöründe çalışan 416 kişiye anket uygulanmıştır. Eğitim, cinsiyet, çalışılan pozisyon ve kıdem gibi değişkenlerin de analiz edilmesiyle örgütsel bağlılığa etki eden beklentilerin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışma sonucunda ortaya çıkan verilerin analiziyle değişkenlere bağlı olarak çeşitli ilişkiler saptanmıştır.

Çalışma hayatında kuşakların çeşitlenmesiyle birlikte farklılaşan tutum ve algılar da araştırmacılar tarafından incelenmeye başlanmıştır. Çalışma ve özel hayat dengesini

inceleyen Şalap (2016), kuşak kavramını batı literatüründe kullanılan anlamının yanı sıra Türkiye siyasi tarihini baz alarak yerelleştirmiştir. Bu yerelleştirmeye kuşakların mekânsal özelliklerini koruyup farklıları bu şekilde değerlendirmeye çalışmıştır. Şalap öte yandan, dönemin genel bir sorunu olarak görülen iş ve özel hayat arasındaki dengeyi kuşaklar üzerinden incelenmiştir. Nitel çalışma kapsamında farklı kuşak bireylerinden oluşan katılımcılarla yapılan görüşmeler neticesinde, kuşakların iş hayatı ve özel hayat dengesi algısına yönelik tutumları analiz edilmiştir. Bu algıya yönelik olarak kuşaklar arası farklılıkların bir etkisi olmadığı fakat aile içi sorumlulukların önemli ölçüde etkisinin söz konusu olduğu görüşmüştür. Aile içinde bireye düşen sorumlukların çalışma ve özel hayat dengesinde önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılrken, kuşak farklılıklarının bu konu üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Kuşakların davranışsal farklılıkları tüketim alışkanları üzerinde de etkisini göstermiştir. Sarı ve Harta (2018) Türkiye’de özelinde kuşakların tüketim davranışları, satın alma eğilimlerindeki benzerlik ve değişiklikleri ortaya koymak amacıyla Z Kuşağı, Y Kuşağı, X Kuşağı, Bebek Patlaması Kuşağı ve Sessiz kuşak bireylerinden oluşan evrenden tabakalı tesadüfî örnekleme yöntemi kullanılarak bir anket uygulamıştır. Araştırma neticesinde, kuşakların aylık periyotlardaki alışverişleri için ayırdıkları bütçe ve yaşları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ürün satın alımlarında her kuşağın tecrübelerinden hareket ettiği görülmüştür. Bireylerdeki yaş yükseldikçe gıda harcamaları daha fazla bütçe ayırdıkları, giyim harcamalarını ise azalttıkları saptanmıştır. Sessiz Kuşak dışındaki her kuşağın internet ortamına önem verdiği belirtilmiştir.

Teknolojinin her geçen gün hızla ilerlemesi farklı kuşaklara mensup bireyler arasında uçurumu arttıran önemli etkenlerden biridir. Bebek Patlaması Kuşağı ve X Kuşağı’nın yanında Y Kuşağı’nın çalışma hayatında yerini alması ve hatta Z Kuşağı’nın da kısa bir süre sonra bu hayata başlaması çalışma düzenini, çalışan ve işvereni farklı perspektiflerle doğrudan etkileyen bir durumdur. Kuşakların birbirinden farklı olan

karakteristik özellikleri iş görme alışkanları üzerinde de kendisini göstermiştir.

Z Kuşağı'nın henüz tam anlamıyla çalışma hayatında yer almadığı göz önüne alındığında çalışan en genç kuşağın Y Kuşağı olduğu görülmektedir. Y Kuşağı'nın karakteristik özelliklerine dayandırılarak bu kuşağın hemen her yerde her zaman çalışma isteği olduğu bilinmektedir. Bu durum çalışma hayatında mobilite kavramını beraberinde getirmiştir. Özellikle Y Kuşağı'nın teknolojiyle olan ilişkisi ve bu ilişkinin çalışma hayatına etkisini incelemek amacıyla Adıgüzel vd. (2014) tarafından yapılan araştırma kuşakların iş hayatında da önemli bir yer tutan mobilite kavramını bu yönüyle açıklamaktadır. Çalışmanın neticesinde teknolojinin de çalışma hayatında etkin bir konumda olması ve Y Kuşağı'nın bu konumu verimli kullanmasıyla birlikte iş hayatında adı geçen beyaz, mavi, yeşil, gri pembe ve altın yakalılar kavramlarından sonra mobil yakalı kavramının da kullanmaya başlandığı görülmüştür. Ancak bu kavramın hiyerarşik bir düzeni ifade etmesinin aksine herhangi bir meslek grubuyla sınırlandırılmadan, iş görme alışkanlığıyla ilgili olduğu görülmüştür.

Kuşakların karakteristik özellikleri, hayat tarzları, tecrübe ettiği siyasi, ekonomik ve sosyal tecrübeler, kuşaklar arası birçok alanda farklılaşmanın yaşanmasına sebep olmuştur. İş hayatında da bu etkinin kendisini göstermesi kuşakların kariyer beklentilerini birbirinden ayrımlı olmasını beraberinde getirmiştir.

Metin ve Kızıldağ'ın (2017) yayınladıkları çalışmada ilgili literatür taramasının ardından X ve Y Kuşakları'nın kariyer beklentileri tetkik edilerek otomotiv sektöründe faaliyette bulunan bir işletmede soru formu tekniği aracılığıyla araştırma yapılmıştır. Farklı kuşaklara mensup bireylerin yönetilmeleri konusundaki algı değişikliklerini, çalışma hayatı ve kariyer beklentilerini tetkik ederek kuşaklar arası farklılıkları ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bu araştırma neticesinde Y Kuşağı çalışanların kariyer beklentilerinin X Kuşağı'na kıyasla değişiklik sergilediği görülmüştür.

Kuşakların kişilik özelliklerinden, değer yargılarına, kariyer beklentilerinden çalışma hayatına çeşitli farklılıklar söz konusudur. Ancak farklı kuşaklara mensup bireylerin değişen yapısıyla birlikte birçok olguya yönelik de farklı algıların oluştuğu görülmektedir. Bireylerin değişen ve gelişen dünya koşulları altında önemli bir kavram haline gelen sosyal refah ve sosyal refah devleti kavramlarına karşı algıları da ayrımlılık göstermiştir. Bu ayrımlılığın üzerinde kuşakların etkisinin ne denli olduğuna dair uluslararası yeni yeni çalışmalar başlasa da Türkiye’de böyle bir çalışma henüz söz konusu değildir. Oysaki günlük hayatta tecrübe edilen olaylarda kuşakların sosyal refah algısına dair farklı yaklaşımların olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye’de bu etkiyi ölçmek adına yapılan bu çalışma kapsamında sosyal refah ve refah devleti literatürü incelendiğinde kuşaklar ile bağlantı kurulabilecek araştırmalar mevcuttur.

Güç (2015) tarafından çalışılan araştırmada İstanbul’da ikamet eden vatandaşların refah devleti sorumluluk idraklerini ve bu idrakleri hangi etmenlerin belirlediğini ortaya konulmuş; vatandaşların tercihlerinin hükümet programlarındaki refah politikalarını nasıl şekillendirildiği ifade edilmiştir. Araştırma kapsamında ayrıca vatandaşların refah devleti ile ilgili algılarının sonuçları karşılaştırmalı olarak Avrupa Birliği’ne üye 23 ülkede 2008 - 2009 yılları arasında Avrupa Sosyal Tarama Anketi sonuçları, Türkiye ve İstanbul’da yapılan çalışmalar ile sunulmuştur.

Birey toplumsal bir varlık olmasının yanında aynı zaman mensubu olduğu devletin vatandaşdır. Bu durum bireye bir takım haklar kazandırdığı gibi sorumluluklar da yüklemektedir. Birey ve devlet arasındaki ilişki bu hak ve sorumluluklar üzerinden yürütülmektedir. Geçmişten günümüze vatandaşlık kavramında yaşanan değişimlerle vatandaşlık hakkı belirli bir kesimi anlatırken toplumun tamamını kapsayan bir hal almıştır. Ekonomik ve sosyal refahı paylaşma temelinde güvenlikten barınmaya, sağlıktan ulaşım toplumda var olan standartlara uygun modern bir hayat sürdürme hakkını kapsayan sosyal vatandaşlık kavramı da bu değişimlerin neticesinde ortaya çıkmıştır.

20. Yüzyıl boyunca sosyal refah devletin tek güdümünde etkin ve verimli bir şekilde sağlanmıştır. Ancak küreselleşmenin ve liberal felsefenin söz sahibi olmasıyla devletin teklik işlevi sivil sektör, gönüllü sektör, özel sektör ve dini kurumlar gibi oluşumlar üzerinden desteklenmiştir. Bu durum refah karması kavramını ortaya çıkarmıştır. Özdemir (2004), çalışmasında bu duruma dikkat çekmiş ve özellikle son çeyrek yüzyılda teşvik edilen devlet dışındaki diğer sosyal refah kurumlarının rolünü anlatmıştır. Sosyal refah sağlamada devletin niteliğinin değişse dahi alternatifi olmaksızın baş aktör olmayı sürdüreceği sonucuna varmıştır.

Sosyal refahın temel amaçlarından birisi de, toplumda her bireyin insan hayatına yakışır koşullar altında yaşamasını sağlamaktır. Bu amaçla yoksullukla mücadele de sosyal refah kavramı içinde söz konusudur. İnsanca yaşama en temel insan hakkıdır. Özellikle devletin belirli sorumluklarından olan yoksullukla mücadele konusunda refah devletlerine yükümlülükler düşmektedir.

Şahin Taşgın (2010), doktora tezinde tarih sahnesinde yoksulluğa yönelik yaklaşımın nasıl ve hangi dinamiklerin etkilediğini, günümüzde sıkça karşılaşılan bir söylem olan sosyal dışlanmaya nasıl gelindiğini açığa çıkarmak amacıyla bir çalışma yapmıştır. İnsan hakları açısından ele aldığı yoksulluğa hâkim yaklaşımın değişimi, devletin dönüşümü, sosyal hizmetler, sosyal hizmetlerin dönüşümü kavramlarının yanı sıra kapitalizmin bu dönüşümlerle etkileşimini araştırmıştır. Çalışma sonucunda farklı disiplinlerce yapılan diğer araştırmalar da baz alınarak küresel ve ulusal düzeyde yaşanan yoksulluğun dünyadaki çeşitli dönüşümlerin de etkisinde kaldığı tespit edilmiştir. Ancak çalışma kapsamında refah devleti kavramı incelendiğinde bu kavramın yoksulluğu engellemek veya bunun için bir takım tedbirler üretmek olmadığı kanısına varılmıştır. Ayrıca literatürde genel kabul gören refah devleti uygulamalarının 19. Yüzyılın başında başlayıp geliştirilmesiyle birlikte İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren en iyi noktaya geldiği tespiti reddedilmiştir.

Türkiye’de sosyal devlet ibaresinin 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına Türkiye Cumhuriyeti’nin “sosyal bir hukuk devleti” olduğu şeklinde ifade edilmesiyle birlikte bu kavram anayasa koruyucu tarafından cumhuriyetin niteliklerinden biri olarak kabul edilmiştir. Bunu yerine getirmenin bir gereği olarak sosyal refahın her birey için erişilebilir olması ve sosyal adaletin sağlanması, devletin sosyal refah devleti yani sosyal devlet olabilmesi için gereklidir.

Kurt Topuz (2009), hazırladığı çalışmasında sosyal devletin öğelerini, sosyal devlet anlayışının tarihsel gelişimini ve sosyal devletin yapısal kaynaklarını inceleyerek Türkiye’deki anayasal dayanakları belirtmiştir. Buna istinaden 2001–2009 yılları arasında bir sosyal refah devleti olarak Türkiye’nin yaptığı eğitim, sağlık ve sosyal koruma harcamalarının genel eğiliminin hangi yönde seyrettiği ve karşılaştırmalı olarak OECD ve Avrupa Birliği üyesi ülkelerindeki durum üzerinde durulmuştur. Çalışma neticelendirildiğinde eğitim, sağlık ve sosyal koruma harcamalarının her biri için harcanan miktarlarda artış izlenmiştir. Bu alanlarda yapılan harcamaların GSYİH içindeki payı yıllar itibarıyla incelendiğinde küçük değişimler olduğu görülmüştür.

Sosyal refah önemli bir kısmı devlet eliyle olmak üzere çeşitli araçlarla maksimize edilmektedir. Sosyal yardımlar devlet eliyle gerçekleştirilen mühim bir sosyal refah aracıdır. Türkiye özelinde de bu durum söz konusudur. Yay (2014), tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Türkiye’de sosyal refah devleti özellikleri ve bireylerin sosyal refahını sağlama adına önemli bir kurum olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Uygulaması incelenmiştir. Çalışma sonunda Türkiye’de sosyal yardım temini konusunda yapısal eksiklerin olduğuna varılmıştır. Bu eksikliklerin sosyal refahı yaygınlaştırma önünde de bir engel olduğu görülmüştür.

Sosyal refah devleti olabilmek vatandaşlara çağın koşullarına göre hizmetler sunmayı gerektirir. Ancak küreselleşmenin etkisi her ne kadar bu durum üzerinde kendisi belli etse de kuşakların talep ve beklentilerinin çok daha etkin olduğu her geçen gün gözlemlenmektedir. Özellikle gençlerin refahtan talep ve beklentileri gelişen

teknolojiyle birlikte çok daha farklı hal almıştır. Bu durumun akademik çalışmalarla desteklenerek gözler önüne serilmesi henüz yeni yeni başlamıştır. Konuya kapsamlı bir bakış açısı getiren Aysan ve Avcı, yayınladıkları çalışmada, Türkiye’de gençlerin refahın üzerinde önemli bir rol oynayan sosyal politika kurumlarını tartışmıştır. Eğitim, barınma, sosyal güvenlik ve istihdam politikaları gibi sosyal politikanın temel konuları kapsamına giren konularla ilgili kamu kurumlarının değişen rolleri sosyal politika ve refah devleti kavramsal çerçevesinde ele alınmıştır. 2000’li yıllar boyunca gençlerin refahını yükseltmek amacıyla çeşitli politikalar üretilse de bu politikaların tek bir çatı altında uygulanmamasının istenilen verimi elde edememesinin sebebi olduğu iddia edilen çalışmada bunu delillendirmek amacıyla farklı devlet kurumu ve bakanlıklardan elde edilen veriler, rapor ve istatistikler betimsel analizlere tabi tutulmuştur. Türkiye’deki heterojen gençlik yapısı ve bu gençlerin farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip olduğu düşünüldüğünde gençlerin sosyal refahının daha üst seviyelere çıkartılıp daha iyi imkanlarda hayatlarını sürdürebilmelerini sağlamak için sosyal politikaların kapsayıcı ve daha uzun vadeli olması gerektiği kanısına varılmıştır.

Bu bölümde çalışmanın iki temel kavramsal çerçevesini oluşturan kuşaklar ve sosyal refah konularında detaylı literatür taramasının sonuçları sunulmuştur. Literatür incelendiğinde kuşaklar ve sosyal refah üzerine farklı alanlarda farklı perspektiflerle ele alınan çalışmalar olduğu görülmüştür. Ancak esasında birbirleriyle ilişkili olan ve karşılıklı bir etkileşimin söz konusu olduğu kuşak yani bir diğer ifadeyle farklı yaş grupları ve sosyal refah algısı konusunda daha önce yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile literatürde önemli bir eksiklik tamamlanmış olacaktır. Araştırmanın bulguları ile bundan sonra yapılacak olan çalışmalara kaynaklık etmesi söz konusudur.

Tablo 9: Literatür Taraması Sonucunda Oluşturulan Özet Tablo

Yazarlar	Çalışmanın Adı	Çalışmanın Konusu	Sonuçlar
Muhammet Hamdi Mücevher 2015	X Kuşağı Akademisyenler İle Y Kuşağı Öğrencilerin Birbirlerine Karşı Algıları	Kuşakların birbirleriyle olan ilişkilerinde daha doğru anlaşılmaları ve sağlıklı iletişim kurmalarına yönelik bulgulara ulaşma	X Kuşağı akademisyenlerine yönelik uygulanan anket sonucunda akademisyenlerin Y Kuşağı öğrencilerine karşı olumsuz algılara sahip oldukları ve onları eğitim, çalışma hayatı ve iletişim yönünden zayıf gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Y Kuşağı öğrencilerinin verdiği cevaplar incelendiğinde ise X Kuşağı akademisyenlerine yönelik algılarının olumlu yönde seyrettiği ve birbirleriyle olan etkileşimlerini yeterli seviyede gördükleri sonucuna ulaşmıştır.

Yazarlar	Çalışmanın Adı	Çalışmanın Konusu	Sonuçlar
Ahmet Ayhan Selda Saral Güneş 2018	Farklı Kuşakların Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine Yönelik Tutumları: X Ve Y Kuşakları Üzerine Betimsel Bir Analiz	X ve y kuşaklarının kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine yönelik tutumlarını ölçmek	X ve Y Kuşağı bireylerinin kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine karşı kuşakların doğrudan bir etkisine rastlanmazken; eğitim düzeyi, gelir seviyesi, cinsiyet ve iletişim teknolojilerinin kullanımının farklı olmasının bu faaliyetlere yönelik etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Zeynep Hatipoğlu 2014	Örgütsel Bağlılık ve İş Tatmini Arasındaki İlişkinin X ve Y Kuşaklarına Göre Farklılıklarının İncelenmesi	X ve Y Kuşağı arasındaki farklılıklar temel alınarak örgütsel bağlılık, alt boyutları; duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılıkla beraber iş tatmini arasındaki ilişki	X ve Y Kuşağı bireylerinin devam bağlılığı konusunda X Kuşağı bireylerinde iş tatmini bazında pozitif fakat anlamsız etkisi görülürken, Y Kuşağı bireylerinde negatif ancak anlamlı bir etkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Yazarlar	Çalışmanın Adı	Çalışmanın Konusu	Sonuçlar
Muhammed Said Gurlaş 2016	Jenerasyon Teorisine Göre X ve Y Kuşakların Örgütsel Bağlılık, İş Tatmini ve İşten Ayrılma Niyeti Farklılıklarının İncelenmesi; Kamuda Vergi Dairesi Çalışanları Üzerine Bir Araştırma	X ve Y Kuşağına mensup personellerinin jenerasyon teorisine göre örgütsel bağlılık, iş tatmini ve işten ayrılma sebeplerinin farklı olabileceği öngörüsüyle ölçüm yapmak	kuşaklar arasında işten ayrılma sebepleri ilişkisinde anlamlı bir farklılık görülürken örgütsel bağlılık ve iş tatmini ilişkisinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.
Burcu Baydar 2016	Bazı Demografik Özelliklere Göre Farklı Kuşakların Yaşam Doyumlarının İncelenmesi	Farklı demografik özelliklere göre X ve Y Kuşağı bireylerinin yaşam doyumlarını incelemek	yaşam doyumu algısının kuşaklara göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre sessiz kuşak bireylerinin yaşam doyum puan ortalamasının X ve Y Kuşağı'ndan daha düşük seyrettiği; baby boomers bireylerinin yaşam doyum düzeyinin X Kuşağı bireylerinden yüksek olduğu; z kuşağı bireylerinin yaşam doyum seviyesinin X ve Y Kuşağı'ndan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yazarlar	Çalışmanın Adı	Çalışmanın Konusu	Sonuçlar
Nevriye Altuntuğ (2012)	Kuşaktan Kuşağa Tüketim Olgusu ve Geleceğin Tüketici Profili	Kuşakların düşünce ve davranışlarının tüketim, pazarlama ve tüketici üzerindeki yansımaları odağında geleceğin tüketici profilini belirlemek	geleceğin tüketici profilinin standart bir kimliğin dışında her koşula uyum sağlayan bir karakter taşıyacağı bulgusuna ulaşmıştır.
Betül Solmaz 2017	Kuşaklar ve Çalışma Değerleri: X ve Y Kuşağı Akademik Personelinin Çalışma Değerlerine Bakışı	Akademik personellerin çalışma değeri farklılıkların neler olduğu ve özellikle Türkiye’de X ve Y Kuşağı bireylerinin çalışma değerlerini tespit etmek	X ve Y Kuşağı bireylerinin içinde yer aldığı akademik personellerin çalışma değerlerinin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.
Ekin Tükek 2017	X ve Y Kuşaklarının İşveren Markası ve Örgüt İçi İletişimine Yönelik Algıları: Aile İşletmesi Örneği	işveren markasına yönelik X ve Y Kuşağı’nın algıları arasındaki var ise farklılıkların ortaya çıkarması	işveren markasının duygusal yetenek dinamiklerinde anlamli bir farklılığa rastlanmadığı ortaya çıkmiştir.
Ayşe Yıldırım 2018	X ve Y Kuşaklarının Esnek Çalışmaya Olan Bakış Açıları: Bir Alan Araştırması	dönemin işgücü piyasaları göz önünde bulundurularak en yüksek orana sahip X ve Y Kuşağı’nın esnek çalışma modellerine karşı bakış açılarını ölçmek	X Kuşağı bireylerine kıyasla Y Kuşağı bireylerinin esnek çalışma modellerinin büyük bir kısmını verimli ve gerekli olarak daha olumlu yaklaştığı tespit edilmiştir.

Yazarlar	Çalışmanın Adı	Çalışmanın Konusu	Sonuçlar
Kaniye Oya Şalap 2016	Çalışma Yaşamında Kuşaklar: Kuşakların İş ve Özel Yaşam Dengesine İlişkin Yaklaşımları	iş ve özel hayat arasındaki dengeyi kuşaklar üzerinden incelemek	Aile içinde bireye düşen sorumlukların çalışma ve özel hayat dengesinde önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılrken, kuşak farklılıklarının bu konu üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.
Emre Sarı ve Gözde Harta 2018	Kuşakların Tüketim ve Satın Alma Davranışları Üzerine Bir Araştırma	Türkiye’de yaşayan kuşakların tüketim davranışları, satın alma sürecindeki benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymak	Kuşakların aylık periyotlardaki alışverişleri için ayırdıkları bütçe ve yaşları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.
Orhan Adıgüzel H. Zeynep Batur Nisa Ekşili 2014	Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı İle Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar	Y Kuşağı’nın teknolojiyle olan ilişkisi ve bu ilişkinin çalışma hayatına etkisini incelemek	Mobil yakalılar kavramının hiyerarşik bir düzeni ifade etmesinin aksine herhangi bir meslek grubuyla sınırlandırılmadan, iş görme alışkanlığıyla ilgili olduğu görülmüştür.

Yazarlar	Çalışmanın Adı	Çalışmanın Konusu	Sonuçlar
Yunus Güç 2015	Refah Devletin Gelişimi ve Türkiye’de Refah Devleti Algısı: İstanbul İlinde Bir Alan Araştırması	vatandaşların refah devleti ile ilgili algılarının sonuçları karşılaştırmalı olarak Avrupa Birliği’ne üye 23 ülkede 2008 - 2009 yılları arasında Avrupa Sosyal Tarama Anketi sonuçları, Türkiye ve İstanbul’da yapılan çalışmalar ile sunmak	
Süleyman Özdemir	Sosyal Refah’ın Sağlanmasında Yeni Bir Anlayış: “Refah Karması	Özellikle son çeyrek yüzyılda teşvik edilen devlet dışındaki diğer sosyal refah kurumlarının rolünü anlatmak	Sosyal refah sağlamada devletin niteliğinin değişse dahi alternatifi olmaksızın baş aktör olmayı sürdüreceği sonucuna varmıştır.
Neşe Şahin Taşgın 2015	Refah Devleti ve İnsan Hakları Açısından Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma	tarih sahnesinde yoksulluğa yönelik yaklaşımın nasıl ve hangi dinamiklerin etkilediğini, günümüzde sıkça karşılaşılan bir söylem olan sosyal dışlanmaya nasıl gelindiğini açığa çıkarmak	refah devleti kavramı incelendiğinde bu kavramın yoksulluğu engellemek veya bunun için bir takım tedbirler üretmek olmadığı kanısına varılmıştır.

Yazarlar	Çalışmanın Adı	Çalışmanın Konusu	Sonuçlar
Serdar Yay 2014	Sosyal Refah Devletinde Sosyal Yardımlar: Türkiye’de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Uygulaması	Türkiye’de sosyal refah devleti özellikleri ve bireylerin sosyal refahını sağlama adına önemli bir kurum olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Uygulaması incelemek	Türkiye’de sosyal yardım temini konusunda yapısal eksiklerin olduğuna varılmıştır. Bu eksikliklerin sosyal refahı yaygınlaştırma önünde de bir engel olduğu görülmüştür.
Mehmet Fatih Aysan Senanur Avcı 2015	Türkiye’de Gençliğin Refahı, Sosyal Politikalar ve Kurumlar		Türkiye’deki heterojen gençlik yapısı ve bu gençlerin farkı sosyoekonomik özelliklere sahip olduğu düşünüldüğünde gençlerin sosyal refahının daha üst seviyelere çıkartılıp daha iyi imkanlarda hayatlarını sürdürebilmelerini sağlamak için sosyal politikaların kapsayıcı ve daha uzun vadeli olması gerektiği kanısına varılmıştır.

BÖLÜM V

METODOLOJİ VE BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, tez çalışması bağlamında gerçekleştirilen X ve Y Kuşağı'nın sosyal refah algısını incelemeye yönelik gerçekleştirilen araştırmanın yöntemi ve bu kapsamda yapılan anket formu anlatılmıştır. Çalışma dahilinde uygulanan bu yöntemlerin bulgularına yer verilmiştir.

5.1. Araştırmanın Ana Hatları

Çalışma kapsamında bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu alan araştırmasının amacı ise X ve Y Kuşağı'nın farklı dinamiklerle ölçülen sosyal refah algısına ilişkin tutumlarını ölçmek olmuştur. Bu kapsamda öncelikli olarak katılımcıların sosyal refahtan ne anladığı incelenmiştir. Bunun yanında bireylerin gelecek algısı, elde edilen imkanlar, aylık gelir düzeyi, eğitim durumu, cinsiyeti, devletin görev ve yetki alanına giren konuları nasıl tanımladıkları gibi çeşitli değişkenlerle faktörler arası ilişkiler irdelenmiştir. Çalışmanın ana hatlarını X ve Y Kuşağı bireylerinin bu açılardan verdikleri yanıtlar oluşturmaktadır.

5.1.1. Hedef Kitle ve Örneklem Boyutu

Araştırmanın evreninin X ve Y Kuşağı'na dâhil bireyler oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise Ankara ve İstanbul illerinde ikamet eden; X ve Y Kuşakları'na dahil bireyler seçilmiştir. Çalışma bağlamında uygulanan anket formu için basit tesadüfi

örneklem tekniği ile örneklem belirlenmiştir. Bu kapsamda örneklem için seçim yapılırken evreni oluşturan birimler içinde herhangi bir ayrıcalık göz önünde bulundurulmamıştır. Rassal bir seçim uygulanmıştır.

Çalışma kapsamında ayrıca derinlemesine yüz yüze mülakat tekniği uygulanmıştır. Burada ise kartopu örneklem seçim tekniği ile belirlenmiştir. Bu seçim tekniği evren hakkında bilgilerin tamamına ulaşamayan ve bireylerin tümüne erişmenin güç olduğu durumlarda tercih edilmektedir. Kartopunda araştırmacı örneklem içinde sayılabilecek birkaç kişi ile görüşme yaparak onlardan aynı ölçütlere farklı kişiler hakkın bilgi edinir. Yaşanılan sürecin tekrar etmesiyle yeterli sayıda kişiye ulaştığını düşündüğü anda görüşmelerini tamamlar.

5.1.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada örneklem grubu olarak Ankara ve İstanbul illerinde yaşayan X ve Y Kuşağı'na mensup bireyler seçilmiştir. Örneklem grubunun Ankara ve İstanbul olarak seçilmesinin nedeni bu illerin kozmopolit bir yapıda olmasıdır. Böylelikle eğitim, iş ya da çeşitli sebepler için farklı illerden Ankara ve İstanbul'a göç eden kişilere de ulaşılabilir ve farklı insan profillerinin görüşleri öğrenilebilecektir.

Öte yandan araştırma tamamen araştırmacının kendi bütçesi çerçevesinde yürüttüğü bir çalışma olmuştur. Bütçe kaynaklarının sınırlı olması açısından Ankara araştırmacının ikamet ettiği şehir olması hasebiyle de Ankara İli, bu ile yakınlığı ile de İstanbul İli tercih sebebi olmuştur.

Çalışma kapsamında hata payları ve güven düzeylerine bakıldığında % 5 kabul edilebilir hata düzeyi ve güven düzeyi aralığında 384 katılımcıya ulaşılması gerekmesine karşın 436 kişiye anket uygulanmıştır.

5.1.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma yarı nitel yarı nicel bir çalışma olup nicel araştırma tekniklerinden olan anket formu ve nitel araştırma yöntemlerinden olan yüz yüze derinlemesine mülakat tekniği uygulanmıştır. Çalışma görece literatürde yeni bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Bu açıdan mevcut olan sınırlı verileri genişletmek, sosyal konulara yönelik var ise sorun tespiti yapıp çözümler üretmek amacıyla tercih edilen yöntemler nitel çalışmalar daha detaylı aracılığıyla yapılabilir (Creswell vd., 2006).

Derinlemesine mülakat, belirli bir fikir, program veya durum hakkındaki bakış açısını keşfetmek için az sayıda katılımcılarla yoğun bireysel görüşmeler gerçekleştirmeyi içeren nitel araştırma tekniğidir (Boyce & Neale, 2006). Derinlemesine mülakat en yaygın nitel yöntemlerden biridir. Doğrudan mülakatta bulunmak ve katılmak, hem katılımcılar hem de görüşmeciler için faydalı bir deneyim olmaktadır. Çalışma dahilinde nitel bir araştırma yapılmasının temel nedeni ise olası kuşaklar arası sosyal refah algısı farkına derinlikli bir perspektif sağlamak amacıdır.

Bu kapsamda yarı yapılandırılmış formlar hazırlanmıştır. Bu formlar hazırlanmadan önce ilk olarak konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Kuşak kavramı, farklılıkları ve sosyal refah kavramının kavramsal çerçevesinin belirlenmesiyle birlikte sorular oluşturulmuştur. Farklı eğitim seviyelerine sahip X ve Y Kuşağı üzerinden yapılacak olan bu çalışmada pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamada seçilen rastsal örneklem ile geçerlilik ve güvenilirlik testi yapılmıştır. Ardından anlaşılamayan veya net olarak aktarılamayan sorular üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak anket ve görüşme formunun nihai hali oluşturulmuştur.

Araştırma herhangi bir biyolojik veya psikolojik tehdit oluşturacak soru/problem içermemektedir. Araştırmanın tamamen bilimsel kavramlardan yola çıkarak bilimsel sonuç elde etme amacı katılımcılara sözlü olarak ve onam formu ile açıklanmıştır.

Katılımcılara uygulanan anket formlarının analizi aşamasında sosyal bilimlerde çokça tercih edilen istatistiksel bir paket program olan “IBM SPSS for Windows v.23.0” ve Excel 2010 Office paket programlarından yararlanılmıştır. Yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanan anketin saha çalışmasından önce üst denetçi kontrolü yapılmıştır.

Nitel çalışma kapsamında yapılan derinlemesine yüz yüze mülakat yönteminin analizi ise içerik analiz yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi yöntemi kullanılarak mülakatlar sonucunda alınan cevapların değerlendirilmesiyle öncesinde belirli olmayan temalar ve kodlar oluşturulmuştur. Okuyucunun konuyu anlayabilmesi için sınıflandırmalar yapılmış ve bunlara göre yorumlanmıştır. Görüşme formu kapsamında alınan cevaplar satır satır okuma tekniği ile detaylıca okunarak analiz edilmiştir. Tümevarımsal bir yol izlenerek yapılan analiz süreci tamamlanmıştır.

5.1.4. Anketin Süresi, Sorular ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Çalışma kapsamında hazırlanan anketin soru tasarımında profesyonel bir tasarım tercih edilmiştir. Bu tasarım katılımcıların ankete gerekli önemi vermelerini sağlamak için yapılmıştır. Anketin başında katılımcılara anketin amacını anlatan bilgiler sunulmuştur.

Anket formları katılımcıların 20 – 25 dakika aralığı arasında doldurabilecekleri şekilde hazırlanmıştır. Dört bölümden oluşan anket formunun ilk bölümünde katılımcıların demografik bilgilerini ölçmeye yönelik 12 soruya yer verilmiştir. İkinci bölümde bireyin sosyal refahtan beklenti düzeyi beşli ölçeğe göre ölçülmeye çalışılmıştır. “Benim için sosyal refah ...” cümlesinin katılımcıların katılım düzeylerine göre ifade etmelerini istenmiştir. Üçüncü bölümde katılımcıların bireysel refah algısı beşli ölçeğe göre ölçülmüştür. Dördüncü bölümde bireylerin sosyal refah konusunda devletin görev ve yetki alanlarının farkındalığı ile sosyal refaha erişme noktasında devlete yüklediklerini sorumluluklar beşli ölçeğe göre sorulmuştur. Beşinci ve son bölümde ise bireyin sosyal refah algısı ve sosyal refah devletinden

beklentileri açık uçlu sorularak ölçülmeye çalışılmıştır. Anket formu dahilinde katılımcılara toplamda 45 soru yönlendirilmiştir.

Anket soruları katılımcıların sosyal refah kavramının ne olduğunu anlama düzeylerini ölçen sorulardır. Bu kapsamda bireyin konuya hakim olma düzeyi de ölçülmüştür. Aynı anlamı ifade eden sorular ankette yer almamıştır. Anket formu Ek - 1’de sunulmuştur.

Katılımcılardan daha derinlikli bilgi almak ve sonraki çalışmalara kaynaklık etmesi amaçlı hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken katılımcıların öncelikle sosyal refah kavramına ne kadar hakim olduklarını ölçmek ve bu hakimiyetle birlikte sosyal refah uygulamalarını nasıl tanımladıklarını anlamak için sorulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu Ek - 3’de gösterilmiştir.

5.2. Sonuçların Analizi

Bu bölümde alana araştırmasıyla elde edilen anket sonuçlarının değerlendirmesi yer almaktadır. Değerlendirmenin ilk kısmında anket kapsamında yararlanılan likert skalasıyla ölçeklendirilen soruların geçerlilik ve güvenirlik analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Sonraki aşamayı sorularının tamamının frekans dağılım tablolarıyla yorumlanması oluşturmaktadır. Son olarak ise tercih edilen bazı soru ya da soru gruplarının detaylı olarak incelenmesi için uygulanan ki-kare (χ^2) ilişki analizinin sonuçlarının yorumlanmasına yer verilmiştir.

5.2.1. Likert Skalası İle Ölçeklendirilmiş Anket Sorularının Temel Boyutlar Bazında Geçerlilik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

Çalışma kapsamında bir alan araştırması yapılmıştır. Bu alan araştırmasında kullanılan 5’li likert ölçeği ve puanlama yoluyla ölçülen anket formu soruları için

Cronbach's Alpha test istatistiği ile geçerlilik ve güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Cronbach Alfa Katsayısı'nın değerlendirilmesi sonucunda eğer değerlendirme ölçütü $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değil anlamına gelmektedir. $0,40 \leq \alpha < 0,60$ çıkması ise ölçeğin düşük güvenilirlikte olduğunu gösterir. Ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu gösteren ölçüt ise $0,60 \leq \alpha < 0,80$ aralığıdır. Değerin $0,80 \leq \alpha < 1,00$ aralığında çıktığı durumlarda ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir anlamını çıkarmak mümkündür (Özdamar, 2002).

Aşağıda yer alan tabloda tüm ölçeklendirilmiş sorulara yönelik uygulanan Cronbach Alpha (α) test istatistiği sonuçları toplu olarak gösterilmiştir.

Tablo 10: Ölçekli Sorular İçin Geçerlilik / Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Sorular	Cronbach Alpha
Kredi kartlarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarımı karşılayabilmek	0,880
Yaşam koşullarımı mükemmel seviyeye ulaştırmak	0,877
İstediğim mesleği seçebilmek	0,878
Üniversitesi eğitimimi istediğim şehirde alabilmek	0,879
Sinema, tiyatro, konser, yüzme, kayak gibi sosyal ve sportif faaliyetlerde bulunabilmek	0,877
Yurtdışı seyahatleri yapabilmek	0,878
Yüksek model bir arabaya binmek	0,878
Telefonumu bir üst model ile değiştirmek	0,879
Aylık belirli bir miktar yatırımın altına düşmemek	0,877
Barınma, sağlık, eğitim, ulaşım gibi temel ihtiyaçlarımı kimseye ihtiyaç duymadan karşılayabilmek	0,877
Başımı sokacak bir eve sahip olmak	0,879
Sosyal refah kişinin tatminkârlığı ile doğru orantılıdır.	0,880
Eğitim aşamasında, bireyin refaha erişimini sağlayan ailesinin sosyo-ekonomik düzeyinin bir sonucudur.	0,879
Bireyler ancak modern değerler ile gerçek refaha kavuşurlar.	0,881

Refah medeniyetimizin bize öğrettiği değer olan paylaşmanın bir ürünüdür.	0,881
Sosyal yardım bireyi tembelliğe sevk etmektedir.	0,884
Boş zaman aktiviteleriyle ilgilenmek, çeşitli hobilere sahip olmak refah göstergesiyle doğru orantılıdır.	0,878
Suriyelilerin Türkiye'ye yerleşmesi bireyin ve toplumun sosyal refah seviyesini yükseltmenin önünde önemli bir engeldir.	0,884
Aylık geçimimi sağlayarak kendime ve aileme temel ihtiyaçlarımız karşısında para yetirebilmem benim için yeterlidir.	0,884
Haftada en az iki kere iyi bir restoranda yemek yeme imkânına sahip olmam refah düzeyimin iyi ölçüde olduğunu gösterir.	0,881
Aylık gelirim ne kadar olursa olsun her türlü alışverişimi zevk için değil ihtiyaçlarım doğrultusunda yaparım.	0,882
Devlet bireylerin sosyal refahını yükseltmek ile mesuldür.	0,880
Refah devletleri bireylerin sağlık, sosyal güvenlik, eğitim, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamada temel etmendir.	0,879
Türkiye'de refaha erişme noktasında bölgesel farklılıklar yaşanmaktadır.	0,878
Sürdürülebilir sosyal refahın önündeki en önemli engellerden biri yaşanan nüfustur.	0,882
Genel Sağlık Sigortası uygulaması her vatandaşı ilgilendiren önemli bir uygulamadır.	0,878
Yaşlılarımıza sunulan evde bakım hizmeti ekonomik durum gözetmeksizin yerinde bir uygulamadır.	0,879
Ücretsiz kitap dağıtımı herkes için erişebilir eğitim imkânı sağlamasından dolayı uzun vadede refahı yükseltmek adına önemli bir adımdır.	0,879
Devlete bağlı kurumlar tarafından üniversite öğrencilerine sağlanan burslar öğrencilerin sosyal refahını yükselten önemli bir sosyal yardımdır.	0,879
Engelli vatandaşlar için erişebilir eğitim, ulaşım, iletişim, istihdam hakkı ve sosyal faaliyetler bir ülkenin sosyal refah	0,877

düzeyini yansıtmaktadır.	
Hükümetin hayata geçirdiği sosyal yardım uygulamalarının toplumun sosyal refah yükseltmede etkili olduğunu düşünüyorum.	0,880
Kadınların çalışma hayatında daha fazla istihdam edilmesi toplumun sosyal refahını yükseltmede etkili bir yöntemdir.	0,879
Muhafazakâr-demokrat bir partinin iktidarda olması refah artırıcı politikaların uygulanmasında önemli bir role sahiptir.	0,883

Tablo 10’da gösterildiği üzere ölçeklendirilerek ölçülmüş olan tüm sorular için Cronbach Alpha (α) test istatistiği uygulanmış ve çıkan değerlerinin oldukça güvenilir veya yüksek derecede güvenilir sınır değerleri arasında yer aldığı görülmüştür. Bu sonuçtan hareketle anket formunda bulunan maddelerin tümünün geçerlilik/güvenilirlik test sonuçlarını sağladığını söylemek mümkündür.

5.2.2. Frekans Dağılım Tablolarının Yorumlanması

Bu bölümde anket formunda sorulan soruların tamamının ayrı ayrı frekans dağılım tabloları ve grafiklerine yer verilmiştir. Tablo 10’da katılımcıların demografik sorulara verdikleri yanıtların frekans dağılımı vardır.

Tablo 11: Demografik Soruların Frekans Dağılımları

	Frekans	Yüzdesi
Cinsiyetiniz?		
Kadın	276	63,4
Erkek	159	36,6
Yaşınız?		
Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	317	72,7
X Kuşağı (40 - 54 yaş)	119	27,3

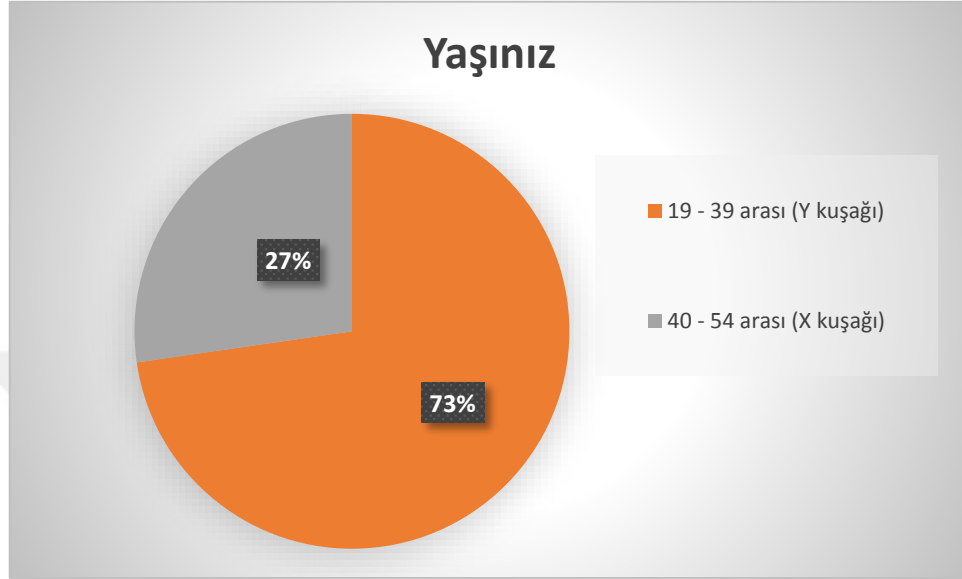
arası)		
Öğrenim durumunuz?		
Lise	64	14,8
Üniversiteye Devam Ediyor	96	22,2
Lisans	194	44,9
Yüksek Lisans	65	15
Doktora	13	3
Mesleğinizi hangi sektörde icra ediyorsunuz?		
Kamu sektörü	136	35,5
Özel sektör	146	38,1
Serbest	101	26,4
Medeni haliniz?		
Bekar	188	43,2
Evli	235	54
Dul (eşi vefat etmiş)	2	0,5
Eşinden ayrılmış	10	2,3
Var ise çocuk sayınız?		
Çocuğum yok	220	51,2
Tek çocuk	59	13,7
2 çocuk	96	22,3
3 çocuk ve üzeri	55	12,8
Hangi ilde yaşıyorsunuz?		
Ankara	292	67
İstanbul	144	33
Şu an oturduğunuz evin durumu?		
Gecekondu	2	0,5
Apartman Dairesi	372	86,1
Müstakil Ev	32	7,4

Yurt	22	5,1
Diğer	4	0,9
Şu an oturduğunuz evin mülkiyeti kime aittir?		
Kendi evimiz	217	50,6
Kira	168	39,2
Lojman	26	6,1
Diğer	18	4,2
Aylık ortalama geliriniz?		
2.000 TL ve altı	79	18,3
2.001 TL - 4.000 TL arası	166	38,4
4.001 TL - 6.000 TL arası	96	22,2
6.000 TL ve üstü	91	21,1

Tablo 11’de gösterilen bilgilere göre anket katılımcılarının cinsiyet dağılımına bakıldığında çoğunluğun (% 63,4) kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların öğrenim durumları incelendiğinde ise en büyük grubu % 44,9 ile lisans mezunlarının oluşturduğu görülürken % 3 ile doktora mezunu olanlar en küçük grup olmuştur. Katılımcıların mesleklerini icra ettikleri sektörlerin dağılımı birbirine yakınlık göstermektedir. Ankete katılım gösterenlerin % 35,5’i kamu sektöründe çalışanlar, % 38,1’i özel sektörde çalışanlar olurken, % 26,4’sı ise serbest çalışmaktadır. Medeni durumları sorulan katılımcıların % 43,2’sinin bekâr, % 54’ünün evli, % 2,3’ünün eşinden ayrıldığı, % 0,5’inin ise eşinin vefat ettiği tespit edilmiştir. Ankete katılanların % 51,2’sinin başka bir ifadeyle yarısından fazlasının çocuğu yoktur. Katılımcıların % 86,1 oranında büyük bir çoğunluğu oturduğu evin durumunun apartman dairesi olduğunu ifade etmiştir. Oturdıkları evin mülkiyeti sorulduğunda ise % 50,6’sı evin kendisine ait olduğunu; % 39,2’si kiracı olarak oturduğunu beyan etmiştir. Katılımcıların aylık ortalama gelirinin sorulduğu soru incelendiğinde % 18,3’ünün 2.000 TL’nin altında gelire sahip olduğu, % 38,4’ünün 2.001 TL - 4.000 TL arası gelirinin olduğu, % 22,2’sinin 4.001 TL - 6.000 TL arası aylık ortalama gelirinin

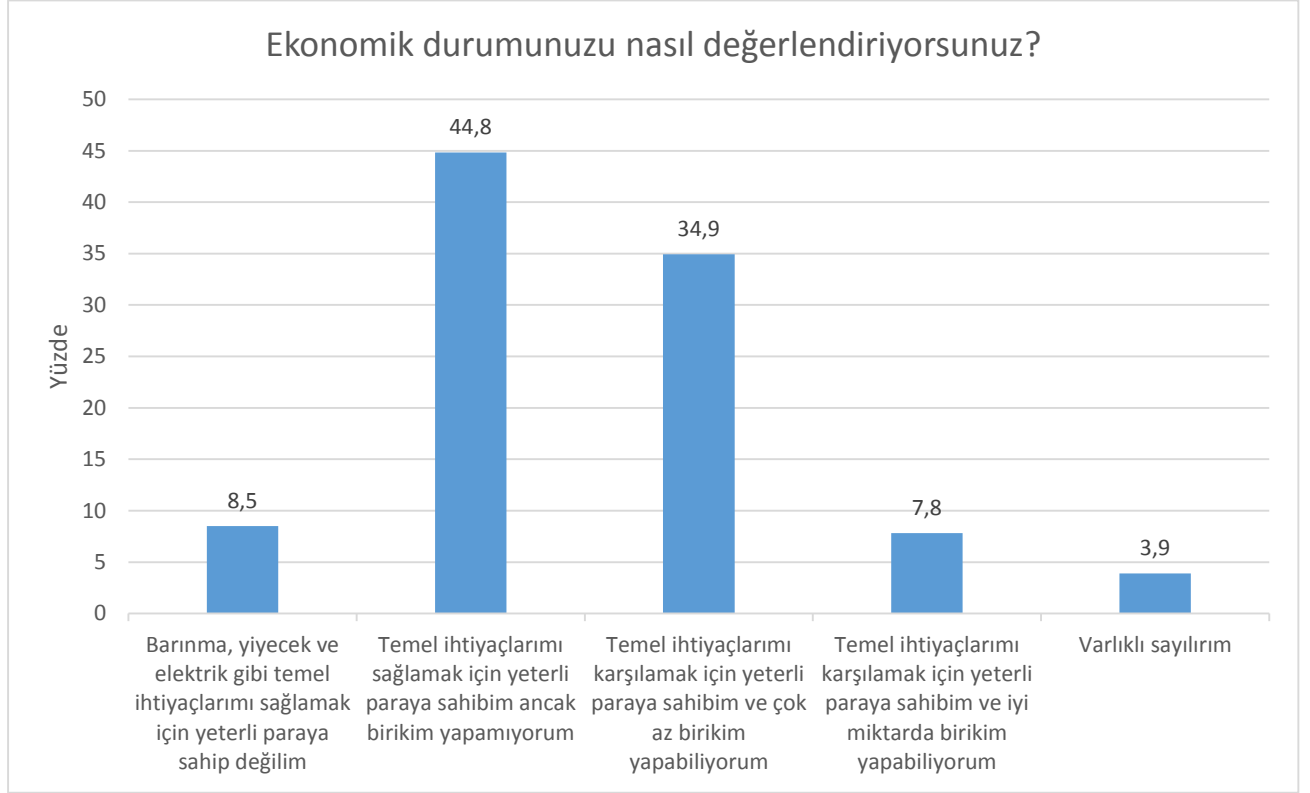
olduğu, 6.000 TL ve üstü gelire sahip olanların oranının ise % 21,1 olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 2: Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Kuşak Dağılımı

Çalışmanın temel konusunu oluşturan kuşakları belirlemek için katılımcılara hangi yaş aralığında olduğu sorulmuştur. Bu soru sonucunda alınan cevaplarda ise Şekil 2’de gösterildiği üzere, katılımcıların % 27’sinin 40 – 54 yaş aralığında olduğu; % 73’ünün ise 19 – 39 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda ankete katılanların % 27’sinin X Kuşağı’na mensup; % 73’ünün ise Y Kuşağı’na mensup bireylerden oluştuğunu söylemek mümkündür.

Şekil 3: Katılımcıların Ekonomik Durumunun Değerlendirilmesi

Şekil 3 incelendiğinde katılımcıların ekonomik durumunu değerlendirmesinin yapıldığı görülmektedir. Şekle göre katılımcıların % 8,5'i ekonomik durumunu “Barınma, yiyecek ve elektrik gibi temel ihtiyaçlarımı sağlamak için yeterli paraya sahip değilim.” Olarak değerlendirirken, % 44,8'i “Temel ihtiyaçlarımı sağlamak için yeterli paraya sahibim ancak birikim yapamıyorum.” Yanıtını vermiştir. Bu yanıt en büyük grubu oluşturmaktadır. Katılımcıların % 34,9'una göre ekonomik durumu “Temel ihtiyaçlarımı karşılamak için yeterli paraya sahibim ve çok az birikim yapabiliyorum.” İfadesine karşılık gelmektedir. “Temel ihtiyaçlarımı karşılamak için yeterli paraya sahibim ve iyi miktarda birikim yapabiliyorum.” Seçeceği ise % 7,8'lik bir oran tarafından seçilmiştir. Ekonomik durumunu “Varlıklı sayılırım” olarak değerlendiren % 3,9 oranındaki katılımcıların bu sorunun en küçük grubunu oluşturmaktadır.

5.2.3. Değişkenler Arası Ki-Kare (X^2) İlişki Analizi

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların demografik değişkenleri ile beşli likert ölçeğine göre ölçülen sosyal refahtan beklenti düzeyi, bireysel sosyal refah algısı, sosyal refah konusunda devletin görev ve yetki alanlarının farkındalığı ile sosyal refaha erişme noktasında devlete yüklediklerini sorumluluklar kapsamında sorulan soruların yanıtlarına ilişkin görüş değişkenleri arasındaki Ki-Kare (x^2) ilişki analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların kuşak farklılıklarına göre sosyal refahı bireysel algı, beklenti düzeyi ve devlete yüklediği görev ve sorumluluklar ... olarak tanımlama noktasında istatistiksel ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların kuşak farklılıklarına göre sosyal refahı bireysel algı, beklenti düzeyi ve devlete yüklediği görev ve sorumluluklar ... olarak tanımlama noktasında istatistiksel ilişki vardır.

Çalışma kapsamında Ki-kare ilişki analizi edilmesi sonucunda Anlamlılık Düzeyi (P) < Tablo Değeri (α) = 0,05 tablo değerinden küçük olduğu durumlarda H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Başka bir ifadeyle değişkenler arasında istatistiksel olarak ilişki vardır sonucu elde edilmiştir. Tam tersi durumda ise Anlamlılık Düzeyi (P) > Tablo Değeri (α) = 0,05 tablo değerinden büyük olduğunda H₀ hipotezi Kabul görmüştür. Diğer bir deyişle değişkenler arasında istatistiksel olarak ilişki yoktur sonucu bu durumda elde edilmiştir.

Ki-kare ilişki analizi çalışmanın bir çok sorusuna uygulanmıştır. Ancak istatistiksel olarak anlamlı ilişki elde edilen sonuçlara tezde yer verilmiştir. Bu sonuçlar tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 12: “Barınma, sağlık, eğitim, ulaşım gibi temel ihtiyaçlarımı kimseye ihtiyaç duymadan karşılayabilmek” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Sonuçları

		Yaşınız			
		Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	Toplam	
Barınma, sağlık, eğitim, ulaşım gibi temel ihtiyaçlarımı kimseye ihtiyaç duymadan karşılayabilmek	Hiç	Frekans	4	6	10
		Sütun Yüzdesi	1,3%	5,2%	2,3%
	Biraz	Frekans	23	18	41
		Sütun Yüzdesi	7,3%	15,7%	9,6%
	Orta	Frekans	38	18	56
		Sütun Yüzdesi	12,1%	15,7%	13,1%
	Çok	Frekans	43	24	67
		Sütun Yüzdesi	13,7%	20,9%	15,7%
	Tam	Frekans	205	49	254
		Sütun Yüzdesi	65,5%	42,6%	59,3%
Toplam		Frekans	313	115	428
		Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%

$$X^2 = 22,588; \text{Anlamlılık Düzeyi (P)} = 0,000$$

Tablo 12’de gösterilen değerler incelendiğinde; kuşakların “benim için sosyal refah barınma, sağlık, eğitim, ulaşım gibi temel ihtiyaçlarımı kimseye ihtiyaç duymadan karşılayabilmek” ifadesine verdikleri yanıtlarda Y Kuşağı’nın X Kuşağı’na göre daha fazla katıldığı tespit edilmiştir. Orta düzeyde katılım ise her iki kuşakta da benzerlik göstermiştir. Y Kuşağı, X Kuşağı’na kıyasla özgürlüğüne daha düşkün, otoriteye meydan okuyan bireylerdir (Türk, 2013). Bu bilgiye dayandırıldığında başkalarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarını karşılamayı sosyal refah olarak görmelerinin karakteristik özellikleriyle de tutarlı olduğu görülmektedir.

Tablo 13: “Yurtdışı seyahatleri yapabilmek” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Analizi Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Sonuçları

		Yaşınız		Toplam
		Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	
Yurtdışı seyahatleri yapabilmek	Hiç	Frekans	42	72
		Sütun Yüzdesi	13,5%	17,0%
	Biraz	Frekans	16	31
		Sütun Yüzdesi	5,1%	7,3%
	Orta	Frekans	53	70
		Sütun Yüzdesi	17,0%	16,5%
	Çok	Frekans	64	86
		Sütun Yüzdesi	20,5%	20,3%
	Tam	Frekans	137	164
		Sütun Yüzdesi	43,9%	38,8%
Toplam		Frekans	312	423
		Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%

$$X^2 = 24,965; \text{Anlamlılık Düzeyi (P)} = 0,00$$

Tablo 13’de verilen değerler incelendiğinde; “Yurtdışı seyahatleri yapabilmek” ifadesinin sosyal refahın bir göstergesi olarak sorulduğu ifadeye X Kuşağı’nın % 40,5’nin katılmadığı tespit edilmiştir. Bu durumun aksine Y Kuşağı yurtdışı seyahatleri yapabilmenin sosyal refah ile alakalı olduğunu düşünerek % 64,4 oranında bu ifadeye destek vermiştir. Literatüre Y Kuşağı ile birlikte giren “*mobil yakalılar*” kavramında vurgu yapıldığı üzere; Y Kuşağı, çalışma saatlerini dahi esnek olarak belirleyip işlerini sanal ortamdan yapabileceklerini düşündükleri gibi işinin bir parçası olarak seyahatleri de gören bir anlayışına sahiptir (Adıgüzel, vd., 2014).

Tablo 14: “Sinema, Tiyatro, Konser, Yüzme, Kayak Gibi Sosyal ve Sportif Faaliyetlerde Bulunabilmek” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Analizi Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Sonuçları

		Yaşınız			
		Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	Toplam	
Sinema, tiyatro, konser, yüzme, kayak gibi sosyal ve sportif faaliyetlerde bulunabilmek	Hiç	Frekans	15	21	36
		Sütun Yüzdesi	4,8%	19,4%	8,6%
	Biraz	Frekans	42	16	58
		Sütun Yüzdesi	13,5%	14,8%	13,8%
	Orta	Frekans	42	18	60
		Sütun Yüzdesi	13,5%	16,7%	14,3%
	Çok	Frekans	82	31	113
		Sütun Yüzdesi	26,3%	28,7%	26,9%
	Tam	Frekans	131	22	153
		Sütun Yüzdesi	42,0%	20,4%	36,4%
Toplam		Frekans	312	108	420
		Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%

$$X^2 = 31,202; \text{Anlamlılık Düzeyi (P)} = 0,000$$

Tablo 14’de verilen değerler incelendiğinde; Y Kuşağı’nın benim için sosyal refah ifadesini “Sinema, tiyatro, konser, yüzme, kayak gibi sosyal ve sportif faaliyetlerde bulunabilmek” ifadesiyle tamamlayanların X Kuşağı’na göre farklılık gösterdiği görülmektedir. X Kuşağı’nın % 19,4 oranında katılımcısı bu ifadeye hiç katılmamıştır. Y Kuşağı topluluk olmaya istekli yapılarının da etkisiyle sosyal ortamlarda bulunmaya daha fazla önem göstermektedir (İşçimen, 2012). Y Kuşağı verdiği cevaplara göre de sosyal ortamların parçası olabilmek için sosyal ve sportif faaliyetleri de araç olarak görmektedirler.

Tablo 15: “Yüksek model bir arabaya binmek” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizleri Sonuçları

		Yaşınız		
		Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	Toplam
Yüksek model bir arabaya binmek	Hiç	Frekans	57	37
		Sütun Yüzdesi	18,3%	33,0%
	Biraz	Frekans	67	26
		Sütun Yüzdesi	21,5%	23,2%
	Orta	Frekans	91	19
		Sütun Yüzdesi	29,2%	17,0%
	Çok	Frekans	53	16
		Sütun Yüzdesi	17,0%	14,3%
	Tam	Frekans	43	14
		Sütun Yüzdesi	14,1%	12,5%
Toplam		Frekans	312	112
		Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%

$$X^2 = 13,779; \text{Anlamlılık Düzeyi (P)} = 0,017$$

Tablo 15’de gösterilen değerler incelendiğinde; “Yüksek model bir arabaya binmek” değişkeni ile “yaşınız” değişkenine karşılık gelen kuşak farklı arasındaki ifadelerde benzerlik olduğu görülmektedir. Kuşaklar arasında bu soruya verilen en belirgin cevap orta düzeyde katılımda söz konusu olmuştur. Y Kuşağı’nın % 29’u bu ifadeye orta düzeyde katılırken, X Kuşağı’nın % 17’si bu ifadeye orta düzeyde katılım göstermiştir.

Tablo 16: “Kredi kartlarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarımı karşılayabilmek” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare ilişkili Analizi Sonuçları

		Yaşınız			
		Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	Toplam	
Kredi kartlarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarımı karşılayabilmek	Hiç	Frekans	34	22	56
		Sütun Yüzdesi	11,0%	19,5%	13,2%
	Biraz	Frekans	56	24	80
		Sütun Yüzdesi	18,1%	21,2%	18,9%
	Orta	Frekans	57	26	83
		Sütun Yüzdesi	18,4%	23,0%	19,6%
	Çok	Frekans	72	16	88
		Sütun Yüzdesi	23,2%	14,2%	20,8%
	Tam	Frekans	91	25	116
		Sütun Yüzdesi	29,4%	22,1%	27,4%
Toplam		Frekans	310	113	423
		Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2 = 10,715$; Anlamlılık Düzeyi (P) = 0,03

Tablo 16’da gösterilen değerler incelendiğinde “benim için sosyal refah kredi kartlarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarımı karşılayabilmek” ifadesine Y Kuşağı’nın % 29,1 oranında az katılım gösterdiği görülürken, X Kuşağı’nın hiç ve biraz diyenlerin oranının % 40,7 olduğu tespit edilmiştir. % 52,6 oranında Y Kuşağı katılımcısı destek verirken, bu ifadeye % 36,3 oranında X Kuşağı destek vermiştir. Y Kuşağı’nda tüketici kültürün hakim olması marka bağımlılığına da sebebiyet veren bir durumdur (Beril, 2016). Ödeme kolaylığı sunan kredi kartı kullanımının Y Kuşağı’nda daha yaygın olduğu görülmektedir. Bu haliyle Y Kuşağı tarafından kredi kartlarından bağımsız alışveriş ise sosyal refahın bir göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Tablo 17: “İstediğim mesleği seçebilmek” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Testi Sonuçları

		Yaşınız		Toplam
		Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	
İstediğim mesleği seçebilmek	Hiç	Frekans	24	19
		Sütun Yüzdesi	7,7%	17,1%
	Biraz	Frekans	26	17
		Sütun Yüzdesi	8,3%	15,3%
	Orta	Frekans	44	27
		Sütun Yüzdesi	14,1%	24,3%
	Çok	Frekans	80	30
		Sütun Yüzdesi	25,6%	27,0%
	Tam	Frekans	139	18
		Sütun Yüzdesi	44,4%	16,2%
Toplam	Frekans		313	111
	Sütun Yüzdesi		100,0%	100,0%

$X^2 = 33,998$; Anlamlılık Düzeyi (P) = 0,00

Tablo 17’de verilen değerler incelendiğinde; “benim için sosyal refah istediğim mesleği seçebilmek” ifadesine Y Kuşağı bireyleri % 70 oranında büyük bir oranla destek verirken, X Kuşağı’nın % 43,2’sinin destek gösterdiği tespit edilmiştir. Bu ifadeye Y Kuşağının küçük bir kısmı az destek vermiştir. Elde edilen bu bulgu ile kuşakların çalışma değerlerine bakışları karşılaştırıldığında sonuçların birbirlerini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Örneğin bireysel yapıda olan Y Kuşağı memnun olmadığı takdirde iş yerinden ayrılmayı sadakatsizlik olarak görmediğini ifade etmektedir. Bu, “benim için sosyal refah istediğim mesleği seçebilmek” ifadesine Y Kuşağı’nın verdiği yüksek katılım desteğiyle örtüşmektedir (Solmaz, 2017).

Tablo 18: “Yaşınız” değişkeni ile “Kredi kartlarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarımı karşılayabilmek” ve “Cinsiyet” Değişkeni Arasındaki Üçlü İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizleri Sonuçları

				Yaşınız		Toplam
				Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	
Kadın	Kredi kartlarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarımı karşılayabilmek	Hiç	Frekans	22	13	35
			Sütun Yüzdesi	11,3%	17,6%	13,0%
		Biraz	Frekans	37	17	54
			Sütun Yüzdesi	19,0%	23,0%	20,1%
		Orta	Frekans	36	17	53
			Sütun Yüzdesi	18,5%	23,0%	19,7%
		Çok	Frekans	43	12	55
			Sütun Yüzdesi	22,1%	16,2%	20,4%
		Tam	Frekans	57	15	72
			Sütun Yüzdesi	29,2%	20,3%	26,8%
		Toplam	Frekans	195	74	269
			Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%
Erkek	Kredi kartlarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarımı karşılayabilmek	Hiç	Frekans	12	9	21
			Sütun Yüzdesi	10,4%	23,1%	13,6%
		Biraz	Frekans	19	7	26
			Sütun Yüzdesi	16,5%	17,9%	16,9%
		Orta	Frekans	21	9	30
			Sütun Yüzdesi	18,3%	23,1%	19,5%
		Çok	Frekans	29	4	33
			Sütun Yüzdesi	25,2%	10,3%	21,4%
		Tam	Frekans	34	10	44
			Sütun Yüzdesi	29,6%	25,6%	28,6%
		Toplam	Frekans	115	39	154
			Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%

Toplam	Kredi kartlarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarımı karşılayabilmek	Hiç	Frekans	34	22	56
			Sütun Yüzdesi	11,0%	19,5%	13,2%
		Biraz	Frekans	56	24	80
			Sütun Yüzdesi	18,1%	21,2%	18,9%
		Orta	Frekans	57	26	83
			Sütun Yüzdesi	18,4%	23,0%	19,6%
		Çok	Frekans	72	16	88
			Sütun Yüzdesi	23,2%	14,2%	20,8%
		Tam	Frekans	91	25	116
			Sütun Yüzdesi	29,4%	22,1%	27,4%
		Toplam	Frekans	310	113	423
			Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%

Kadınlarda: $X^2 = 15,466$; Anlamlılık Düzeyi (P) = 0,04; Erkeklerde: $X^2 = 2,728$; Anlamlılık Düzeyi (P) = 0,6

Tablo 18’de gösterildiği üzere “Kredi kartlarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarımı karşılayabilmek” değişkeni kuşakların “cinsiyet” değişkeni üzerinden incelendiğinde erkeklerde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Kadınlarda ise Y Kuşağı’nın X Kuşağı’na göre ifadeyi daha fazla desteklediği görülmüştür.

Markaya göre tüketici kimliğini belirleyen ilk kuşak X Kuşağı’dır. Ancak geleneksel değerlerini de bir kenara bırakmayarak akıl ve duyguyu bir arada yürüten bir tüketici profili çizmektedir. Y Kuşağı ise tüketimin son derece ön plana çıktığı ilk kuşaktır. İnternet kullanımının yaygınlaşmasının da etkisiyle tüketim bu kuşakta oldukça artmıştır (Altıntuğ, 2012). Ancak çalışma kapsamında kuşaklar ve cinsiyet değişkeni üzerinden kredi kartı kullanımıyla sosyal refah arasında ilişki incelendiğinde erkeklerde anlamlı farklılık görülmezken, kadınlarda ise anlamlı farklılık bulunmasına karşın net bir ayrım görülmemiştir.

Tablo 19: “Sosyal refah kişinin tatminkârlığı ile doğru orantılıdır” Değişkeni ile “Yaşınız” Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Testi Sonuçları

		Yaşınız			
		Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	Toplam	
Sosyal refah kişinin tatminkârlığı ile doğru orantılıdır	Hiç	Frekans	15	4	19
		Sütun Yüzdesi	4,8%	3,7%	4,5%
	Biraz	Frekans	27	23	50
		Sütun Yüzdesi	8,7%	21,1%	11,9%
	Orta	Frekans	85	22	107
		Sütun Yüzdesi	27,3%	20,2%	25,5%
	Çok	Frekans	95	33	128
		Sütun Yüzdesi	30,5%	30,3%	30,5%
	Tam	Frekans	89	27	116
		Sütun Yüzdesi	28,6%	24,8%	27,6%
Toplam	Frekans	311	109	420	
	Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%	

$X^2 = 12,747$; Anlamlılık Düzeyi (P) = 0,01

Tablo 19’da gösterilen verilerden yola çıkıldığında kişinin bireysel refah algısının ölçüldüğü ifadelerden olan “Sosyal refah kişinin tatminkârlığı ile doğru orantılıdır” ifadesine X ve Y Kuşağı’nın hemen hemen aynı ölçüde katıldıkları tespit edilmiştir.

Litateratür incelendiğinde kuşakların yaşam doyumu üzerine yapılan araştırmada gelecek algısı ortak etkisi ve yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir farklılık göstermediğinin tespit edildiği görülmüştür (Baydar, 2016). Bu sonuç sosyal refahı kişinin tatminkârlığı ile orantılı olarak gören ve görmeyen bireylerin benzer sonuçlar göstermesiyle birbirini destekler niteliktedir.

Tablo 20: “Boş zaman aktiviteleriyle ilgilenmek, çeşitli hobilere sahip olmak refah göstergesiyle doğru orantılıdır” Değişkeni ile” Yaşınız” Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Testi Sonuçları

		Yaşınız		Toplam
		Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	
Boş zaman aktiviteleriyle ilgilenmek, çeşitli hobilere sahip olmak refah göstergesiyle doğru orantılıdır	Hiç	Frekans	8	18
		Sütun Yüzdesi	2,6%	4,3%
	Biraz	Frekans	29	49
		Sütun Yüzdesi	9,3%	11,7%
	Orta	Frekans	81	106
		Sütun Yüzdesi	26,0%	25,4%
	Çok	Frekans	99	129
		Sütun Yüzdesi	31,8%	30,9%
	Tam	Frekans	94	116
		Sütun Yüzdesi	30,2%	27,8%
Toplam		Frekans	311	418
		Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%

$X^2 = 17,717$; Anlamlılık Düzeyi (P) = 0,01

Tablo 20’de gösterilen değerler incelendiğinde; Y Kuşağı bireylerinin bireysel refah algısının boş zaman aktiviteleriyle ilgilenmek, çeşitli hobilere sahip olmakla ifadeleriyle desteklendiği tespit edilmiştir. X Kuşağı bireylerinde ise bu ifadeye katılımın az olduğu görülmüştür. Bu sonuç Tablo 14’de gösterilen sonuçlar ile de birbirini destekler niteliktedir. Çeşitli hobilere sahip olmak ile sosyal refah arasındaki ilişkinin olduğu Y Kuşağı tarafından daha yüksek katılım ile destek verilen bir ifade olmuştur. X Kuşağı’nın davranışsal özellikleri incelendiğinde alınan cevaplar ile orantılı olarak çalışma ve boş zaman dengesini Y Kuşağı’na göre daha fazla önemsendiği görülmektedir (İzmirlioğlu, 2008).

Tablo 21: “Aylık gelirim ne kadar olursa olsun her türlü alışverişimi zevk için değil ihtiyaçlarım doğrultusunda yaparım” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Testi Sonuçları

		Yaşınız			
		Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	Toplam	
Aylık gelirim ne kadar olursa olsun her türlü alışverişimi zevk için değil ihtiyaçlarım doğrultusunda yaparım	Hiç	Frekans	16	8	24
		Sütun Yüzdesi	5,1%	7,3%	5,7%
	Biraz	Frekans	46	14	60
		Sütun Yüzdesi	14,7%	12,7%	14,2%
	Orta	Frekans	78	17	95
		Sütun Yüzdesi	24,9%	15,5%	22,5%
	Çok	Frekans	79	19	98
		Sütun Yüzdesi	25,2%	17,3%	23,2%
	Tam	Frekans	94	52	146
		Sütun Yüzdesi	30,0%	47,3%	34,5%
Toplam		Frekans	313	110	423
		Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%

$$X^2 = 13,379; \text{Anlamlılık Düzeyi (P)} = 0,01$$

Tablo 21’de verilen değerler incelendiğinde; katılımcının bireysel refah algısını ölçmek için kullanılan “Aylık gelirim ne kadar olursa olsun her türlü alışverişimi zevk için değil ihtiyaçlarım doğrultusunda yaparım” ifadesine X Kuşağı bireyleri tarafından daha fazla destek verildiği tespit edilmiştir. Y Kuşağı’nın bu ifadeye katılımı konusunda çok ve tam görüşü hakim olsa da X Kuşağı’nın doğrudan katılımı söz konusudur. Bebek Patlaması Kuşağı’ndan sonra hayata gelen X Kuşağı kendinden önceki bu kuşağın rahat yaşamasının bedelini ödeyen kuşak olmuştur. Bu yönüyle X Kuşağı kanaatkar bir hayat sürmeyi tercih etmektedirler (Altuntuğ, 2012).

Tablo 22: “Yaşlılarımıza sunulan evde bakım hizmeti ekonomik durum gözetmeksizin yerinde bir uygulamadır” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare ilişki Analizi Testi Sonuçları

		Yaşınız		
		Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	Toplam
Yaşlılarımıza sunulan evde bakım hizmeti ekonomik durum gözetmeksizin yerinde bir uygulamadır	Hiç	Frekans	4	5
		Sütun Yüzdesi	1,3%	4,6%
	Biraz	Frekans	7	7
		Sütun Yüzdesi	2,3%	6,5%
	Orta	Frekans	45	10
		Sütun Yüzdesi	14,5%	9,3%
	Çok	Frekans	69	28
		Sütun Yüzdesi	22,2%	25,9%
	Tam	Frekans	186	58
		Sütun Yüzdesi	59,8%	53,7%
Toplam	Frekans	311	108	
	Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%	

$$X^2 = 11,121; \text{Anlamlılık Düzeyi (P)} = 0,02$$

Tablo 22’de gösterilen değerler incelendiğinde; bireylerin sosyal refah konusunda devletin görev ve yetki alanlarının farkındalığı ile sosyal refaha erişme noktasında devlete yüklediklerini sorumlulukların ölçülmeye çalışıldığı ifadelerden biri olan “Yaşlılarımıza sunulan evde bakım hizmeti ekonomik durum gözetmeksizin yerinde bir uygulamadır” ifadesine beklenenin aksine Y Kuşağı’nın daha fazla destek verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 23: “Devlete bağlı kurumlar tarafından üniversite öğrencilerine sağlanan burslar öğrencilerin sosyal refahını yükselten önemli bir sosyal yardımdır” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Testi Sonuçları

			Yaşınız		
			Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	Toplam
Devlete bağlı kurumlar tarafından üniversite öğrencilerine sağlanan burslar öğrencilerin sosyal refahını yükselten önemli bir sosyal yardımdır	Hiç	Frekans	2	5	7
		Sütun Yüzdesi	0,6%	4,5%	1,7%
	Biraz	Frekans	8	13	21
		Sütun Yüzdesi	2,6%	11,8%	5,0%
	Orta	Frekans	56	17	73
		Sütun Yüzdesi	18,1%	15,5%	17,4%
	Çok	Frekans	92	25	117
		Sütun Yüzdesi	29,7%	22,7%	27,9%
	Tam	Frekans	152	50	202
		Sütun Yüzdesi	49,0%	45,5%	48,1%
Toplam		Frekans	310	110	420
		Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2 = 23,209$; Anlamlılık Düzeyi (P) = 0,00

Tablo 23’de gösterilen değerler incelendiğinde; “Devlete bağlı kurumlar tarafından üniversite öğrencilerine sağlanan burslar öğrencilerin sosyal refahını yükselten önemli bir sosyal yardımdır” ifadesinin Y Kuşağı tarafından % 78,7 oranında ciddi bir destek gördüğü tespit edilirken X Kuşağı’nın bu ifadeye sosyal refah konusunda devletin görev ve yetki alanlarının farkındalığı ile sosyal refaha erişme noktasında devlete yüklediklerini sorumluluklardan biri olarak daha az destek verdiği görülmüştür.

Tablo 24: “Kadınların çalışma hayatında daha fazla istihdam edilmesi toplumun sosyal refahını yükseltmede etkili bir yöntemdir” Değişkeni ile “Yaşınız” Değişkeni Arasındaki İkili İlişki Tablosu ve Ki-Kare İlişki Analizi Testi Sonuçları

		Yaşınız		Toplam
		Y Kuşağı (19 - 39 yaş arası)	X Kuşağı (40 - 54 yaş arası)	
Kadınların çalışma hayatında daha fazla istihdam edilmesi toplumun sosyal refahını yükseltmede etkili bir yöntemdir	Hiç	Frekans	19	31
		Sütun Yüzdesi	6,1%	7,4%
	Biraz	Frekans	36	57
		Sütun Yüzdesi	11,7%	13,6%
	Orta	Frekans	61	88
		Sütun Yüzdesi	19,7%	21,1%
	Çok	Frekans	77	94
		Sütun Yüzdesi	24,9%	22,5%
	Tam	Frekans	116	148
		Sütun Yüzdesi	37,5%	35,4%
Toplam		Frekans	309	418
		Sütun Yüzdesi	100,0%	100,0%

$$X^2 = 11,600; \text{Anlamlılık Düzeyi (P)} = 0,02$$

Tablo 24’de gösterilen veriler incelendiğinde; Y Kuşağı’nın kadınların çalışma hayatında istihdamının sosyal refahı yükseltmek için önemli bir etmen olduğu görüşüne daha fazla destek verdiği tespit edilmiştir. Kadınlar çalışma hayatına X Kuşağı’yla birlikte başlasa da, kadınların istihdam olanakları Y Kuşağı döneminde artmıştır. Y Kuşağı’yla birlikte aktif çalışma hayatında yer alan kadınlar düşünüldüğünde bu oranların çıkmasının beklenen bir durum olduğunu söylemek mümkündür.

5.2.4. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları Analizi

Bu bölümde çalışmanın nitel araştırması kapsamında gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formlarının analizlerine yer verilmiştir. Katılımcıların sosyal refah kavramına yaklaşımları, uygulamalarını ve devlet ile olan ilişkileri kuşaklar üzerinden anlaşılmaya çalışılmıştır. Görüşme formları 15 X Kuşağı, 15 Y Kuşağı bireyine uygulanmıştır.

5.2.4.1. Yaşam Memnuniyeti Kavramına Yaklaşım

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcılardan ilk olarak yaşam memnuniyeti kavramının kendi sözcükleriyle ifade etmeleri istenmiştir. Bu soruya Y Kuşağı'nın gelecek kaygısı olmadan yaşamak ifadesi ön plana çıkarken; X Kuşağı'nda huzur ve mutluluğu yakalamak ifadesine daha sıklıkla rastlanmıştır. X Kuşağı'ndan bir kadın katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade ederken;

Sosyal refah, insanın sahip oldukları ile mutlu olabileceğinin farkına varmasıdır. (Katılımcı 6)

X Kuşağı'ndan bir erkek katılımcı ise toplumun tüm kesimlerinin gözetildiği, bunun içine hayvanların da alınması gerektiğini belirterek görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir.

...Toplumun her kesiminin ihtiyaçlarını düşünen bir devlete, topluma bireye sahip olmak sosyal refahın o toplumda anlaşıldığının ve yaşandığının ifadesidir. Bir toplumda komşusu açken tok yatamayan insanlar varsa, karla kapanan dağlardaki vahşi hayvanlar ölmesin diye helikopterle yiyecek bırakan devlet varsa, yaşlandım diye evini temizleyemeyen yaşlılara temizlik işçisi gönderen belediye kere varsa o toplumun sosyal refah düzeyi yüksektir. (Katılımcı 8)

Sorunun devamında sorulan “ülkenizde uygulandığını düşündüğünüz sosyal refah uygulamalarına birkaç örnek veriniz” sorusunun cevapları incelendiğinde; X Kuşağı’nın yaşlı bakım aylığı, engelli aylığı cevaplarına daha çok rastlanırken, Y Kuşağı’nın eğitimde de olmalarının etkisiyle burs, yurt, eğitim yardımları gibi cevapların yanında işsizlik yardımı cevabının da daha çok karşılaşıldığı görülmüştür.

Y Kuşağı’nın ise gelecek kaygısı olmadan yaşamak ve mevcutla yetinmeyip daha yüksek standartlara sahip olmak cevapları dikkat çekmiştir. Bu kapsamda Y Kuşağı’na mensup kadın katılımcı yaşam memnuniyetine yönelik düşüncelerini aşağıda yer alan ifadelerle dile getirmiştir.

Sosyal refah kişinin geçim sıkıntısı yaşamadan, önceden lüks dediği herşeye şuan zaruri bir ihtiyaçmış gözüyle bakarak onlara ulaşmasıdır. Hemen hemen her ailenin en az bir arabaya sahip olması, herkesin kişisel akıllı cep telefonlarına sahip olması vs. (Katılımcı 1)

Başka bir Y Kuşağı katılımcısı ise;

Yaşam memnuniyeti, psikolojik, sosyal ve fiziksel açıdan yaşama standartlarının yüksek ve tatminkar düzeyde olmasıdır. Şartlı nakit transferleri, sosyal yardımlaşma vakıfları sosyal refah uygulamalarından ilk aklıma gelenler. (Katılımcı 7)

sözleriyle farklı katılımcılarla birbirlerini destekler nitelikte cevap vermiştir.

X ve Y Kuşağı’nın yaşam memnuniyetine yönelik farklı algılarının olduğu tespit edilen bu soruyla X Kuşağı’nın elindekilerle yetinebilmeyi memnuniyet olarak gördüğü; ancak Y Kuşağı’nın yüksek standartlarda bir hayat kalitesinin bu duruma karşılık gelebileceğini ifade ettikleri çıkarımları yapılmıştır.

5.2.4.2. Sosyal Yardımı

Katılımcılara “Refah düzeyi düşük bir birey olduğunuzu varsaydığınızda hangi sosyal yardımı alacağınız muhtemeldir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya alınan cevaplar incelendiğinde cevapların bir önceki sorunun cevapları destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Bu bağlamda X Kuşağı bireyleri sağlık ve gıda yardımı cevaplarında yoğunlaşırken, Y Kuşağı’nın eğitim ve işsizlik yardımı üzerinde daha fazla durduğu tespit edilmiştir.

5.2.4.3. Sosyal Refah Harcamalarının Boyutu

Yarı yapılandırılmış görüşme formu dahilinde katılımcılara 3. Soru olarak “Sizce devlet bütçesinin yüzde kaç sosyal refah uygulamalarına ayrılmalıdır? Sosyal refah harcamaları, ülke ekonomisi için olumsuz durum yaratmakta mıdır?” yöneltilmiştir. Bu soruya X Kuşağı ve Y Kuşağı da devlet bütçesinin önemli bir kısmını sosyal yardımlara ayrılması gerektiğini düşünmektedir. Ancak X Kuşağı abartılan sosyal yardım uygulamalarının tembelliğe sevk edeceğine fazlaca vurgu yapmıştır. X Kuşağı’ndan aylık gelirin 4.000 TL – 6.000 TL arasından olduğunu ifade eden kadın bir katılımcının düşünceleri aşağıdaki gibidir.

Sosyal yardımlar az olmalıdır. Evet sosyal refah harcamaları ülke ekonomi için olumsuz etki yaratır. Bazı kesimi emeksiz yaşamaya sevk ediyor. (Katılımcı 5)

Y Kuşağı tarafından sosyal refah uygulamalarının kişiyi tembelliğe itebileceğine yönelik bir endişe dile getirilmemiştir. X Kuşağı soruya daha çok oran üzerinden cevap verip ve bu oran % 20 – % 30 arası olmalıdır diye ifade edilirken, Y Kuşağı orandan ziyade devlet bütçesine yönelik daha teknik bilgiler sunmuştur.

Bütçe kısıtları dahilinde ayarlanmalıdır. Pek çok kurum bütçesinden karşılandığından uygun bir oran verilmesi zordur. Harcama kalemleri önceden belirlendiği için dönem içerisinde ülke ekonomisine olumsuz bir etkisi olmayacaktır. Transfer harcamaları ekonomide dönen parayı miktarını artıracak ve vergi boyutunda göreceli olumlu etkisi olacaktır. (Katılımcı 9)

Y Kuşağı bireyleri daha çok ekonomi bilgisi kullanarak bu soruyu cevaplamıştır. Bunun yanı sıra sosyal yardım uygulamalarının gerekliliklerine vurgu yapılmıştır.

5.2.4.4. Refah Devleti ve Türkiye'nin Refah Devleti olarak Nasıl Görüldüğü

Katılımcılara alınan cevaplarla birlikte ilerleyen süreçte “Refah devletini geliştirmek için hükümetin ne yapması gerektiğini düşünüyorsunuz? Sosyal refah uygulamaların geliştirilmesi, kısıtlanması, kaldırılması, aynı tutulması, vb. gerekiyor mu? Sizce, hükümetin, bu hedefleri gerçekleştirmek için atması gereken adımlar nelerdir?” soruları ard ardına yöneltilmiştir. X Kuşağı'nın Türkiye'deki refah devleti uygulamalarını yeterli bulmakla birlikte biraz daha geliştirilmeli vurgusunun öne çıktığı görülmüştür. X Kuşağı bireylerinden erkek bir katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

Biraz daha dikkatli ve duyarlı davranarak toplumun hangi ihtiyacının olduğunu kavrayıp gerekli adımları yerinde araştırma yapmak suretiyle atılmalıdır. (Katılımcı 4)

Y Kuşağı ise bu soruya daha detaylı cevaplar vermiştir. İstihdam politikalarının geliştirilmesi gerektiği en çok vurgulanan konu olmuştur.

Sosyal refahın güçlendirilmesi gerekiyor günden güne. Üretimi arttırıp, yabancı yatırımı arttırmak, TL'nin değerini arttırmak ve bunun sonucunda işsizlik de azalacaktır. Böylece refah seviyesi yükselecektir. (Katılımcı 13)

Bunun yanında vergilendirmelerin daha adil yapılması, gelir dengesizliğinin çözülmesi, tasarrufun ön plana çıkarılması gerektiği, üretimin arttırılması, sosyal hayata yönelik sağlanak imkanların da refah uygulamaları içinde sayılması, vizyon projelerle birlikte gençlerin çalışmaya teşvik edilmesi vurgulanmıştır.

5.2.4.5. Sosyal Refah Medeniyeti Anlayışı ve 2000’li Yıllardan Sonra Türkiye

Görüşme formu dahilinde son soru olarak katılımcılara “Muhafazakâr-demokrat bir partinin hükümet olarak görev yapmasının sosyal refah medeniyeti anlayışına ne gibi farklılıklar getirdiğini düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Dönemi önceki yıllarla karşılaştırma imkanına sahip olduğuna vurgu yapan X Kuşağı katılımcıları, önemli gelişmeler olduğunu ancak uygulamaların kısa vadeli çözümlerle değil daha kalıcı çözümlerle yürütülmesi gerektiğini daha sıklıkla ifade etmiştir. Bu anlayışın medeniyetimizin bir getirisi olduğu; ülkede istikrarın getirisi olarak ekonominin de güçlendirmesiyle birlikte bu anlayışın yeniden hayata geçtiği ifade edilmiştir. X Kuşağı katılımcılarından bazıları görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

Sosyal Refah medeniyetinin sadece Avrupa ülkelerine has olmadığını göstermiş oldu. (Katılımcı 1)

Olumlu farklılıklar çok olmakla birlikte bir çok faaliyetin olumsuz neticeler doğuracak şekilde uygulandığını düşünüyorum. (Katılımcı 12)

Öncelikle sağlık alanında her birey mutlu olmuştur. Her birey maddi gelirini doğru kontrol etmişse ev, araba, teknolojik anlamda çok daha iyi aşam standartlarını yakalamıştır. (Katılımcı 9)

Bu cevapların yanında karşıt görüşlerinde ifade edildiği görülmüştür. Bir kadın katılımcının;

Genel olarak refah düzeyi düştü, belli zamanlarda sadece yardımlarla refah artmaz. Sürekli ve kalıcı uygulamalar olmalı. Yardım vermek değil yardıma ihtiyaç duyulmamasını sağlamak gerek. (Katılımcı 15)

Y Kuşağı ise diğer görüşmeler de olduğu gibi bu soruda da daha detaylı yanıtlarla sunmuştur. Y Kuşağı'nın bu soruya daha çok özgürlükler üzerinden cevap verdiği dikkat çekmiştir.

Cesurca, baskı altında kalmadan memnuniyetsizliklerimizi dile getirebiliyoruz. Bu sebeple kurumların, kuruluşların daha etkin çalışmasını gözlemleyebiliyoruz. Bu da bizlerin daha özgüvenli olmasına vesile oluyor. Ve bu da bizim sosyal refah medeniyetimizi güçlendiriyor. (Katılımcı 3)

Artık insanlar istedikleri gibi bir hayat yaşadıklarını, açık veya kapalı ayrımının olmaması, insanların dinini istediği gibi yaşayabilmesi, kadın çalışanların fazlalaşması gözle görünen farklılıklardan sadece birkaçıdır. Herkesin giyim, araba, eğitim gibi konularda oldukça rahat bir şekilde dilediğini yapabilmesidir. Yalnız şu da bir gerçektir ki refah seviyesi arttıkça insanların duyarsızlaştığı ve toplumun yozlaştığını görüyorum. (Katılımcı 11)

Uluslararası krizlerde örnek tutumu oldu. Diğer ölkelere teşvik oldu ya da teşvik olması için söylemi oldu. Medeniyet, coğrafya, bölge, ırk ayrımı yapmadan tam destek verdi. Bu sorunun cevabını daha kavramsal örnek ya da şekille vermek güç. Yaşlı, engelli, sağlık alanında refah seviyesi arttıkça, hizmetin kalitesi arttıkça geçmiş hizmetleri unutup hep daha iyisini istedik. Bu da bizim toplum olarak değerlerimizi unutmamıza neden oldu. (Katılımcı 14)

Y Kuşığı bireylerinden yukarda örnek gösterilen şekilde cevaplar alınması kuşakların karakteristik özelliklerine karşın daha farklı bir tutum içinde oldukları çıkarımının yapılmasına neden olmuştur.

Bu bölümde araştırmanın metodolojisi ve araştırma sonucunda elde edilen bulgular anlatılmıştır. Anket çalışması ve derinlemesine yüz yüze mülakat tekniği ile elde edilen sonuçlar tablo halinde sunularak analiz edilmiştir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Dünyada değişim ve dönüşüm her geçen gün artarak devam eden bir süreç içerisinde. Bu sürece ekonomik, siyasi, kültürel, teknolojik etmenler başta olmak üzere birçok farklı etmen etki etmektedir. Yaşamın her alanında kendisini hissettiren bu değişim ve dönüşümlerin kuşkusuz ki insanların karakteristik özellikleri, hayata karşı beklentileri, bakış açıları, algıları ve öncelikleri üzerinde de tesiri söz konusudur.

İnsanların karakterleri üzerinden doğdukları dönem ve şartların, yetiştikleri aile veya ortamlardan çok daha etkili olduğu görülmektedir (Twenge, 2009). Dünyada gerçekleşen değişim ve dönüşümlerle, evrensel normlarda bireyler üzerinde her dönem farklı özellikler gözlemlenmiştir. Bu özelliklerin meydana çıkmasına neden olan olaylar örgüsü dâhilinde tarihsel olarak belirli kuşakları ortaya çıkarmıştır. Her kuşağın döneminin yansımalarını içeren farklı özellikleri vardır. Her dönem yaşanan farklı sosyal, siyasi, ekonomik ve tarihi olaylar; değer yargıları, algı ve beklentiler üzerinde etkisini hissettirmektedir.

Özetle söylenebilir ki her kuşak kendisinden önce var olan kuşaklardan ayrımlı özellik göstermektedir. Bu ayrımlı özellikler bireylerin toplumsal değerleri, eğitimleri, çalışma hayatına bakışları, kariyer beklentileri, sosyal ilişkileri üzerinde de yadsınamaz şekilde varlığını hissettirmektedir (Fernandez, 2009). Farklı kuşakların çalışma hayatına, teknoloji kullanımına ve genel itibarıyla hayata uyumları konusu da bu noktada değişiklik göstermektedir. Bireylerin farklı özelliklerini ortaya koyan bu ayrımların kimisi anlamlı olarak değerlendirilirken kimisi ise anlamsız olarak değerlendirilmektedir.

Son yıllarda teknolojinin takibi dahi zor bir hızla ilerlemesi, küresel bir köy haline gelen dünyada olup bitenlerin çabuk yayılması, ekonomik değişimler insanların yaşam biçimlerine ve algılarına yönelik çeşitli tutumlara bürünmelerini de beraberinde getirmiştir (Yelkikalan vd, 2010).

Yaklaşık 20 – 25 yıllık bir döneme tekabül eden kuşak sınıflandırmalarının bireylerin tutum ve algıları üzerinde etkisi olduğuna yönelik çalışmalar mevcuttur. X ve Y Kuşağı arasındaki genel farklılıklar incelendiğinde; X Kuşağı'nın yaşamak için çalışmayı büyük etken gördüğü, çalışma ve sosyal yaşam arasında denge gözettiği, bürokratik kuralları değiştirme eğiliminde olduğu, tüketimi çalıştığı kadar yaptığı, markayı tanısa da marka üzerinden tüketim yapmadığı, teknolojiyi kullandığı, duygusallık ve rasyonellik arasında dengeli davranışlar sergilediği literatür kapsamında ifade edilmiştir.

X Kuşağı'nın davranışsal özelliklerine karşın Y Kuşağı'nın çalışma hayatında mevcut birikimlerini tüketerek yaşama eğiliminde olduğu, sosyal yaşama odaklı bir hayat sürdüğü, kısa süreli çalışmaları tercih ettiği, boş zamanlara daha fazla önem verdiği, bürokratik kurallı kabul etmediği, çok fazla tüketime meyilli olmasına rağmen az çalışmayı yeğlediği, bu tüketimlerini ise aşırı marka bağımlılığı üzerinden yaptığı, teknolojiyi hayatının vazgeçilmez bir parçası haline getirdiği ve rasyonellikten ziyade tamamen duygusal bir yapıda olduğu yapılan çalışmalar sonucunda özetlenmiştir. Bu özellikleri de göz önüne alınarak kuşak farklılıklarının da ortaya çıkardığı tahmin edilen bu çeşitlilikler için bir çok çalışma mevcuttur.

Kişilik özellikleri, kuşakların değer yargıları, kariyer beklentileri, tüketim alışkanlıkları, iletişimleri üzerine çalışmalar söz konusudur. Bu çalışmaların yanı sıra literatürde eksikliği fark edilen bir alan ise kuşakların sosyal refah algısı olmuştur. Çünkü farklı kuşaklardan bireylerin farklı olgu ve kavramlara yönelik algılarının da çeşitlenebileceği varsayımında yola çıkılarak günümüz dünyasında toplumları yakından ilgilendiren sosyal refah konusu üzerine bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Kuşakların özellikleri genel olarak incelendiğinde X Kuşağı'nın daha gelenekçi bir yapıda olduğu ve yenilikleri daha zor kabullenerek, adaptasyonun da aynı doğrultuda zor olduğu görülmüştür. Y Kuşağı ise günümüz dünyasında daha da hız kazanan gelişmelere karşı daha yatkındır ve adapte olmaları da aynı şekilde daha kolay olmuştur.

1974 yılında Glenn H. Elder tarafından yayınlanan “Children of the Great Depression” isimli çalışmada, ekonomik ve sosyal ortamların kuşaklar üzerinde etkisinden söz edilerek tutumluluğun hakim olduğu bir dönemde yetişen kuşakların, ekonomik refah dönemlerinde büyüyen çocuklara kıyasla çok farklı dünya görüşleri olduğu ifade edilmiştir (Marshall, 1999).

Günümüzde daha çok adı duyulsa da geçmişten bugüne önemli bir kavram olan sosyal refah kavramı üzerinde kuşakların algısı ve yaşanan gelişmelere adaptasyonu tez kapsamında çalışılmıştır. Sosyal refah uygulamalarını sadece ekonomik temelli düşünmemek gerekir. Gerçek bir sosyal refah devleti sağlık, eğitim, barınma, istihdam gibi konuların yanında sosyal hayata yönelik de imkanlar sunar. Bu imkanlar toplumun gelişmişlik seviyesiyle de doğru orantılıdır. Ancak gelişmiş her toplumun sosyal refahının da geliştiğini söylemek doğru değildir. Toplumun refahı bireylerin refahının sağlamasıyla bir bütün oluşturur. Bu açıdan bireylere yönelik refah uygulamaları doğrudan toplumsal etkileri de beraberinde getirmektedir.

Sosyal refah algısı esastan toplumdan topluma ve hatta bireyden bireye değişen bir kavramdır. Ancak bu değişkenlik üzerinden kuşakların etkisini anlamak üretilecek politikalar için de etkili olacaktır. Uluslararası literatürde henüz çalışılan bir konu olmasına karşın Türkiye’de bu çalışma bir ilki oluşturmaktadır. Bu bağlamdan literatürdeki noksanlık fark edilmiş ve bu boşluğu tamamlamak amacıyla böyle bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Kuşaklar ile sosyal refah ve refah devleti kavramlarına dair literatür incelenmiş konular ile bağlantılı bir şekilde sunulmuştur.

Yaşları itibarıyla henüz olgun bireyler olarak kabul edilmeyen Z Kuşağı bu sebeple kendilerini ifade edememektedir. Böylece bu kuşağa dair izlenimler de henüz olgunlaşmamıştır. Bu nedenle Türkiye özelinde nüfus bakımından en büyük kuşakları oluşturan iki grubu temsil eden X ve Y Kuşağı bireylerine yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular kuşaklar arası farklılıklarla benzerlik göstermiş olsa da tahmin edilenin dışında sonuçlara da ulaşılmıştır. Toplumsal değerlere karşı X Kuşağı'nın gerisinde olarak kabul edilen Y Kuşağı'nın sosyal refah konusunda sahip oldukları bilincin çok daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

X Kuşağı'na göre daha özgür bireyler olarak tanımlanan Y Kuşağı'nın bu tutumu sosyal refah, refah devleti uygulamaları algısına da yansımıştır. Y Kuşağı'nın X Kuşağı'na göre daha fazla tüketim odaklı yaşadığı literatürce anlatılmaktadır. Bu çalışmayla da görülmüştür ki sosyal refahı mevcut elindekilerle yetinerek mutlu ve huzurlu olma hali olarak gören X Kuşağı'dır. Y Kuşağı ise mevcut durumunu ne olursa olsun daha yüksek standartlar yaşamayı sosyal refah olarak algılamaktadır. Ancak özellikle derinlemesine yüz yüze mülakat kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerde bu tutumlarının olası bir şımarıklığı ve yozlaşmayı da zaman zaman oluşturduğu öz eleştirileri de yapılmıştır.

Y Kuşağı'nın sosyal yaşama verdiği önem alınan cevaplarla da aynı doğrultudadır. Bu kapsamda sosyal refah uygulamalarının sadece sağlık, gıda, barınma odağında gerçekleştirilmemesi gerektiği önemli bir noktadır. Özellikle genç nesillerin sosyal hayata verdiği önem sosyal refah anlayışı çerçevesinde de bu yönlü uygulamalar geliştirilmesi gerektiğini göstermiştir.

Türkiye, bir sosyal refah devleti olarak her iki kuşak tarafından da kabul görmektedir. Ancak uygulama noktasında gösterilen algı farklılıkların baz alınması, sonraki gelişmelerde daha olumlu süreçlere vesile olacaktır. X Kuşağı sürdürülebilirliği

önemserken, Y Kuşığı öz eleştiri yapmasının yanında daha bilinçli bir bakış açısıyla farklı perspektiflerden yorumlayarak sosyal refahın çok yönlü olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Daha düşük tatminle mutlu olan X Kuşığı'na karşın, Y Kuşığı'nın daha yüksek standartları talep etmesi, politika geliştirilirken göz önünde bulundurulması gereken önemli bir durumdur.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Aca, Z. (2018). Türkiye'de Kamusal Sosyal Yardımların Yapabilirlik Yaklaşımı Çerçevesinde Etkinliği Analizi: Bursa Örneği. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Bursa: T. C. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Adıgüzel, O., Batur, H. Z., & Ekşili, N. (2014). Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(19), 165.
- Anayasa Mahkemesi, 26 Ekim 1988 Tarih ve E. 1988/19, K. 1988/33 sayılı Karar. Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, Sayı 24. s.451-452.
- Aktan, C. C. (1999). *İlkçağ'dan Günümüze Ahlak Felsefeleri*. Ocak 15, 2019 tarihinde <http://www.canaktan.org/din-ahlak/ahlak/ahlak-felsefesi/ilkcagdan-gunumuze.htm> adresinden alındı
- Aktan, C. C. (tarih yok). *İlkçağ'dan Günümüze Ahlak Felsefeleri*. Ocak 25, 2019 tarihinde <http://www.canaktan.org/din-ahlak/ahlak/ahlak-felsefesi/ilkcagdan-gunumuze.htm> adresinden alındı
- Aldoğan, C. (2009). Yolsuzluğun Sosyal Refah Üzerindeki Etkileri: Türkiye Örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: T. C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altuntuğ, N. (2012). Kuşaktan Kuşağa Tüketim Olgusu ve Geleceğin Tüketici Profili. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1).
- Altuntuğ, N. (2012). Tüketicinin İşlevselliği: Pazarlamada Devrim ya da Devrimlerin Pazarlaması. 11. *Ulusal İşletmecilik Kongresi Bildiri Kitabı*, (s. 866-868). Konya.
- Ayhan, A., & Güneş, S. S. (2018, Aralık). Farklı Kuşakların Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine Yönelik Tutumları: X ve Y Kuşakları Üzerine Betimsel Bir Analiz. *İletişim Dergisi*(29).

- Aysan, M. F., & Avcı, S. (2015). Türkiye'de Gençliğin Refahı, Sosyal Politikalar ve Kurumlar. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 109-143.
- Bako, M. (2016). The Leadership Style Preferences of Academics Form Different Generations: Baby Boomers, Generation X, Generation Y and Generation Z. *M.A. Thesis*. İstanbul: T. C. İstanbul Kemerburgaz University Graduate School of Social Sciences.
- Baydar, B. (2016, Eylül). Bazı Demografik Özelliklere Göre Farklı Kuşakların Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Mersin: Çığ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bektaş, Y. (2014). X ve Y Kuşaklarının Çalışma Yaşamından Beklentilerinin Karşılama Düzeyi ile Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişki: Ankara'da Bankacılık Sektöründe BİR Örnek Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beveridge, W. (1942). The Beveridge Report.
- Bezirci, S. Ş. (2012). Farklı Kuşaklardaki Hemşirelerin Meslekten ve İşten Ayrılma Niyetleri ile İş Doyumlarının İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bochel, H. (2011). *The Conservative Party and Social Policy*. Bristol: Policy Press.
- Boyce, C., & Neale, P. (2006). *Conducting In-Depth Interview: A Guide for Designing and Conducting In-Depth Interviews for Evaluation Input*.
- Briggs, A. (1961). *The Welfare State in Historical Perspective* (s. 221-258). içinde *Arciheves Européennes de Sociologie*, II.
- Bryson, L. (1992). *Welfare and the State*. London: Macmillan Press.
- Buahene, A. K., & Kovary, G. (2003). *The Road to Performance Success: Understanding and Managing the Generational Divide*. Toronto: n-gen People Performance Inc.

- Buckingham, M., & Polls, G. (2004). Engaging Multiple Generations Among Your Workforce. 2-11. The Learning Café.
- Carver, L., & Candela, L. (2008, November). Attaining Organizational Commitment Across Different Generations of Nurses. *Journal of Nursing Management*(16), 984-991.
- Coomers, M. D., & DeBard, R. (2004). *Serving the Millennial Generation: New Directions For Student Services*. San Fransisco, California: Jossey-Bass.
- Coupland, D. (1989). The Young and Restless Work Force Following The Baby Boom: Generation X. Aralık 14, 2018 tarihinde <https://joeclark.org.dossiers/GenerationX.pdf> adresinden alındı
- Creswell, G. (2007). Deconstructing the skills training debate in doctoral education. *Higher Education Research & Development*, 26(4), 377–391.
- Crumpacker, M., & Crumpacker, J. (2007). Succession Planning and Generational Stereotypes: Should HR Consider Age-Based Values and Attitudes a Relevant Factor or a Passing Fad? *Public Personnel Management*, 36(4).
- Daloğlu, E. S. (2013). Çalışma Algısı Üzerine Kuşaklararası Bir Analiz. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Delahoyde, T. (2009). Generational Differences in Baccalaureate Nursing. *Generational Differences of Baccalaureate Nursing Students' Preferred Teaching Methods and Faculty Use of Teaching Methods A Dissertation*. College of Saint Mary.
- Dictionary, C. A. (tarih yok). *Collins Dictionary*. (HarperCollins Publishers) Aralık 6, 2018 tarihinde Definition of 'well-being': <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/well-being> adresinden alındı

- Dinler, Z. (2002). *Mikro Ekonomi*. Bursa: Ekin Kitapevi.
- Esping-Andersen, G. (1990). *Three Worlds Of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press.
- Fernandez, S. (2009). Comparing Generation X to Generation Y on Work-Related Beliefs. *Master's Theses and Graduate Research*. San Jose State University SJSU Scholar Works.
- Fındıkçı, İ. (2018). *İnsan Kaynakları Yönetimi* (9. b.). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Flora, P. (1987). *State, Economy and Society*. Londra: Macmillan Press.
- Gough, I. (1989). Welfare State. J. Eatwell, M. Milgate, & P. Newman içinde, *Social Economics* (s. 276-281). Londra: Palgrave Press.
- Gough, I. (1998). *Refah Devleti*. (K. Güngör, Çev.) Historical Dictionary of the Welfare State, London: The Scarecrow Press.
- Gough, I. (2002). *Global Capital, Human Needs and Social Policies*. Londra: Palgrave Press.
- Gurlaş, S. (2016). Jenerasyon Teorisine Göre X ve Y Kuşakların Örgütsel Bağlılık, İş Tatmini ve İşten Ayrılma Niyeti Farklılıklarının İncelenmesi; Kamuda Vergi Dairesi Çalışanları Üzerine Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. T. C. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güç, Y. (2015). Refah Devletinin Gelişimi ve Türkiye'de Refah Devleti Algısı: İstanbul İlinde Bir Alan Araştırması. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: T. C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hammill, G. (2005). Mixing and Managing Four Generations of Employees. New Jersey: FDU Magazine. Şubat 23, 2019 tarihinde <https://www.fdu.edu/newspubs/magazine/05ws/generations.htm> adresinden alındı

- Hatipoğlu, Z. (2014). Örgütsel Bağlılık ve İş Tatmini Arasındaki İlişkinin X ve Y Kuşaklarına Göre Farklılıklarının İncelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: T.C. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Holmes, J. D. (2012). Does Generation Affect Attitudes and Perceptions about Welfare? *Proceedings of the National Conference On Undergraduate Research (NCUR)*. Ogden, UT.
- Howe, N., & Strauss, W. (2000). *Millennials Rising: The Next Great Generation*. New York: Vintage Books.
- İşçimen, D. S. (2012). Y Kuşağı Çalışanların İş Yaşamından Beklentilerinin Karşılama Düzeyi ile Kurumsal Bağlılık Arasındaki İlişki ve Bir Örnek Uygulama. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: T. C. Bahçeşehir Üniversitesi.
- İzmirlioğlu, K. (2008). Konumlandırmada Kuşak Analizi Yardımıyla Tüketici Algılarının Tespiti: Türk Otomotiv Sektöründe Bir Uygulama. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Muğla: T. C. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kantarcı, H. B. (2003). Sosyal Devlet, Sosyal Güvenlik ve Türkiye'de Zorunlu Askerlik Hizmeti. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 75-85.
- Kopuz, K. (2009). Türkiye'de Sosyal Devlet Harcamalarının Genel Eğilimi: 2001–2009 Yılları Arasında Yapılan Eğitim, Sağlık ve Sosyal Koruma Harcamaları. *Alternatif Politika*, 1(1), 115-136.
- Kwok, J. (2004, March 8). Social Welfare, Social Capital and Social Work: Personal Reflection of A Hong Kong Social Worker. *Journal of Social Policy and Social Worker*, 23-32.
- Kyles, D. (2005). Managing Your Multigenerational Workforce. *Strategic Finance*, 31(6).

- Lancaster, L. C., & Stillman, D. (2002). *When Generations Collide: Who They Are. Why They Clash. How to Solve the Generational Puzzle at Work*. New York: Collins Business.
- Lavalette, M., & Pratt, A. (1997). *Social Policy: A Conceptual and Theoretical Introduction*. London: Sage Publications.
- Lister, R. (2011). Yurttaşlık ve Refaha Erişim. P. Alcock, M. May, & K. Rowlingson içinde, *Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar* (O. C. Taştan, Çev., s. 311-320). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Mannheim, K. (1952). The Problem of Generations. K. Mannheim içinde, *Theory of Generation* (s. 276-322). Routledge.
- Manning, N. (2011). Toplumsal İhtiyaçlar, Toplumsal Sorunlar, Toplumsal Refah ve Esenlik. P. Alcock, M. May, & K. Rowlingson içinde, *Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar* (B. Yıldırım, Çev., s. 44-54). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü (2. b.). (O. Akınhay, & D. Kömürcü, Çev.) Bilim ve Sanat Yayınları.
- Maslow, A. (2001). İnsan Olmanın Psikolojisi. (O. Gündüz, Çev.) Kuraldışı Yayıncılık.
- Massam, B. H. (2002). *Quality of Life Public Planning and Private Living (Progress in Planning)*. Gardners Books.
- Mazibuko, F., & Tabaek, R. (tarih yok). *The Principles of Welfare*.
- Metin, S., & Kızıldağ, D. (2017). X ve Y Kuşaklarının Kariyer Beklentilerinin Farklılaşması: Otomotiv Sektöründe Bir Araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(40), 340-363.
- Mishan, E. J. (1969). *Welfare Economics: An Assessment*. Amsterdam, North Holland.

- Mücevher, M. H. (2015). X ve Y Kuşağının Birbirlerine Karşı Özellik ve Etkileşim Algıları: SDÜ Örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Isparta: T. C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mücevher, M. H., & Erdem, R. (2018). X Kuşağı Akademisyenler ile Y Kuşağı Öğrencilerin Birbirlerine Karşı Algıları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9(22), 60-74.
- Newman, D. M. (2013). *Sosyoloji: Günlük Yaşamın Mimarisini Keşfetmek*. (A. Arslan, Çev.) Ankara: Nobel Yayınları.
- Oakeshott, M. (1991). *On Human Conduct*. Clarendon Press.
- Özaydın, M. M. (2007). Küreselleşme Sürecinde Türkiye ve Avrupa Birliğinde Sosyal Politikalarda Yaşanan Değişimin Analizi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: T. C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özaydın, M. M. (2013). Cinsiyete Dayalı Refah Sınıflandırmaları Temelinde İş ve Aile Yaşamının Uyumlaştırılması Sorunu. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(3), 47-72.
- Özcan, G. (2009). Türkiye'de Kamu Harcamalarının Sosyal Refah Devleti Anlayışı Açısından Değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: T. C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdamar, K. (2002), “Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi”, Kaan Kitapevi, Eskişehir.
- Özdemir, S. (2004). Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: T. C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, S. (2004). Sosyal Refah'ın Sağlanmasında Yeni Bir Anlayış: “Refah Karması” ve Sosyal Refah Sağlayıcı Kurumlar. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*(48), 97-127.

- Özer Baltacı, H. (2016). İletişim Becerileri ve Empatik Eğilim Arasındaki İlişkinin X ve Y Kuşaklarına Göre Farklılıklarının İncelenmesi ve Bir Uygulama. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi.
- Özer, P. S., Eriş, E. D., & Özmen, Ö. N. (2013). Kuşakların Farklılaşan İş Değerlerine İlişkin Emik Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(38), 123-142.
- Patalano, C. (2008). A Study of the Relationship Between Generational Group Identification and Organizational Commitment: Generation X vs. Generation Y. Nova Southeastern University.
- Peter, R. (2012). Understanding and Teaching Generation Y. *English Teaching Forum*, 1, s. 2-12. Mexico.
- Phillips, D. (2006). *Quality of Life Concept, Policy and Practice*. Routledge, Oxon.
- Pierson, P. (1995). *Beyond The Welfare State*. Londra: Polity Press.
- Rawls, J. (1971). A Theory of Justice (Revised Edition b.). ([. Belknap Press, Dü.) Cambridge, Mass.
- Reeves, T., & Oh, E. (2008). *Generational Differences, in Handbook of Research On Educational Communications And Technology* (3. b.). New York: Taylor&Francis Group.
- Rosanvallon, P. (2004). *Refah Devletinin Krizi*. (B. Şahin, Çev.) Dost Kitabevi Yayınları.
- Sapancalı, F. (2009). *Toplumsal Açından Yaşam Kalitesi*. İzmir: Altın Nokta Basım Yayın Dağıtım.
- Sarı, E., & Harta, G. (2018). Kuşakların Tüketim ve Satın Alma Davranışları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(61).
- Seçkin Büyük, S. (2005, Ekim). Biz Kuşağı Geliyor. *Capital Aylık İş ve Ekonomi Dergisi*(10).

- Sen, A. (2004). *Özgürlükle Kalkınma*. (Y. Alogan, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Senemoğlu, O. (2016). Antik Yunan Siyasal Düşünüşünde İnsan Doğası ve Toplum Anlayışı: Platon ve Aristoteles. *İnsan&İnsan*(10), 42-63.
- Solmaz, B. (2017). Kuşaklar ve Çalışma Değerleri: X ve Y Kuşağı Akademik Personelinin Çalışma Değerlerine Bakışı. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Spicker, P. (1988). *Principles of social welfare an introduction to thinking about the welfare state*. California: Routledge.
- Spicker, P. (2000). *The Welfare State: A General Theory*. London: Sage Publications.
- Stigliz, J. E. (1994). *Kamu Kesimi Ekonomisi*. (Ö. F. Batırel, Çev.) İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayın No: 549.
- Strauss, W., & Howe, N. (1991). *The History of America's Future, 1584 to 2069*. New York: Avenue of the Americas.
- Susniene, D., & Jurkauskas, A. (2009). The Concepts of Quality of Life and Happiness – Correlation and Differences. *Inzinerine Ekonomika-Engineering Economics*(3), 59.
- Şalap, O. (2016). Çalışma Yaşamında Kuşaklar: Kuşakların İş ve Özel Yaşam Dengesine İlişkin Yaklaşımları. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şaylan, G. (2003). *Değişim Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- T. C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. (2006, Eylül 26). Türk Dil Kurumu:
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cbc5620e6d565.41732815 adresinden alındı

- Taşğın, N. Ş. (2010). Refah Devleti ve İnsan Hakları Açısından Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Topak, O. (2007). 2000'li Yıllarda Türkiye'de Refah Devleti. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: T. C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Topuz, S. K. (2009, Nisan). Türkiye'de Sosyal Devlet Harcamalarının Genel Eğilimi: 2001-2009 Yılları Arasında Yapılan Eğitim, Sağlık ve Sosyal Koruma Harcamaları. *Alternatif Politika*, 1(1), 115-136.
- Toruntay, H. (2011). Takım Roller Çalışması: X ve Y Kuşağı Üzerinde Karşılaştırılmalı Bir Araştırma. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tulgan, B. (1997). *The Manager's Pocket Guide to Generation X*. Amherst: HRD Press.
- Tükek, E. (2017, Haziran). X ve Y Kuşaklarının İşveren Markası ve Örgüt İçi İletişimine Yönelik Algıları: Aile İşletmesi Örneğı. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk, A. (2013). *Y Kuşağı*. Ankara, İstanbul: Kafekültür Yayıncılık.
- Ulrich, J. M., & Harris, A. L. (2003). GenXegesis: Essays on Alternative Youth (sub)Culture. America.
- Uzun, S., Uzun, E., Yolsal, Ü. H., & Güçlü, A. (2003). *Felsefe Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Washburn, E. T. (2000). The Five Generations. *Physician Executive*, 26(1).
- WebFinance Inc. (2019, Ocak 14). Business Dictionary: <http://www.businessdictionary.com/definition/social-welfare.html> adresinden alındı

- Weingarten, R. M. (2009). Four Generations, One Workplace: A Gen X-Y Staff Nurse's View of Team Building in the Emergency Department. *Journal of Emergency Nursing*(35).
- Wilensky, H., & Lebeaux, C. (1958, October). Industrial Society and Social Welfare. *Russell Sage Foundation*, 37(1), 84-85.
- Yay, S. (2014). Sosyal Refah Devletinde Sosyal Yardımlar: Türkiye'de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir : T. C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yelkikalan, N., Akatay, A., & Altın, E. (2010). Yeni Girişimcilik Modeli ve Yeni Nesil Girişimci Profili: İnternet Girişimciliği ve Y, M, Z Kuşağı Girişimci. *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(20), 489-506.
- Yıldırım, A. (2018). X ve Y Kuşaklarının Esnek Çalışmaya Olan Bakış Açıları: Bir Alan Araştırması. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yolaçan, Z. B. (2016). Televizyon Reklamlarında Ünlü Kullanımı ve Y Kuşağı Tüketicilerinin Satın Alma Niyetlerine Etkisi: Mavi Jeans Örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ek – 1: Anket Formu

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL POLİTİKA ANA BİLİM DALI

X VE Y KUŞAĞININ SOSYAL REFAH ALGISI ARAŞTIRMASI ANKET FORMU

Değerli katılımcı,

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika Ana Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak yapılacak olan bu çalışma X ve Y Kuşağının sosyal refah algısı üzerine yoğunlaşmaktadır. Araştırma tamamen bilimsel bilgi toplamak amaçlıdır. Dolayısıyla katılımcılarımızın kimliği ve kişisel bilgileri belirtilmeyecektir.

Çalışma kapsamında 1946 – 1964 yılları arasında doğanlar Bebek Patlaması Kuşağı, 1965 – 1979 yılları arasında doğanlar X Kuşağı, 1980 – 2000 yılları arasında doğanlar Y kuşağı olarak alınacaktır.

Çalışmamıza yapacağınız katkılardan dolayı şimdiden en içten teşekkürlerimi sunar, başarılı bir hayat dilerim.

Merve ÇAĞLAYAN

Bölüm I:

Demografik Bilgiler

1- Cinsiyetiniz: Kadın ☐ Erkek ☐
2- Doğum Tarihiniz:
3- Doğum Yeriniz:
4- Öğrenim Durumunuz: Lise ☐ Üniversiteye Devam Ediyor ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐
5- Mesleğiniz:
6- Medeni haliniz:
7- Var ise çocuk sayınız:
8- Hangi ilde yaşıyorsunuz? :
9- Şu an oturduğunuz evin durumu nedir? Gecekondu ☐ Apartman Dairesi ☐ Müstakil ☐ Yurt ☐ Diğer..... ☐
10- Şu anda oturduğunuz evin mülkiyeti kime aittir? Kendi evimiz ☐ Kira ☐ Diğer..... ☐
11- Aylık ortalama geliriniz? 2.000 TL ve altı ☐ 2.001 – 4.000 TL ☐ 4.001 TL - 6000 TL ☐ 6000 TL ve üstü ☐
12- Ekonomik durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz? ☐ Barınma, yiyecek ve elektrik gibi temel ihtiyaçlarımı sağlamak için yeterli paraya sahip değilim. ☐ Temel ihtiyaçlarımı sağlamak için yeterli paraya sahibim ancak birikim yapamıyorum. ☐ Temel ihtiyaçlarımı karşılamak için yeterli paraya sahibim ve çok az birikim yapabiliyorum. ☐ Temel ihtiyaçlarımı karşılamak için yeterli paraya sahibim ve iyi miktarda birikim yapabiliyorum. ☐ Varlıklı sayılırım

Bölüm II

Bu bölümde bireyin sosyal refahtan beklenti düzeyi beşli ölçeğe göre ölçülmeye çalışılmıştır. Lütfen “Benim için sosyal refah ...” boşluğa gelecek şekilde ifadeleri yanıtlayınız.

Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	2	3	4	5

13-	Kredi kartlarından bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarımı karşılayabilmek	1	2	3	4	5
14-	Yaşam koşullarımı mükemmel seviyeye ulaştırmak	1	2	3	4	5
15-	İstediğim mesleği seçebilmek	1	2	3	4	5
16-	Üniversitesi eğitimimi istediğim şehirde alabilmek	1	2	3	4	5
17-	Sinema, tiyatro, konser, yüzme, kayak gibi sosyal ve sportif faaliyetlerde bulunabilmek	1	2	3	4	5
18-	Yurtdışı seyahatleri yapabilmek	1	2	3	4	5
19-	Yüksek model bir arabaya binmek	1	2	3	4	5
20-	Telefonumu bir üst model ile değiştirmek	1	2	3	4	5
21-	Aylık belirli bir miktar yatırımın altına düşmemek	1	2	3	4	5
22-	Barınma, sağlık, eğitim, ulaşım gibi temel ihtiyaçlarımı kimseye ihtiyaç duymadan karşılayabilmek	1	2	3	4	5
23-	Başımı sokacak bir eve sahip olmak	1	2	3	4	5

Bölüm III

Bu bölümde kişinin bireysel refah algısı beşli ölçeğe göre ölçülmeye çalışılmıştır. Lütfen aşağıda yer alan ifadelerden kendinize uygun olanı işaretleyiniz.

Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	2	3	4	5

24-	Sosyal refah kişinin tatminkârlığı ile doğru orantılıdır.	1	2	3	4	5
25-	Eğitim aşamasında, bireyin refaha erişimini sağlayan ailesinin sosyo-ekonomik düzeyinin bir sonucudur.	1	2	3	4	5
26-	Bireyler ancak modern değerler ile gerçek refaha kavuşurlar.	1	2	3	4	5
27-	Refah medeniyetimizin bize öğrettiği değer olan paylaşmanın bir ürünüdür.	1	2	3	4	5
28-	Sosyal yardım bireyi tembelliğe sevk etmektedir.	1	2	3	4	5
29-	Boş zaman aktiviteleriyle ilgilenmek, çeşitli hobilere sahip olmak refah göstergesiyle doğru orantılıdır.	1	2	3	4	5
30-	Suriyelilerin Türkiye’ye yerleşmesi bireyin ve toplumun sosyal refah seviyesini yükseltmenin önünde önemli bir engeldir.	1	2	3	4	5
31-	Aylık geçimimim sağlayarak kendime ve aileme temel ihtiyaçlarımız karşısında para yetirebilmem benim için yeterlidir.	1	2	3	4	5
32-	Haftada en az iki kere iyi bir restoranda yemek yeme imkânına sahip olmam refah düzeyimin iyi ölçüde olduğumu gösterir.	1	2	3	4	5
33-	Aylık gelirim ne kadar olursa olsun her türlü alışverişimi zevk için değil ihtiyaçlarım doğrultusunda yaparım.	1	2	3	4	5

Bölüm IV

Bu bölümde bireylerin sosyal refah konusunda devletin görev ve yetki alanlarının farkındalığı ile sosyal refaha erişme noktasında devlete yüklediklerini sorumluluklar ölçülmeye çalışılmıştır. Lütfen beşli ölçeğe göre aşağıda yer alan ifadeleri katılım durumunuza göre işaretleyiniz.

Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	2	3	4	5

34-	Devlet bireylerin sosyal refahını yükseltmek ile mesuldür.	1	2	3	4	5
35-	Refah devletleri bireylerin sağlık, sosyal güvenlik, eğitim, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamada temel etmendir.	1	2	3	4	5
36-	Türkiye’de refaha erişme noktasında bölgesel farklılıklar yaşanmaktadır.	1	2	3	4	5
37-	Sürdürülebilir sosyal refahın önündeki en önemli engellerden biri yaşanan nüfustur.	1	2	3	4	5
38-	Genel Sağlık Sigortası uygulaması her vatandaşı ilgilendiren önemli bir uygulamadır.	1	2	3	4	5
39-	Yaşlılarımıza sunulan evde bakım hizmeti ekonomik durum gözetmeksizin yerinde bir uygulamadır.	1	2	3	4	5
40-	Ücretsiz kitap dağıtımını herkes için erişebilir eğitim imkânı sağlamasından dolayı uzun vadede refahı yükseltmek adına önemli bir adımdır.	1	2	3	4	5
41-	Devlete bağlı kurumlar tarafından üniversite öğrencilerine sağlanan burslar öğrencilerin sosyal refahını yükselten önemli bir sosyal yardımdır.	1	2	3	4	5
42-	Engelli vatandaşlar için erişebilir eğitim, ulaşım, iletişim, istihdam hakkı ve sosyal faaliyetler bir ülkenin sosyal refah düzeyini yansıtmaktadır.	1	2	3	4	5
43-	Hükümetin hayata geçirdiği sosyal yardım uygulamalarının toplumun sosyal refah yükseltmede etkili olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
44-	Kadınların çalışma hayatında daha fazla istihdam edilmesi toplumun sosyal refahını yükseltmede etkili bir yöntemdir.	1	2	3	4	5
45-	Muhafazakâr-demokrat bir partinin iktidarda olması refah artırıcı politikaların uygulanmasında önemli bir role sahiptir.	1	2	3	4	5

Ek – 2: Bilgilendirilmiş Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi Merve ÇAĞLAYAN tarafından yürütülen "X ve Y Kuşağının Sosyal Refah Algısı" başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkında sahipsiz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

1. Araştırmayla İlgili Bilgiler:

- a. **Araştırmanın Amacı:** Bu araştırma, X ve Y kuşağı arasındaki farklılıklardan **bazı** alarak bireylerin söz konusu konumlarının sosyal refah hakkındaki tutum ve algılarında bir etkisi olup olmadığını görmeyi amaç edinmektedir. Böylece iki farklı neslin refahla ilgili tutum, tanım ve algılarını etkileyip etkilemediğini gözler önüne serilecektir.
- b. **Araştırmanın İçeriği:** Bu araştırmanın içeriğini X ve Y kuşağı olarak farklılık gösteren iki ayrı kuşaktaki bireylerin sosyal refah algısını incelemek oluşturmaktadır. Bu kapsamda sosyal refah ve sosyal refah devleti kavramı, kuşak kavramı ve farklılıklardan gibi temel kavramsal çerçeve çizilecek ve uygulanacak derinlemesine yüz yüze mülakat ile muhatapların görüşleri alınıp analize tabi tutulacaktır.
- c. **Araştırmanın Nedeni:** ☐ Bilimsel araştırma ☒ Tez çalışması
- d. **Araştırmanın Öngörülen Süresi:** 60 Dakika
- e. **Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı:** 20-25 Kişi
- f. **Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler):** Ankara İli

2. Çalışmaya Katılım Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya/gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. **Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı, soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı.** Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı:

İmzası:

(Varsa) Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin (kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı:

İmzası:

Not: Bu form, iki nüsha halinde düzenlenir. Bu nüshalardan biri imza karşılığında gönüllü kişiye verilir, diğeri araştırmacı tarafından saklanır.

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Merve ÇAĞLAYAN

İmzası:

Ek – 3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL POLİTİKA ANA BİLİM DALI

X VE Y KUŞAĞININ SOSYAL REFAH ALGISI ARAŞTIRMASI ANKET FORMU

Değerli katılımcı,

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika Ana Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak yapılacak olan bu çalışma X ve Y Kuşağının sosyal refah algısı üzerine yoğunlaşmaktadır. Araştırma tamamen bilimsel bilgi toplamak amaçlıdır. Dolayısıyla katılımcılarımızın kimliği ve kişisel bilgileri belirtilmeyecektir.

Çalışma kapsamında 1946 – 1964 yılları arasında doğanlar Bebek Patlaması Kuşağı, 1965 – 1979 yılları arasında doğanlar X Kuşağı, 1980 – 2000 yılları arasında doğanlar Y kuşağı olarak alınacaktır.

Çalışmama yapacağınız katkılardan dolayı şimdiden en içten teşekkürlerimi sunar, başarılı bir hayat dilerim.

Merve ÇAĞLAYAN

Katılımcı Kod Adı:

Katılımcı Yaşı:

1- Kendi sözcüklerinizle yaşam memnuniyeti kavramını tanımlayınız. Ülkenizde uygulandığını düşündüğünüz sosyal refah uygulamalarına birkaç örnek veriniz.
2- Refah düzeyi düşük bir birey olduğunuzu varsaydığınızda hangi sosyal yardımı alacağınız muhtemeldir?
3- Sizce devlet bütçesinin yüzde kaçı sosyal refah uygulamalarına ayrılmalıdır? Sosyal refah harcamaları, ülke ekonomisi için olumsuz durum yaratmakta mıdır?
4- Refah devletini geliştirmek için hükümetin ne yapması gerektiğini düşünüyorsunuz? Sosyal refah uygulamaların geliştirilmesi, kısıtlanması, kaldırılması, aynı tutulması, vb. gerekiyor mu? Sizce, hükümetin, bu hedefleri gerçekleştirmek için atması gereken adımlar nelerdir?
5- Muhafazakâr-demokrat bir partinin hükümet olarak görev yapmasının sosyal refah medeniyeti anlayışına ne gibi farklılıklar getirdiğini düşünüyorsunuz?

Çalışmama yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür ederim.